ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΤΕΧΝΗ

Τὸ μήνυμα τοῦ

ΤΖΙΟΡΝΤΑΝΟ ΜΠΡΟΥΝΟ

στὸν σύγχρονο κόσμο

ΕΤΟΣ 13ον ΤΕΥΧΟΣ 55-56

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1968

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ (Δραγατσανίου 6)

(Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 11 — 1)

		Δρχ.
H. P. Blavatsky	Στὴ χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	20
»	Τὸ Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας ἄδ. 50 δεμ.	60
Annie Besant	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως ἄδ. 50 δεμ.	60
»	Μετενσάρκωση	10
»	Κάρμα	10
C. Leadbeater	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	10
Besant-Leadbeater	Ὁ Ἀστρικὸς Κόσμος	10
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	30
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	30
⁂	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	15
Krishnamurti	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (ἔκδ. 1966)	15
»	10 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάϊ 1944	30
»	Ἐλευθερία, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἄδ. 60 δεμ.	75
»	Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Β΄ σειρὰ)	60
»	Ἐκπαίδευσι καὶ σημασία ζωῆς ἄδ. 40 δεμ.	60
Ἰωάν. Βασιλῆς	Τὸ σημειωματάριο ἑνὸς Μύστου	50
Κ. Κιτρινιάρης	Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς, Β΄. ἔκδ.	40
Γεώργ. Μαλτέζος	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια	50
Κ. Μελισσαρόπουλος	Μῆτις (τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δ.	50
»	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἄδ. 25 δ.	40
»	**Μ ε λ ε τ ή μ α τ α ἄδ. 40 δεμ.**	**60**
»	**Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία ἄδ. 50 δεμ.**	**70**
»	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)	20
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	10
Πίναξ	Ὁ αἰώνιος Δεῖπνος	10

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΙΛΙΣΟΣ», Τόμοι 1956, **59, 60, 61, 63, 64,** 65, 66, 67 χαρτοδεμένοι ἕκαστος δραχ. 50.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω βιβλίων, λαμβάνοντες τὸ ἀντίτιμον, δυνάμεθα νὰ ταχυδρομήσωμεν τὰ κάτωθι: Κρισναμοῦρτι «Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου», «Στοχασμοὶ» (β΄ σειρά), Ἰω. Βασιλῆ «Τὸ σημειωματάριο ἑνὸς Μύστου», Κ. Μελισσαροπούλου «Ἀποκρυφισμὸς - Μυστικισμός», «Μελετήματα», ΙΛΙΣΟΣ, τεύχη ἀριθ. 50, 51, 52, 53, 54. Τὰ ὑπόλοιπα βιβλία, καθὼς καὶ τόμοι ἢ ἄλλα τεύχη «Ἰλισοῦ», παραδίδονται εἰς τὰ Γραφεῖα, Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 11 - 1.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΙΛΙΣΟΥ ΔΡΑΧ. 10

ΙΛΙΣΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ

★

1968

ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ ΕΤΟΣ

★

ΕΝ ΤΟ ΠΑΝ ★ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ ΑΝΕΥ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΦΥΛΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΑΞΕΩΣ ΓΕΝΟΥΣ ΧΡΩΜΑΤΟΣ ★ ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ★ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΚΕΨΕΩΣ ΑΝΤΙ ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΒΙΑΣ

★

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΥΛΗΣ
ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμῶνος), ὄροφος 6ος, ΑΘΗΝΑΙ - 122

Διευθυντὴς ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ἐπιμελητὴς ὕλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 13ον ✱ Ἰανουάριος - Φεβρουάριος 1968 ✱ ΤΕΥΧΟΣ 55-56

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΕΙΜΑΡΑΣ

WALT WHITMAN

Τὸ τραγούδι τοῦ παγκόσμιου

Ἄϊντε, μοῦ λέει ἡ Μοῦσα,
Τραγούδησέ μου ἕνα τραγούδι ποὺ κανένας, ὥσμε τώρα,
δὲν τραγούδησε ποιητής,
Τραγούδησέ μου τὸ παγκόσμιο.

Μέσ' στὴν ἁπλόχωρη αὐτὴ γῆ μας,
Καὶ στὴ μέση ἀπὸ τεράστιους ὄγκους καὶ σκουριές,
Καταχωμένο καὶ σιγουρεμένο μέσ' στὴν κεντρικὴ καρδιά της,
Φωλιάζει τὸ σπέρμα — τελειότητα.

Γιὰ κάθε ὕπαρξη καινούργια ἀντιστοιχεῖ κι ἀπὄνα μερίδιο,
ποῦ μεγάλο, ποῦ μικρότερο,
Κανένας δὲ γεννιέται ἂν αὐτὸ δὲ γεννηθεῖ·
ἀποκρυμμένο ἢ ξεφάνερο τὸ σπέρμα περιμένει.

Κοιτᾶχτε! ἡ σαϊτομάτα περύψηλη ἐπιστήμη,
Ποὺ σὰν ἀπὸ ψηλὲς κορφὲς ἐπιτηρώντας τὸ μοντέρνο κόσμο,
Ἐκδίδει ἀράδα προσταγὲς ἀπόλυτες

Ὅμως κοιτᾶχτε ἀκόμα! ἀπάνωθε ἀπ' τὶς ἐπιστῆμες ὅλες,
ἡ ψυχή,
Γι' αὐτήνε ἡ ἱστορία ἔχει στρωθεῖ, ὅμοια φλούδια ἀπανωτά,
στὴ γῆ γύρω - τρογύρω,
Γι' αὐτήνε ὅλο τὸ ἀρίθμητο σμάρι τῶν ἀστεριῶνε
γυροστρέφει μέσ' στὸν οὐρανό.

Μέσ' ἀπὸ στράτες φειδωτὲς κι ἀπὸ μεγάλους γύρους,
(Ὅμοιο ἕνα καράβι ποὺ δοιακίζει ὅλο μὲ βόλτες μεσοπέλαγα)
Γι' αὐτήνε τὸ κομματιστὸ πρὸς τὸ ἀδιάκοπο κυλᾶ,
Γι' αὐτήνε τὸ πραγματικὸ πρὸς τὸ ἰδεῶδες προχωράει.
Γι' αὐτήνε ἡ μυστικὴ ἐξέλιξη
Ὄχι μόνο τὸ καλὸ δικαιωμένο, μὰ κ' ἐκεῖνο ποὺ ὀνομάζουμε
κακὸ δικαιωμένο ἐξίσου.

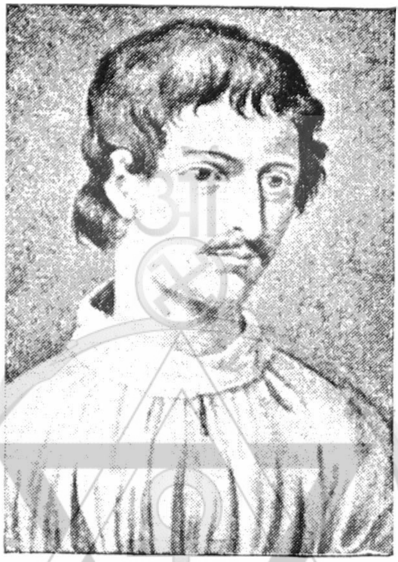
Κάτωθε ἀπὸ τὶς μάσκες τους, ὅποιες καὶ νἆναι,
Ἀπ' τὸ σαρακιασμένο ἑνὸς δεντροῦ κορμό, ἀπὸ τεχνάσματα
καὶ πανουργίες καὶ δάκρυα,
Ὑγεία εἶναι γιὰ νάβγει καὶ χαρά, χαρὰ παγκόσμια.

Ἀπὸ τὴ μάζα, τὸ ἄρρωστο καὶ τὸ ρηχό,
Ἀπὸ τὴν κακὴ πλειονότητα, οἱ πολύμορφες ἀρίθμητες μπαγαποντιὲς ἀνθρώπων καὶ κρατῶν,
Μὰ ὅμως, ἠλεκτρικό, ἀντισηπτικό, διαπερνώντας καὶ μουσκεύοντας τὰ πάντα,
Τὸ Καλὸ μονάχα εἶναι παγκόσμιο.

μεταφρ. Ν. ΠΡΟΕΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

(«Φύλλα Χλόης», Διαβατάρικα πουλιά)

Τὸ Μήνυμα τοῦ

ΤΖΙΟΡΝΤΑΝΟ ΜΠΡΟΥΝΟ
στὸν σύγχρονο κόσμο

ΟΜΙΛΙΑ τῆς ΑΝΝΙ ΜΠΕΖΑΝΤ
στὴ Σορβόννη, 15 Ἰουνίου 1911

Μεταφρ. Ἰουλίας Δαβάρα

Τρεῖς καὶ πλέον αἰῶνες πέρασαν ἀπὸ τότε ποὺ ὁ Τζιορντάνο Μπροῦνο ἔλαβε τὸν λόγο στὴ Σορβόννη τῶν Παρισίων γιὰ νὰ ἐκθέση τὶς θεωρίες του ἐπάνω στὸ ἄπειρο σύμπαν, στὴν παγκόσμια ζωή, στὴν αἰωνιότητα τῆς ψυχῆς καὶ στὴν ἡρωϊκὴ ζωὴ ποὺ ὁδηγεῖ στὴν τελειοποίηση τοῦ ἀνθρώπου.

Ἂς μεταφερθοῦμε γιὰ λίγα λεπτὰ σ' ἐκεῖνον τὸν 16ον αἰῶνα. Βρισκόμαστε στὸ 1582. Ὁ Τζιορτάνο Μπροῦνο, διαφυγὼν ἀπὸ τὰ χέρια τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως, ἡ ὁποία ἀπειλοῦσε νὰ τὸν ἁρπάξη ἀπὸ τὸ μοναστῆρι του ὕστερα ἀπὸ ἕνα τολμηρὸ φυλλάδιο ὅπου ἐστιγμάτιζε, μὲ δηκτικὴ εἰρωνεία, τὶς ἀκολασίες τῶν μοναχῶν καὶ ὅπου ὕψωνε τὴ φωνὴ ἐναντίον μερικῶν δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας, ἔφυγε ἀπὸ τὰ περίχωρα τῆς Νεαπόλεως γιὰ νὰ πάη στὴ Ρώμη. Ὁ πάπας δὲν τοῦ ἔκανε καλὴ ὑποδοχὴ καὶ

ὁ Μπροῦνο, κατατρεγμένος ἀπὸ τὸ μῖσος τῶν ἐχθρῶν του, κατέφυγε στὸ Νόλι, μικρὴ πόλη τῆς νότιας Ἰταλίας, καὶ ἀπὸ κεῖ πέρασε στὴ Γενεύη. Ὁ Καλβινισμὸς ὅμως δὲν τοῦ στάθηκε εὐμενέστερος ἀπὸ τὸν πάπα καὶ σὲ λίγο ὁ Μπροῦνο ἦρθε σὲ διάσταση μὲ τὸν Μπέζ, τὸν διάδοχο τοῦ Καλβίνου. Βλέποντας ν' ἀνοίγεται μπροστά του ἡ φυλακή, δρασκέλισε τὰ τείχη τῆς πόλεως ὅταν οἱ πύλες τοῦ κλείστηκαν κι' ἔφυγε γιὰ τὴ Λυών, ὕστερα γιὰ τὴν Τουλούζη καὶ τέλος ἔφθασε στὸ Παρίσι.

Ἐπιθυμώντας νὰ διαδόση τὴν διδασκαλία του, ζήτησε ἀπὸ τὸν πρύτανι τῆς Σορβόννης τὴν ἄδεια νὰ σχηματίση ἕνα τμῆμα παραδόσεων καὶ ἡ ἄδεια τοῦ δόθηκε. Ἡ ἐπιτυχία τῆς διδασκαλίας του ὑπῆρξε τόσο σημαντική, ποὺ ἡ Σορβόννη τοῦ πρόσφερε ἕδρα καθηγητοῦ. Παρουσιαζόταν, ὅμως, μιὰ δυσκολία: Ὅλοι οἱ καθηγηταὶ τῆς Σορβόννης ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ παρακολουθοῦν τὴν λειτουργία κι' ἡ ὑποχρέωση ἦταν ἐπιτακτικὴ σ' ἐποχὴ ὅπου σὲ σταματοῦσαν στοὺς δρόμους καὶ σοῦ φώναζαν: Λειτουργία ἢ θάνατος! Ἀλλὰ ὁ Μπροῦνο δὲν ἤθελε νὰ παραστῆ. Δὲν συμφωνοῦσε μὲ τὸν Ἑρρῖκο τὸν 4ον, ὁ ὁποῖος θὰ δεχόταν ἀργότερα ν' ἀλλάξη τὴν πίστη του λέγοντας: «Τὸ Παρίσι ἀξίζει μιὰ λειτουργία».

Ἄπληστος γιὰ τὴν ἀλήθεια στὶς πράξεις του ὅσο καὶ στὰ λόγια του, ἦταν ἀδιάλλακτος σ' αὐτὸ τὸ θέμα. Πῶς ὅμως νὰ τοῦ ἐπιτρέψουν νὰ ὁμιλῆ ἀπὸ τὴν ἕδρα τῆς Σορβόννης; Ἔπρεπε νὰ σκεφθοῦν καὶ νὰ βροῦν τρόπο, πολὺ περισσότερο μάλιστα ποὺ ὁ βασιλιᾶς Ἑρρῖκος ὁ 3ος ἀγαποῦσε τὸν Ἰταλὸ νέο καὶ τὸ πλῆθος τῶν φοιτητῶν, τῶν ἀνυπότακτων στὶς Ἀρχές, ἐπιθυμοῦσε νὰ παρευρίσκεται σύσσωμο στὰ μαθήματά του. Ὁ φλογερός του λόγος, ἡ ὁρμητική του εὐγλωττία, ἡ εἰρωνεία του, ἡ πότε πρόσχαρη καὶ πότε καυστική, τὸ γελαστό του περιγέλασμα τὸ κάποτε πικρό, ἡ μαγνητική του ἕλξη, ἐμάγευαν τὴν γαλλικὴ νεολαία. Τί ἔπρεπε νὰ γίνη;

Ἡ μόνη λύση ἦταν νὰ δημιουργήσουν γι' αὐτὸν μιὰν ἔκτακτη ἕδρα, ἔξω ἀπ' ὅλους τοὺς ὅρους ποὺ ἦταν ὑποχρεωτικοὶ ἐκεῖνον τὸν καιρὸ γιὰ τοὺς διδάκτορες τῆς Σορβόννης. Πραγματικά, τὸν ὀνόμασαν ἔκτακτο καθηγητὴ καὶ τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ διδάσκη τὸ σύστημα τοῦ Ρεϋμόνδου Λύλλ, ποὺ ἄνοιγε ἀπέραντους ὁρίζοντες στὸν Τζιορντάνο Μπροῦνο, γιὰ τὸ ὁποῖον ὁ λόγος ἦταν ἡ ὑλοποίηση τῆς σκέψεως, γιὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἰδέα στὸν νοητὸ κόσμο γινόταν ἡ σκέψη στὸν κόσμο τῆς νόησης καὶ τὸ ἀντικείμενο στὸν κόσμο τῆς ὕλης.

Πρὶν προχωρήσωμε, ἂς δοῦμε τί ἦταν αὐτὸς ὁ Τζιορντάνο Μπροῦνο, τὸ εἴδωλο τῶν φοιτητῶν τῶν Παρισίων καὶ ὁ εὐνοούμενος γιὰ μερικοὺς μῆνες ἑνὸς βασιλιᾶ φανατικοῦ καὶ ἀδύνατου.

Γεννήθηκε στὰ περίχωρα τῆς Νεαπόλεως, στὴ μικρὴ πόλη Νόλι. Ἡ πόλη αὐτή, πολὺ σημαντικὴ ἄλλοτε, εἶχε ἀναγκάσει δυὸ φορὲς τὰ στρατεύματα τοῦ Ἀννίβα νὰ ὀπισθοχωρήσουν. Ἀργότερα ὅμως ἔπεσε στὴν ἐξουσία τῶν Γότθων καὶ τῶν Σαρακηνῶν καὶ

ὅταν γεννήθηκε ὁ Τζιορντάνο Μπροῦνο, τὸ τέκνο της τὸ πιὸ διάσημο, ἦταν σχεδὸν ἐρειπωμένη — ἐπάνω ὅμως στὰ ἐρείπια αὐτὰ πλανιόταν πάντα ὁ ἴσκιος τοῦ Πυθαγόρα. Ἦταν μιὰ κοιτίδα τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, τῶν ἰδεῶν τῆς σχολῆς τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς νεοπλατωνικῆς διδασκαλίας, ποὺ τὶς διατηροῦσαν πάντα στὴν μεσημβρινὴ Ἰταλία.

Κάτω ἀπὸ τὴν αἰγίδα τῆς ἑλληνικῆς αὐτῆς φιλοσοφίας γεννήθηκε ὁ Φίλιππος Μπροῦνο, ποὺ ἀργότερα θὰ πάρη τ᾽ ὄνομα Τζιορντάνο. Καὶ βρέθηκε περιστοιχισμένος ἀπὸ σοφούς, ἐραστὲς τοῦ ὑπέροχου ἰδεαλισμοῦ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας.

Ὁ πατέρας του ἦταν ἄνθρωπος ψυχρός, δυνατός, ἰσορροπημένος, κάποτε μάλιστα αὐστηρός, ὅπως μᾶς δείχνει ἕνα ἐπεισόδιο: Μιὰ βραδυὰ σ᾽ ἕνα δεῖπνο, ἕνας χαρούμενος συνδαιτυμόνας ἐφώναξε: «Ποτὲ δὲν ἤμουν τόσο εὔθυμος ὅσο αὐτὴ τὴ στιγμή». «Ποτέ, μούγκρισε ὁ πατέρας τοῦ Τζιορντάνο Μπροῦνο, δὲν ἦσουν τόσο μωρὸς ὅσο αὐτὴ τὴ στιγμή».

Ἡ μητέρα του ἦταν μιὰ γυναίκα γλυκειά, θρῆσκα καὶ ἡ πιὸ φλογερὴ ἐπιθυμία της ἦταν νὰ δῆ τὸν γυιό της ἱερωμένο.

Ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ τόσο ἀνόμοια πλάσματα, τὰ τόσο ἀντίθετα στὸ κάθε τι, γεννήθηκε αὐτὸς ὁ πύρινος ἄνθρωπος, αὐτὸς ὁ περιπλανώμενος ἱππότης τῆς ἐπιστήμης, ψυχὴ πάντα φλογισμένη, πνεῦμα διεισδυτικὸ καὶ ὑπερήφανο, ἐμπνευσμένος ῥήτορας, συγγραφέας ποὺ γράφει ὅπως ὁμιλεῖ, ποὺ καμμιὰ φορὰ ξεχειλίζει κύματα ξέφρενης

ΑΝΝΙ ΜΠΕΖΑΝΤ

εὐγλωττίας, μοιραῖα εὔκολης. Αὐτὸς ποὺ ὁ Χέγκελ τὸν ὀνομάζει «κομήτη ποὺ λάμπει σ᾽ ὅλο τὸ στερέωμα τῆς Εὐρώπης».

Ὁ πόθος τῆς μητέρας του πραγματοποιήθηκε. Ὁ δεκαπεντάχρονος Μπροῦνο, διαποτισμένος ἤδη ἀπὸ τὶς ἰδέες τοῦ Πυθαγόρα, τοῦ Πλωτίνου καὶ τοῦ Πρόκλου, μπῆκε σ᾽ ἕνα μοναστῆρι δομινικανῶν. Οἱ μοναχοί, γοητευμένοι ἀπὸ τὸ πρόωρο τάλαντό του, τοῦ ἔδωσαν τ᾽ ὄνομα Τζιορντάνο, ὄνομα τοῦ διαδόχου τοῦ Ἁγίου Δομινίκου. Κι᾽ ἔκαμε τὰ πρῶτα βήματα στὸν δρόμο ποὺ ἀργότερα θὰ τὸν ὁδηγοῦσε στὴν πυρά, στὴν Ἀνθαγορὰ τῆς Ρώμης.

Ἆ! δύστυχη μητέρα! Ἦταν, ἐκείνη τὴ στιγμή, σὰν μιὰ οἰκόσιτη ὄρνιθα ποὺ εἶχε κλωσσήσει ἕνα αὐγὸ ἀετοῦ καὶ σαστισμένη βλέπει ἕν᾽ ἀετόπουλο νὰ ὑψώνεται στὰ σύννεφα, ἐνῶ περίμενε νὰ δῆ ἕνα κοτοπουλάκι νὰ ξύνη τὰ νύχια του

στὴν ἄμμο. Ἤθελε ἕναν ἱερέα κι' ἔβρισκε ἕναν ἐπιστήμονα. Νόμιζε πὼς εἶχε δώσει τὴ ζωὴ σ' ἕναν ἅγιο, κι' εἶχε φέρει στὸν κόσμο ἕναν ἥρωα, ἕνα μάρτυρα. Ἡ μοῖρα ὅμως ὑπῆρξε ὡραία γιὰ τὸν μάρτυρα, ἂν ὄχι γιὰ τὴν μητέρα. «Τὸ φέγγος τῆς πυρᾶς ὅπου ἀνέβηκε ὁ Μπροῦνο στὶς 17 Φεβρουαρίου 1600», λέει πολὺ ὡραῖα ἕνας ἀπ' τοὺς ἱστορικούς του, «ἑνώνεται μὲ τὴν αὐγὴ τῆς σημερινῆς ἐπιστήμης». Τίποτε τὸ πιὸ σωστό. Οἱ φλόγες τῆς πυρᾶς ποὺ κατέφαγαν τὸ σῶμα του ζωντανό, ἔγιναν οἱ πρῶτες ἀκτῖνες τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεως ποὺ ἡ σημερινὴ Εὐρώπη χαίρεται.

Γιὰ νὰ ἐννοήσωμε τὸν Μπροῦνο, γιὰ νὰ ἐννοήσωμε τὸ πάθος, τὴν θέρμη του στὸ κήρυγμα τῆς ἐπιστήμης, πρέπει νὰ ρίξωμε ἕνα βλέμμα στὴν Εὐρώπη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Στὸ βασίλειο τῆς σκέψεως κυριαρχοῦσαν στὰ ἔθνη ἡ κοσμολογία τῶν Ἑβραίων καὶ ἡ ἐπιστήμη τοῦ Ἀριστοτέλη. Ὁ Ἀριστοτέλης ἦταν ὁ θετὸς υἱὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τυραννοῦσε ἐξ ἴσου τὴν Ρώμη καὶ τὴν Γενεύη. Ἡ γῆ ἦταν ἀκίνητη, ὁ ἥλιος πλανιόταν μὲς τὰ νέφη, ἡ γῆ ἦταν τὸ κέντρον τοῦ σύμπαντος. Σ' αὐτὴν τὴ γῆ, ἕνας θεὸς εἶχε ψυχορραγήσει. Ὅλα εἶχαν δημιουργηθῆ γιὰ τὸ ἀνθρώπινο γένος, ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, τ' ἄστρα. Πέρ' ἀπ' τ' ἀστέρια, τ' ἀκίνητα, τ' ἀσάλευτα μὲς στὸ γαλάζιο θόλο τ' οὐρανοῦ, βρισκόταν ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ, τὸ βασίλειο τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἀγγέλων. Ψηλά, ὁ οὐρανὸς μὲ τὶς εὐδαιμονίες του. Κάτω, ἡ κόλαση μὲ τὰ βασανιστήριά της. Τὸ σύμπαν ἦταν μικρό, μὲ τὰ στενά του ὅρια, περιωρισμένο ἀπὸ ὁρατοὺς ὁρίζοντες. Καὶ δώδεκα χρόνια πρὶν γεννηθῆ ὁ Μπροῦνο, ὁ Κοπέρνικος, ἑτοιμοθάνατος πιά, εἶχε δώσει στὸν κόσμο τὸ ἐπαναστατικό του βιβλίο.

Ἐμεῖς, ποὺ ἀπ' τὰ παιδικά μας χρόνια ζοῦμε μέσα σ' ἕνα σύμπαν χωρὶς ὅρια, δὲν μποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε τὸν τρόμο, τὴν ἀναστάτωση στὶς ἰδέες ὅταν μεμιᾶς ἡ γῆ μας ἐκσφενδονίστηκε σὰν μιὰ περιστρεφόμενη σφαῖρα στὸ κενὸ τοῦ χωρὶς ὅρια διαστήματος. Ὁ ἄνθρωπος ἐκμηδενίστηκε ἀπὸ τὸ θέαμα τῆς φύσεως ποὺ ἀπ' τὴ μιὰ μέρα στὴν ἄλλη γίνηκε γιγαντια, καταπληκτική. Τρομοκρατημένος, σὰν τὸ παιδὶ ποὺ διέκρινε μέσα στὸ μισοσκόταδο ἕναν ἴσκιο ὅλο φοβέρα, καταφεύγει στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάνας του, τῆς Ἐκκλησιας, γιὰ νὰ κρύψη τὴν ταραχή του καὶ νὰ γαληνέψη τοὺς τρόμους του.

Σ' αὐτή μας τὴν Εὐρώπη, ὅπου κυριαρχοῦσε ἀκόμη ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ποὺ τὴν εἶχε ἀναστατώσει ὡστόσο ὁ Κοπέρνικος, ρίχτηκε ὁ Μπροῦνο, γεμᾶτος ἀπὸ τὶς ἰδέες τοῦ Πυθαγόρα καὶ τονωμένος ἀπὸ τὴν διδασκαλία τοῦ Κοπέρνικου, γιατὶ καὶ οἱ δυό τους ἐδίδασκαν τὴν κίνηση τῆς γῆς, τὴν σταθερότητα τῶν ἄστρων, ὁ δὲ Κοπέρνικος εἶχε πραγματικὰ ἀναζωογονήσει τὴν πιὸ ἀρχαία ἐπιστήμη, ἐκείνη ποὺ εἶχε ἐξορίσει ὁ Ἀριστοτέλης.

Οἱ ἰδέες αὐτές, ἔμφυτες στὸν Μπροῦνο, ὕστερα ἀπὸ μιὰ μακρὰ σειρὰ ἀπὸ ζωές, ὅπου εἶχε γνω-

ρίσει τὴν ψυχὴ τὴν ἐνσαρκωμένη στὸν Πυθαγόρα, ξέσπασαν μέσα του μὲ μιὰν ἀκατανίκητη ὁρμὴ ὅταν ἄνοιξε τὸ βιβλίο τοῦ Κοπέρνικου. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἄρχιζε μιὰ τρομερὴ κρίση γιὰ τὴν ἐπιστήμη καὶ γιὰ τὴν θρησκεία, ποὺ κόντεψε νὰ σταθῇ μοιραία καὶ γιὰ τὴ μιὰ ἢ γιὰ τὴν ἄλλη. Αὐτὲς οἱ νέες ἰδέες ἀπειλοῦσαν τὴν ἀνθρωπότητα μὲ ξεπεσμὸ τρομακτικό. «Ὥστε λοιπόν», ἐφώναζαν ἀπὸ παντοῦ, «ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ἦταν βασιλιᾶς τῆς δημιουργίας, δὲν εἶναι παρὰ ἕνα πλάσμα ἀδύνατο, ἀσήμαντο, ἕν᾽ ἄτομο, ἕνας κόκκος ἄμμου μέσα στὴν ἔρημο ἑνὸς σύμπαντος χωρὶς ὅρια! Ἡ ἀξιοπρέπεια, ἡ ἠθική, τὸ μεγαλεῖο τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς καταστρέφονταν ἀπ᾽ αὐτὴν τὴ νέα ἐπιστήμη». Ὅλα γκρεμίζονταν καὶ γίνονταν ἐρείπια γύρω ἀπὸ μιὰ Ἐκκλησία κατάπληκτη. Μὲ μιὰ πραγματικὴ διαίσθηση, μὲ μέσα φρικιαστικά, ὁ Χριστιανισμὸς ἀντιτασσόταν σ᾽ αὐτὴν τὴ νέα ἐπιστήμη.

Ἀντίθετα, ὁ Τζιορντάνο Μπροῦνο ἀντιμετώπιζε μὲ τρόπο ἐντελῶς διαφορετικὸ τὸ θέμα ποὺ εἶχε τεθῆ τὸν 16ον αἰῶνα, τῶν σχέσεων μεταξὺ Θεοῦ, τοῦ χωρὶς ὅρια σύμπαντος καὶ τοῦ ἀνθρώπου. «Ἔ, λοιπόν!», φώναξε κι᾽ αὐτὸς μὲ τὴ σειρά του, γεμᾶτος ἀπὸ μιὰ χαρούμενη καὶ θριαμβευτικὴ ὁρμή, «ἡ γῆ μὲ τοὺς κατοίκους της περιστρέφεται μέσα σὲ ἀπεριόριστα διαστήματα! Οἱ σφαῖρες εἶναι ἀναρίθμητες! Ἡ ζωὴ ἐνσαρκώνεται παντοῦ μέσα σὲ σχήματα! Λοιπὸν ἡ ζωὴ εἶναι παγκόσμια καὶ δημιουργεῖ παντοῦ πλάσματα ζωντανά. Αὐτὴ ἡ παγκόσμια ζωή, ἡ ἄπειρη, εἶναι τὸ παγκόσμιο Ὂν ποὺ ὀνόμασαν Θεό. Παντοῦ, παντοῦ κόσμοι! Παντοῦ, παντοῦ πλάσματα ζωντανά! Ὁ θάνατος μόνο τὰ σώματα μπορεῖ νὰ διαλύσῃ, δὲν μπορεῖ ν᾽ ἀγγίξῃ τὴ ζωή. Γι᾽ αὐτὸ τὸ σῶμα δὲν ἀξίζει παρὰ ὅταν εἶναι τὸ ὄργανο μιᾶς ζωῆς εὐγενικῆς, γεμάτης ἀγάπη, ἡρωικῆς, ἄξιας νὰ εἶναι ἕνα μόριο ζωῆς παγκόσμιας καὶ θεϊκῆς! Λοιπὸν ὁ φόβος, τὸ ψέμμα, οἱ ταπεινότητες εἶναι οἱ στιγματισμοὶ τῆς ζωῆς. Κατὰ συνέπεια, ὁ ξεπεσμὸς εἶναι χειρότερος ἀπὸ τὸν θάνατο, ἀφοῦ μιαίνει τὴ ζωή, ἐνῶ ὁ θάνατος μόνο τὰ σώματα καταστρέφει».

Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ νέα ἠθικὴ βάση που ὁ Τζιορντάνο Μπροῦνο πρόσφερε στὸ Χριστιανισμό: ἡ πανταχοῦ ὕπαρξη τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ ἡ παγκόσμια ζωὴ ποὺ ζωογονεῖ κάθε σῶμα. Ἡ αἰωνιότητα τῆς ψυχῆς, ἀφοῦ εἶναι ἀπὸ τὴ φύση της ἡ αὐτὴ μὲ τὴν παγκόσμια ζωή. Καί, βασισμένη ἐπάνω σ᾽ αὐτὰ τὰ δύο φυσικά, ἐπιστημονικὰ γεγονότα, ἡ ἡρωικὴ ζωή, ἡ λατρεία τοῦ ἀληθινοῦ καὶ τοῦ ὡραίου. Αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη ζωὴ ἡ ἀντάξια τῆς αἰώνιας ποὺ κατοικεῖ μέσα σ᾽ ἕνα σῶμα.

Αὐτὴ τὴ θέση ὑποστήριζε ὁ Τζιορντάνο Μπροῦνο σ᾽ ὅλες τὶς καλλιεργημένες χῶρες τῆς Εὐρώπης, σ᾽ ὅλα τὰ πανεπιστήμια ποὺ τοῦ ἄνοιγαν τὶς πύλες τους, σ᾽ ὅλες τὶς ἑστίες τῆς σκέψεως. Αὐτὴ ἡ θέση τοῦ ἔδινε τὴ φλόγα του, τὴν εὐγλωττία του, τὴ θέρμη του, ἐπειδὴ γι᾽ αὐτὸν ἡ ἐπιστήμη δὲν ἦταν μιὰ γνώση στεγνή, στεῖρα, ἀλλὰ μιὰ θρησκεία ἐμπνευσμένη καὶ γόνιμη. Ἀγαποῦσε τὴν ἐπι-

στήμη, δίδασκε τὴν ἐπιστήμη μὲ ἀπερίγραπτο ἐνθουσιασμό, ὁρμή, φλόγα. Ἦταν ὁ ἀπόστολος τῆς ἐπιστήμης κι᾽ ἔγινε ὁ μάρτυρας τῆς ἐπιστήμης, ἐπειδὴ ἡ ἐπιστήμη ἦταν ἀποκρυφισμός, δηλαδὴ ἡ μελέτη τῶν θείων σκέψεων τῶν ἐνσαρκωμένων μέσα στ᾽ ἀντικείμενα. Παρατηρώντας τ᾽ ἀντικείμενα, μπορεῖ κανεὶς νὰ διαβάσει τὴ γλῶσσα τῆς φύσεως καὶ νὰ μάθει τὶς σκέψεις τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Χριστιανισμὸς ὅμως ἀρνιόταν νὰ δεχθῆ αὐτὴν τὴν θέση. Ἂν εἶχε μπορέσει νὰ τὴν δεχθῆ, δὲν θὰ εἶχε ποτὲ ξεσπάσει ὁ λυσσαλέος πόλεμος ἀνάμεσα στὴν ἐπιστήμη καὶ τὴν θρησκεία. Φτωχὲ ρήτορα! μὲ τὰ φλογερά σου λόγια δὲν μπορεσες νὰ ζεστάνης τὶς καρδιές, τὶς σκληρὲς καὶ κρύες σὰν τὴν πέτρα. Δὲν ἄναψες παρὰ τὴν δική σου πυρά, ποὺ οἱ φλόγες της ἔκαμαν στάχτη τὸ σῶμα σου. Κι᾽ αὐτὴ τὴν στάχτη ἡ Ἐκκλησία τὴν πέταξε στὸν ἄνεμο, γιὰ νὰ μὴν ἀπομείνη στὴ γῆ — ὅπως εἶπε κάποιος εἰρωνικὰ— οὔτε μόριο καὶ γιὰ νὰ πάη νὰ βρῆ μέσα στὸ κενὸ τοὺς κατοικημένους κόσμους γιὰ τοὺς ὁποίους μίλησε.

Τὰ λόγια του ὅμως ἀντηχοῦν μέσα στοὺς αἰῶνες. «Μὲ τὸ νὰ ξέρη κανεὶς νὰ πεθάνη σὲ κάποιον αἰῶνα, ζῆ στοὺς μέλλοντες αἰῶνες». Τὴν θέση τὴν ἀποδιωγμένη ἀπὸ τὸν 16ο αἰῶνα, τὴν ἀξιώνει ὁ 20ός. Τὸ μήνυμα τοῦ Μπροῦνο, πνιγμένο ἀπ᾽ τὸν καπνὸ τῆς πυρᾶς, εἶναι τὸ μήνυμα ποὺ νοιάζεται ὁ σημερινὸς κόσμος. Τὰ βιβλία του περιλαμβάνονται στὸν κατάλογο τῶν ἀπηγορευμένων ἀπὸ τὸν Πάπα, οἱ ἰδέες του ὅμως ξαπλώνονται σήμερα στὴν Εὐρώπη καὶ ὀνομάζονται Θεοσοφία.

Ὁ Μπροῦνο εἶναι ἕνας συγγραφέας γόνιμος, ποὺ ἔγραψε στὰ λατινικὰ καὶ τὰ ἰταλικά. Τὰ ἔργα του, τὰ πιὸ σημαντικά, γράφτηκαν στὴν μητρική του γλῶσσα. Αὐτὸ δὲν ἦταν στὰ μάτια τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὰ μικρότερά του παραπτώματα, δηλαδὴ τὸ νὰ γράφη τὶς φιλοσοφικές του ἰδέες στὴν μητρική του γλῶσσα καὶ γιὰ τὸ λαό. Ἐπειδὴ ἡ φιλοσοφία, ὅταν θεωρῆται αἵρεση, πρέπει τοὐλάχιστον νὰ σκεπάζεται ἀπὸ τὸν πέπλο τῆς λατινικῆς καὶ νὰ μὴν ἐκτίθεται στὸ ἄπλετο φῶς τοῦ δρόμου, στὴν γλῶσσα ποὺ μπορεῖ ὁ λαὸς νὰ καταλάβη. Ἐνῶ ὁ Τζιορντάνο Μπροῦνο μὲ τὴν μητρική του γλῶσσα ἤθελε νὰ ξαπλώση τὶς ἰδέες του μέσα στὴν καρδιὰ τοῦ λαοῦ.

Τρία, πρὸ πάντων, ἀπὸ τὰ ἔργα του μᾶς ἐνδιαφέρουν αὐτὴ τὴν στιγμή: ἐκεῖνα ποὺ ὁ Μπροῦνο ἀποκαλεῖ: «Οἱ στῦλοι τοῦ συστήματός μου» καὶ «Οἱ βάσεις ὁλόκληρου τοῦ οἰκοδομήματος τῆς φιλοσοφίας». Τὰ δύο πρῶτα, πραγματικὰ φιλοσοφικά, ἔχουν τίτλο: «Περὶ τοῦ αἰτίου, ἀρχῆς καὶ ἑνὸς» καὶ «Περὶ τοῦ ἀπείρου, τοῦ σύμπαντος καὶ τῶν κόσμων». Μέσα σ᾽ αὐτὰ βρίσκεται ἡ ἔκθεση ὁλόκληρης τῆς διδασκαλίας τοῦ μεγάλου φιλοσόφου. Τὸ τρίτο ὁμιλεῖ γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ αὐτῆς τῆς διδασκαλίας στὴ ζωή, μὲ τίτλο «Οἱ ἡρωικὲς παραφορές», καὶ περιγράφει τὸ ἰδανικό του.

Ἰδοὺ πῶς ἐκφράζεται ὁ Τζιορντάνο Μπροῦνο. Θὰ μεταφέρωμε τὰ ἴδια του τὰ λόγια:

«Ἂν ἡ γῆ δὲν εἶναι ἀκίνητη στὸ κέντρον τοῦ κόσμου, τότε τὸ σύμπαν δὲν ἔχει οὔτε κέντρον οὔτε ὅρια καὶ τὸ ἄπειρο ἔχει πραγματοποιηθῆ μέσα στὴ δημιουργία τοῦ ὁρατοῦ, μέσα στὴν ἀπεραντοσύνη τῶν οὐράνιων διαστημάτων. Τότε, λοιπόν, τὸ ἀπροσδιόριστο σύνολον τῶν πλασμάτων σχηματίζει μιὰ μονάδα χωρὶς ὅρια, ποὺ τὴν παρήγαγε καὶ τὴν συντηρεῖ ἡ πρωταρχικὴ Μονάς, τὸ αἴτιον τῶν αἰτίων».

Δηλαδή, μὲ ὅρους λιγώτερο φιλοσοφικούς: Αὐτὴ ἡ μονὰς τῆς ζωῆς εἶναι ἡ βάση τῆς ἀνθρωπότητας καὶ ἡ ὕπαρξη μέσα σ᾽ αὐτὴν τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ βάση τῆς ἀλληλεγγύης τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ ἀνάπτυξη αὐτῶν τῶν ἰδεῶν, σκοτεινὴ κάποτε μέσα στὸ κείμενο, γίνεται πιὸ σκοτεινὴ ἀκόμη στὶς μεταφράσεις, ὅπου δὲν συλλαμβάνουν πάντα τὸ νόημα τοῦ συγγραφέα. Ἡ πρωταρχικὴ ὅμως, ἡ ριζικὴ ἔννοια, εἶναι καθαρή: Μιὰ ὕπαρξη χωρὶς ὅρια, νοήμων, ἡ παγκόσμια συνείδηση. Ἡ ὕπαρξη αὐτὴ εἶναι τὸ πᾶν, τὸ πᾶν χωρὶς ἐξαίρεση. Ὅλα ὑπάρχουν μέσα σ᾽ αὐτήν, ὄχι μόνο τὰ παρόντα, δηλαδὴ τὸ σύμπαν τὸ τωρινό, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ οἱ δυνατότητες ποὺ πραγματοποιήθηκαν ἢ ὄχι, ὅλα τὰ σύμπαντα τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος. Ἡ ὕπαρξη αὐτὴ τὰ περιέχει ὅλα, ὅλα πηγάζουν ἀπ᾽ αὐτήν, ὅλα ἐπιστρέφουν σ᾽ αὐτήν. Καὶ ὁ Μπροῦνο ἔλεγε, ἀναφερόμενος σ᾽ ἕνα ἐδάφιο τῆς Καινῆς Διαθήκης: «Σωστὰ ἐλέχθη ὅτι ἐν Αὐτῷ ζῶμεν, κινούμεθα καὶ ἐσμέν...» Ὅμως τὸν ἔστειλαν στὴν πυρὰ γιὰ ἀθεϊσμό.

Ἡ ὕπαρξη ἐκδηλώνεται σὲ τρεῖς ὑποστάσεις ἢ τρόπους. Ἡ πρώτη εἶναι ἡ σκέψη. Ἡ σκέψη εἶναι ἡ οὐσία τοῦ σύμπαντος. «Ἡ πράξη τῆς θείας σκέψεως, λέει ὁ Τζιορντάνο Μπροῦνο, εἶναι ἡ οὐσία τῶν πραγμάτων». Εἶναι ἡ βάση ὅλων τῶν χωριστῶν ὑπάρξεων.

Ἡ φιλοσοφία τοῦ Τζιορντάνο Μπροῦνο σχετίζεται μὲ τὴν διδασκαλία τῆς Βεδάντα, κατὰ τὴν ὁποία, τὸ σύμπαν δὲν εἶναι παρὰ μία μορφή - σκέψη τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅλα τὰ πράγματα τὰ ἐκτὸς τῆς πραγματικότητος, δηλαδὴ τὰ ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ, εἶναι παροδικά.

Ὥστε: Ἡ σκέψη, ποὺ εἶναι ἡ οὐσία καὶ μέσα σ᾽ αὐτὴ τὴν οὐσία δύο στοιχεῖα: πνεῦμα καὶ ὕλη.

Τὸ πρῶτο, τὸ πνεῦμα, εἶναι τὸ θετικὸ στοιχεῖο, τὸ μορφοποιό, ἡ ἀρχὴ τῆς μορφῆς. Δημιουργεῖ τὰ πάντα. Τὸ δεύτερο, ἡ ὕλη, εἶναι τὸ ἀρνητικὸ στοιχεῖο, τὸ παθητικό, ποὺ γίνεται τὰ πάντα.

Τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα τῆς φιλοσοφίας τοῦ Τζιορντάνο Μπροῦνο θυμίζουν ἐπίσης τὴν ἰνδικὴ διδασκαλία τῆς Σάνκυα, ἀλλὰ μὲ μιὰ σημαντικὴ διαφορά:

Κατὰ τὴ φιλοσοφία τοῦ Μπροῦνο, τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ὕλη εἶναι πάντοτε συνδεδεμένα, τὸ δὲ σύμπαν ὑπάρχει χάρη σ᾽ αὐτά. Τὰ δύο εἶναι πάντοτε μαζὶ καὶ σχηματίζουν τὴν φύση ποὺ εἶναι ἡ σκιὰ τοῦ Θεοῦ. Κατὰ τὴν Σάνκυα, ἀντίθετα, τὸ πνεῦμα παίζει ἕνα ρόλο σημαντικό, ἀλλὰ πλησιάζει τὴν ὕλη ὅπως ἕνας μαγνήτης τὰ ψήγματα τοῦ σίδερου.

Τὸ πνεῦμα, ἀντανακλώμενο μέσα στὴν ὕλη, εἶναι ἡ δύναμη, παραμένει ὅμως πάντοτε χωριστά, σὰν

«μάρτυς», σὰν «θεατής», ἡ ἐνέργεια δὲ καὶ ἡ ὕλη μαζὶ δημιουργοῦν ὅλα τὰ πράγματα.

Κατὰ τὸν Μπροῦνο, τὸ πνεῦμα βρίσκεται πάντα ἐκεῖ, ὄχι ὡς μάρτυς, ἀλλὰ ὡς δρῶν. Ὥστε τὸ πνεῦμα εἶναι, ὅπως εἴπαμε, ἡ ἀρχὴ τῆς μορφῆς, εἶναι πάντοτε μορφοποιό. «Ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, λέει ὁ Μπροῦνο, εἰσδύει σ' ὅλα τὰ σώματα καὶ δὲν ὑπάρχει οὔτ' ἕνα σῶμα, ὁσοδήποτε ἀπειροελάχιστο, ποὺ νὰ μὴν ἐμπεριέχη ἕνα μέρος τῆς θείας καὶ ζωογόνου οὐσίας». «Τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει, προσθέτει, ἔξω ἀπ' αὐτὸ τὸ θεῖο περιβάλλον».

Τὸ δεύτερο στοιχεῖο, ἡ ὕλη, εἶναι παθητικό. Θεωρουμένη στὸ σύνολό της, ἡ ὕλη εἶναι μία. Εἶναι ἡ πρωταρχικὴ μονάδα ὅπου τὸ πνεῦμα γεννᾶ τ' ἀναρίθμητα σώματα. Καὶ κάθε μονάδα ἐγκλείει ὅλες τὶς δυνατότητες τῆς ἐξελίξεως. Ὁ Μπροῦνο λέει, ὅτι πρέπει νὰ θεωροῦμε τὴν ὕλη ὡς μ ί α, ὅπως καὶ τὸ πνεῦμα, καὶ ἰδοὺ πῶς τὸ βλέπει:

«Ἀπὸ ἕναν κορμὸ δέντρου ὁ τεχνίτης ἀνασύρει πολύτιμα ἔπιπλα, τὸν καλλωπισμὸ ἑνὸς ἐξαίσιου παλατιοῦ. Ἡ φύση μᾶς δείχνει ἀνάλογες μεταμορφώσεις. Ἐκεῖνο ποὺ εἶναι στὴν ἀρχὴ σπόρος, γίνεται χόρτο, ὕστερα στάχυς, ὕστερα ψωμί, χυλὸς τῆς πέψεως, αἷμα, σπέρμα, ἔμβρυο, ἄνθρωπος, πτῶμα, ὕστερα καὶ πάλι χῶμα, πέτρα καὶ κάποιο ἄλλο σῶμα, καὶ οὕτω καθεξῆς. Συναντᾶμε ἐδῶ κάτι ποὺ μεταβάλλεται σ' ὅλ' αὐτά, ποὺ ὅμως παραμένει πάντοτε τὸ ἴδιο. Ὅλα τὰ φυσικὰ σχήματα βγαίνουν ἀπὸ τὴν ὕλη καὶ ξαναγυρίζουν σ' αὐτήν. Φαίνεται πὼς τίποτε δὲν εἶναι σταθερὸ οὔτε ἄξιο τοῦ τίτλου «ἀρχή», ἂν ὄχι ἡ ὕλη». Ἐκεῖνο ποὺ εἶναι, ἐκεῖνο ποὺ ὑπάρχει, ἐκεῖνο ποὺ ἔχουν ὅλα τὰ πλάσματα ἀπὸ κοινοῦ, εἶναι ἡ ὕλη. Λοιπὸν ἡ ὕλη αὐτὴ εἶναι ἕνα ὄν, μιὰ μονὰς ποὺ παράγει ὅλα τὰ σώματα: «Ἡ γνώση αὐτῆς τῆς μονάδας εἶναι ὁ σκοπὸς κάθε φιλοσοφίας, κάθε γνώσεως τῆς φύσεως».

Ἂν προσθέσωμε σ' αὐτὸ μιὰν ἄλλη φράση: «Τὰ σώματα εἶναι τὰ πραγματικὰ ἀντικείμενα τῆς συνειδήσεως», βρίσκομε δυὸ ὁρισμοὺς τοῦ Τζιορντάνο Μπροῦνο πολὺ ἐπιτυχημένους τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας. Ἡ ἐπιστήμη εἶναι ἡ παρατήρηση τῶν ἀντικειμένων μὲ τὸ μέσο τῶν αἰσθήσεων. Ἡ φιλοσοφία εἶναι ἡ γνώση τῆς μονάδας τῆς ὑπεράνω αὐτῶν τῶν ἀντικειμένων. Ὅταν γνωρίζει κανεὶς αὐτὴν τὴ μονάδα, εἶναι πραγματικὰ φιλόσοφος.

Λοιπὸν τὸ θετικὸ στοιχεῖο, τὸ πνεῦμα, ἡ νόηση, ἐνεργεῖ ἐπάνω στὴν ὕλη ἔσωθεν, δὲν ἐνεργεῖ ἔξωθεν. Εἶναι ἡ νόηση τῶν χωριστῶν ὑπάρξεων, ἡ ψυχὴ καθενὸς ἀντικειμένου. Ἰδοὺ ἀκόμη, γιὰ τὸν Μπροῦνο, μία σημαντικὴ ἀρχή. Τὸ παγκόσμιο πνεῦμα ἐξατομικεύεται μέσα στὴν ψυχή. Εἶναι ἡ πραγματικὴ ψυχὴ μέσα σὲ κάθε σῶμα. Κατὰ συνέπειαν ἡ ψυχὴ εἶναι τὸ αἴτιον τῆς ἁρμονίας τῶν σωμάτων καὶ ὄχι τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἁρμονίας.

Αὐτὴ εἶναι ὅλη ἡ διαφορὰ ἀνάμεσα στὸν ὑλισμὸ καὶ τὸν ἰδεαλισμό.

Ὁ ὑλισμὸς διατείνεται πὼς οἱ

διευθετήσεις τῶν μορίων τῆς ὕλης εἶναι τὰ πράγματα τὰ πιὸ σημαντικὰ καὶ πῶς ἡ ζωή, ἡ σκέψη, προέρχονται ἀπ' αὐτὲς τὶς διευθετήσεις τῆς ὕλης. Ὁ ἰδεαλισμὸς διατείνεται πὼς ἡ ζωὴ εἶναι ἡ μορφοποιὸς ἀρχή, πὼς οἱ προσπάθειές της γιὰ νὰ ἐκφρασθῆ, γιὰ νὰ ἐκδηλωθῆ, διευθετοῦν τὰ μόρια τῆς ὕλης καὶ σχηματίζουν τὰ ὄργανα τῶν σωμάτων γιὰ νὰ μπορέσουν αὐτὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν ὅσο τὸ δυνατὸν καλύτερα τὸ ἔργον τῆς ζωῆς.

Ἰδοὺ ἡ ἀπέραντη διαφορὰ ἀνάμεσα στὰ δυὸ συστήματα. Στὸ ἕνα, ἡ ὕλη παράγει τὰ πάντα. Στὸ ἄλλο, ἡ ζωὴ κυβερνᾶ τὴν ὕλη καὶ τὴν ὀργανώνει γιὰ νὰ τὴν χρησιμοποιήση.

Καὶ ὁ Τζιορντάνο Μπροῦνο λέει, πὼς ὁ σκοπὸς κάθε προόδου, εἶναι ἡ τελειοποίηση τῆς ψυχῆς, ἐπειδὴ ἡ ζωὴ τῆς ψυχῆς εἶναι τοῦ ἀνθρώπου ἡ ζωή. Ἡ ἁμαρτία, αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, εἶναι ἀρνητική, εἶναι ἡ ἀπουσία τοῦ καλοῦ, τὸ ἀτελὲς καλό. Ὁ θάνατος εἶναι πρᾶγμα ἐντελῶς ἀμελητέο, ἐπειδὴ τὸ σῶμα κάθε μέρα ἀλλάζει. «Ἐκεῖνοι ποὺ φοβοῦνται τὸν θάνατο εἶναι μωροί, γιατὶ τὸ σῶμα κάθε μέρα πεθαίνει καὶ ἀνανεώνεται».

Γι' αὐτόν, εἶναι ἀθάνατα τὰ δυὸ στοιχεῖα: Ἡ ὕλη ποὺ παράγει τὴν διαδοχὴ τῶν σωμάτων, τὸ πνεῦμα ποὺ ἐξατομικεύεται μέσα στὴν ψυχή. Ἡ ψυχὴ ἐξελίσσεται μὲ τὶς μετενσαρκώσεις μέσα σὲ σώματα ποὺ γίνονται ὁλοένα πιὸ περίπλοκα καὶ πιὸ τέλεια. Λοιπόν, προσθέτει, «μπορεῖ κανεὶς νὰ φοβᾶται τὸν θάνατο;»

Γιὰ ν' ἀποδείξη τὴν ἠθικὴ βάση τῆς φιλοσοφίας, ὁ Τζιορντάνο Μπροῦνο ἐξηγεῖ ὕστερα τὴν σύσταση τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία μέρη, ποὺ εἶναι ὅ,τι καὶ οἱ τρεῖς ὑποστάσεις τοῦ Θεοῦ μέσα στὸ σύμπαν. Ὁ ἄνθρωπος σκέπτεται: συνεπῶς συμμετέχει τῆς θείας οὐσίας ποὺ εἶναι ἡ σκέψη. Ἡ σκέψη εἶναι τὸ ἀνώτερο μέρος τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι τὸ σπέρμα τῆς θεότητος ποὺ ὑπάρχει ἐντός του. Ἡ ψυχή, δηλαδὴ τὸ πνεῦμα, τὸ θετικὸ στοιχεῖο, ἐξατομικευμένο, προσηλώνεται μὲ τὶς ἀνώτερες ἱκανότητές του, στὴν σκέψη, στὴ νόηση, μὲ τὶς κατώτερες δὲ ἱκανότητες στὸ σῶμα, ποὺ εἶναι δημιούργημά της. Τέλος, τὸ τρίτο μέρος εἶναι τὸ σῶμα, ἀποτελούμενο ἀπὸ ὕλη.

Γιὰ νὰ συνοψίσωμε τὴν διδασκαλία τοῦ Μπροῦνο, τὰ τρία στοιχεῖα ποὺ συνιστοῦν τὸν ἄνθρωπο, εἶναι: Ἡ σκέψη, τὸ ὑψηλότερο ἀπ' ὅλα. Ἡ ψυχή, μεταξὺ τῆς σκέψεως καὶ τοῦ σώματος. Τὸ σῶμα, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ ὕλη. «Τὸ σῶμα εἶναι μέσα στὴν ψυχή, λέει, δὲν εἶναι ἡ ψυχὴ μέσα στὸ σῶμα. Ἡ ψυχὴ εἶναι μέσα στὴ νόηση ἢ τὴ σκέψη». Γιὰ τὸν Μπροῦνο, τὸ π ν ε ῦ μ α εἶναι ἡ παγκόσμια ζωὴ ποὺ ἀτομικοποιεῖται σὰν ψυχή, «ἡ ψυχὴ εἶναι μέσα στὴ νόηση καὶ ἡ νόηση εἶναι Θεὸς ἢ εἶναι μέσα στὸν Θεό», ὅπως λέει ὁ Πλωτῖνος.

Ἔστι, κατὰ τὸν Μπροῦνο, ἡ ἀρχικὴ μορφὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ θεότης. Ἂν ὁ ἄνθρωπος ἔχει συνείδηση τῆς θεότητός του, μπορεῖ νὰ ἀνακτήση τὴν ἀρχικὴ μορφὴ καὶ νὰ ὑψωθῆ ὣς τοὺς οὐρανούς. «Μὲ τὴν ἐπίγνωση τῆς εὐ-

γενικῆς καταγωγῆς τους οἱ ἄνθρωποι μποροῦν νὰ ἀνακτήσουν τὴν θεία τους μορφή».

Ἡ Ἐκκλησία ἔλεγε στὸν ἄνθρωπο: Εἶσαι κακός, διεφθαρμένος. Γιὰ νὰ σωθῆς σοῦ χρειάζεται ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. Ὁ Μπροῦνο λέει στὸν ἄνθρωπο: «Εἶσαι θεῖος καὶ πρέπει νὰ ὑψωθῆς ὡς τὴν ἐκδήλωση τοῦ Θεοῦ ποὺ βρίσκεται πάντα μέσα στὴν καρδιά σου».

Προσθέτει πὼς τὸ σῶμα εἶναι σὰν ἕνα πλοῖο. Πλοίαρχος εἶναι ἡ θέληση. Τιμόνι, ἡ λογική. Κάποτε ὅμως ὁ πλοίαρχος ἀποκοιμιέται καὶ τότε οἱ ναῦτες —οἱ ἐπιθυμίες, οἱ ὀρέξεις τοῦ σώματος— ἁρπάζουν τὸ τιμόνι καὶ τὸ σκάφος καταποντίζεται.

Ὑπ' αὐτοὺς τοὺς ὅρους, πῶς νὰ πεισθῆ ἡ ψυχὴ πὼς εἶναι εὐγενικὸ καὶ ἀξιέπαινο νὰ ὑψωθῆ ὡς τὴ νόηση καὶ ἡ ζωή της νὰ εἶναι ἡρωϊκή; Πῶς νὰ προτρέψη κανεὶς τὸν ἄνθρωπο νὰ ὑψωθῆ ἐπάνω ἀπὸ τὸ ζῶο, νὰ πραγματοποιήση τὴ θειότητά του, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος ἕλκεται ἀπ' ὅλες τὶς μεριὲς ἀπὸ τὰ ὑλικὰ ἀντικείμενα, ἀπὸ τὰ θέλγητρα τῶν αἰσθήσεων;

Ὁ Μπροῦνο ἀπαντᾶ: Μὲ τὴν ἀγάπη γιὰ τὸ ὡραῖο καὶ τὸ ἀληθινό.

Ἡ ψυχὴ ποὺ ἀγαπᾶ τὰ πράγματα τῶν αἰσθήσεων, προσκολλᾶται μ' αὐτή της τὴν ἀγάπη στὸ σῶμα. Ἡ ψυχὴ ὅμως ποὺ ἀγαπᾶ τὴν ὀμορφιά, ποὺ ἀγαπᾶ τὴν καλωσύνη καὶ τὴν ἀλήθεια, προσκολλᾶται μ' αὐτή της τὴν ἀγάπη στὸν ἐντός της Θεό.

Ἔτσι ὁ Τζιρντάνο Μπροῦνο δὲν ἀπειλεῖ μέσα στὴν διδαχή του. Θέλει νὰ προσελκύση τοὺς ἀνθρώπους, δὲν θέλει νὰ τοὺς τρομάξη. Γι' αὐτὸν δὲν ὑπάρχει κόλαση, ἐκτὸς ἀπ' τὴν κατάπτωση τῆς ψυχῆς. Ἡ ψυχή, λέει, μπορεῖ νὰ κατρακυλήση, ὅπως καὶ νὰ ὑψωθῆ. «Μπορεῖ κανεὶς νὰ κρίνη ἀπὸ τὶς προτιμήσεις τῆς ψυχῆς ἂν ἀνεβαίνη πρὸς τὰ θεῖα πλάσματα ἢ ἄν, ἀντίθετα, κατεβαίνη πρὸς τὰ ζῶα. Ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ δὲν μπορεῖ νὰ γίνη ψυχὴ ζώου, παρὰ ὅταν ἔπαψε νὰ εἶναι ἀνθρώπινη.

Ἡ ἀγάπη πετᾶ πρὸς τὴ γῆ ὅταν ἕλκεται ἀπὸ χαμηλὲς τέρψεις. Πετᾶ πρὸς τὰ ψηλὰ ὅταν ἀτενίζη, εὐγενικὲς εὐχαριστήσεις. Τὸ νοητικό, ποὺ λαχταρᾶ ν' ἀνυψωθῆ, μπαίνει μέσα στο Ἐγώ, ἔχοντας τὴ βεβαιότητα πὼς ὁ Θεὸς εἶναι κοντά του, παρὼν ἐντός του, ἀκόμη πιὸ παρὼν παρὰ ὅσο ὁ ἄνθρωπος μέσα στὸν ἴδιο του τὸν ἑαυτό, ἀφοῦ εἶναι ἡ ψυχὴ τῶν ψυχῶν, ἡ ζωὴ τῆς ζωῆς, ἡ οὐσία τῆς οὐσίας. Ὅ,τι βλέπεις γύρω σου δὲν εἶναι περισσότερο θεῖο ἀπ' ὅ,τι εἶσαι σὺ ὁ ἴδιος».

Ἰδοὺ τί λέει ὁ Μπροῦνο στοὺς ἀνθρώπους: Μὲ τὴν ἀγάπη στραμμένη πρὸς τὴ θεία ὀμορφιὰ καὶ καλωσύνη, τὸ νοητικὸ μαγεύεται καὶ γίνεται ἐνθουσιώδης ἥρωας». Χάνει κανεὶς τὴν ὄρεξη γιὰ χαμηλότερα πράγματα ὅταν εἶδε τὴν πραγματικὴ καὶ μόνιμη ὀμορφιά. «Ὁ φλογερὸς ἥρως ἀνυψώνεται ἀτενίζοντας τὰ διάφορα εἴδη τῆς θείας ὀμορφιᾶς καὶ καλωσύνης. Μὲ τὰ φτερὰ τοῦ νοητικοῦ καὶ μὲ τὴ λογισμένη θέληση, ἀνεβαίνει ὡς τὴ θειότητα, ἀφήνοντας πίσω του τὰ σώματα τῆς κατώτερης φύσεως».

Ὁ Τζιορντάνο Μπροῦνο περι-

γράφει ὕστερα τί ἐννοεῖ λέγοντας ἥρως. «Εἶναι παρὼν μέσα στο σῶμα μὲ τέτοιο τρόπο, ποὺ τὸ καλύτερο μέρος τοῦ ἑαυτοῦ του βρίσκεται ἀπ' ἔξω. Δένεται, μ' ἕν' ἀδιάλυτο μυστήριο, μὲ τὰ θεῖα πράγματα, ἐνῶ δὲν αἰσθάνεται οὔτε ἀγάπη οὔτε μῖσος γιὰ κεῖνα ποὺ εἶναι διαβατικά. Ξέρει πῶς εἶναι κύριος τοῦ σώματός του. Ξέρει ὅτι δὲν πρέπει νὰ τοῦ εἶναι δοῦλος, ἐπειδὴ τὸ σῶμα εἶναι γι αὐτὸν ἡ φυλακή, ὅπου ἡ ἐλευθερία του εἶναι δεμένη μὲ σίδερα ποὺ τὸν κρατοῦν, μὲ ἁλυσσίδες ποὺ τοῦ σφίγγουν τὰ χέρια, μὲ δεσμὰ ποὺ τοῦ καθηλώνουν τὰ πόδια, μὲ πέπλα ποὺ τοῦ τυφλώνουν τὰ μάτια. Δὲν θέλει νὰ εἶναι δοῦλος, φυλακισμένος, αἰχμάλωτος, ἁλυσσοδεμένος, ὀκνηρός, μωρός, τυφλός. Τὸ σῶμα ποὺ ἀπορρίπτει δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ γίνη τύραννος ."Ετσι τὸ πνεῦμα κυριαρχεῖ ἐπάνω στὸ σῶμα καὶ ἡ ὕλη ὑποτάσσεται στὸν Θεὸ καὶ τὴν φύση, καὶ γίνεται δυνατὸς ἀπέναντι στὴ μοῖρα, μεγαλόψυχος ἀπέναντι στὶς ὕβρεις, θαρραλέος ἀπέναντι στὴ φτώχεια, τὴν ἀρρώστεια, τὸν κατατρεγμό». Αὐτὸ εἶναι τὸ ἰδανικὸ τῆς ἡρωϊκῆς ζωῆς ποὺ ἐννοεῖ ὁ Μπροῦνο.

Προβάλλεται μιὰ ἀντίρρηση : "Ολοι δὲν μποροῦν νὰ εἶναι ἡρωϊκοί. Πῶς νὰ ὑψωθοῦν ἐκεῖνοι ποὺ δὲν μποροῦν νὰ ἀνεβοῦν σ' αὐτὲς τὶς μακρυνὲς κορφές;

«Ἀρκεῖ, ἀπαντᾶ ὁ Μπροῦνο, νὰ βάλη ὁ καθένας ὅλα του τὰ δυνατά, γιατὶ ἡ ἡρωϊκὴ φύση ἀποκαλύπτει πιὸ πολὺ τὴν ἀξιοπρέπειά της καὶ στὴν πτώση ἀκόμη, ἢ ὅταν ἀποτυχαίνη ἀξιοπρεπῶς σὲ μιὰ εὐγενικὴ ἐπιχείρηση, παρὰ ὅταν πετυχαίνη μιὰ τέλεια νίκη σὲ μιὰ ἐπιχείρηση λιγώτερο μεγάλη καὶ λιγώτερο εὐγενική».

Ἡ σκέψη εἶναι τὸ ὄργανο τῆς προόδου. Ἡ ἀναζήτηση ἑνὸς ἰδανικοῦ εὐγενικοῦ, ὑψηλοῦ, μεταμορφώνει τὴ ζωὴ σὲ ζωὴ μεγάλη καὶ ἡρωική. Τὰ ἄτομα, πρέπει νὰ διαλέξουν ἀνάμεσα στὸ ζῶο καὶ τὸ Θεό. Ἡ ψυχὴ μπορεῖ νὰ κάμη ὅ,τι θέλει. Μπορεῖ νὰ κατεβῆ στὴ λάσπη, στὸ βοῦρκο ἀπ' ὅπου βγῆκε. Μποροῦμε νὰ ξαναγίνωμε ἄγριοι, ἀκόμη καὶ ζῶα. Ἢ μποροῦμε, σιγὰ - σιγά, ν' ἀνεβοῦμε στὶς θαυμάσιες κορφὲς ὅπου ἐκδηλώνεται ὁ Θεὸς ὁ ἐνυπάρχων στὸν κόσμο. Μποροῦμε νὰ φθάσωμε, νὰ προσπαθήσωμε νὰ φθάσωμε, στὰ ὕψη ὅπου ἀναπνέει κανεὶς γοητευτικὸν ἀέρα, ἢ μποροῦμε ν' ἀσφυκτιοῦμε μέσα σὲ σπηλιὲς κάτω ἀπ' τὴ γῆ. Ἡ μοῖρα μας εἶναι στὰ χέρια μας, καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ἂν θὰ εἴμαστε ὁ κύριος ἢ ὁ δοῦλος τοῦ σώματός μας.

Τὸ σῶμα αὐτὸ εἶν' ἕνα ὄργανο θαυμάσιο, ὑπέροχο, ἀλλὰ ὑπὸ ἕναν ὅρο, νὰ εἶναι τὸ ὄργανο καὶ ὄχι ὁ ἀφέντης. Διαλέξετε λοιπόν. Νὰ εἶστε ὁ κύριος ἢ νὰ εἶσθε ὁ δοῦλος. Διαλέξετε ἀνάμεσα στοὺς δύο δρόμους ποὺ σᾶς προσφέρονται. Μόνο νὰ θυμᾶστε ὅτι μιὰ κι' ἐκάματε τὴν ἐκλογή σας, πρέπει νὰ δεχθῆτε τὸ ἀποτέλεσμα ποὺ εἶναι ἡ ἀναπόφευκτη συνέπεια.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Ἐρωτηματικὰ

Γύρω σου ἡ πλάση, ὅλα εἶν᾽ ἁδρά, παρθενικά, πηγαῖα
    τὸ φῶς, ἡ θέα,
κι ἄλλη μιὰ πλάση δέρνεται στὴν ἄκρη μιᾶς ἀβύσσου,
    νύχτα, ἡ ψυχή σου.

★

Ποῦθ᾽ ἔρχεσαι; ποῦ θὲς νὰ πᾶς; καὶ ποῦ μὲ πᾶς ἐμένα;
Σὲ μιὰ πατρίδα μὲ γυρνᾶς ἢ σέρνεις με στὰ ξένα;
Τί ἀπάνου ἀπὸ τὴν ξενητιὰ κι᾽ ἀπάνου ἀπ᾽ τὴν πατρίδα
καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος, ἡ ὀμορφιὰ καὶ ἀστέρι καὶ πυξίδα.

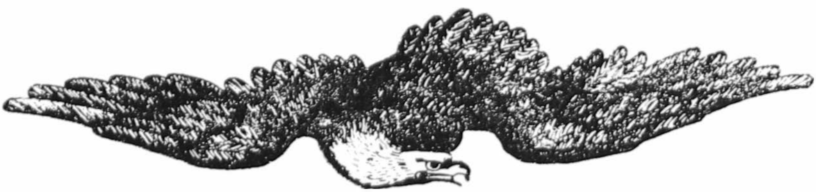
★

Ἡ τρισελεύθερη ψυχὴ στὸ σῶμα κλειστή; Ἐκείνη,
τῶν ὅλων ἀφρός, ἡ ἄμετρη, στὸ μέτρο, στὸ κομμάτι;
Τὸ σῶμα ὑπάρχει στὴν ψυχή, καὶ τῶν ματιῶν του κάτι
θεοπρόβλητο, εἶναι ἀπ᾽ τῆς ψυχῆς τὴν ἀπεραντωσύνη.

★

Σκῦψε μέσ᾽ στὸ βιβλίο σου, μὴ ζητᾶς
προβλήματα, ρωτήματα, ὅλα νὰ τὰ καταλάβῃς
μόνο τὴν καρδιά σου νὰ ρωτᾶς
μὴν παύῃς...

(«Νύχτες τοῦ Φημίου» 56, 154, 201, 58)

Ο ΑΕΤΟΣ ὡς σύμβολον

Τοῦ ἀειμνήστου Διευθυντοῦ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς
Δ. Π. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

ʼΑνέκδοτον ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Ὁ ἀείμνηστος φίλος μου Διονύσιος Π. Καλογερόπουλος, διευθυντὴς τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς καὶ διακεκριμένος ἐρευνητὴς τεκτονικῶν καὶ ἐν γένει μυστηριακῶν θεμάτων, μοῦ εἶχεν ἐμπιστευθεῖ, ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του, τὴν ἀνέκδοτον μελέτην του «Ὁ Ἀετὸς ὡς Σύμβολον», τὴν ὁποίαν καὶ δίδω σήμερον εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἰλισός» πρὸς δημοσίευσιν.

ΓΕΩΡ. ΘΕΜ. ΜΑΛΤΕΖΟΣ

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ὁ ἀετὸς ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ ὑψιπετέστερον, ἰσχυρότερον καὶ τολμηρότερον τῶν πτηνῶν. Ὡς τὸ ὄν, τὸ δυνάμενον νὰ φθάσῃ μέχρις οὐρανοῦ, νὰ ἀτενίσῃ καὶ πλησιάσῃ, περισσότερον τῶν ἄλλων ὄντων, τὸ φωτοβόλον ἄστρον τῆς ἡμέρας ἐν ὅλῃ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ του.

Ἡ μεγάλη δύναμίς του, ἡ ὑπερηφάνειά του, ἡ εὐαισθησία του, τὸ σπινθηροβόλον βλέμμα του, ἡ ὀξεῖα διορατικότης του, ἡ περὶ τὴν πτῆσιν ταχύτης του καὶ ἡ εὐχέρεια, μὲ τὴν ὁποίαν συλλαμβάνει τὴν λείαν του, τὸν ἀνέδειξαν βασιλέα τοῦ ἀέρος καὶ τὸν κατέστησαν τὸ θειότερον, ὡς παρατηρεῖ ὁ Ἀριστοτέλης, τῶν ὀρνέων (1). Λόγῳ

τῶν ἐξαιρετικῶν τούτων ἰδιοτήτων του, ὁ ἀετὸς ἀναφέρεται εἰς τὰς παραδόσεις ὅλων τῶν λαῶν ὡς τὸ σύμβολον τῆς θεότητος καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἀπορρεόντων ἀγαθῶν.

Α΄. ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΙ ΛΑΟΙ

Οἱ Βακτριανοί, οἱ Φοίνικες καὶ ἄλλοι ἀνατολικοὶ λαοὶ ἐπρέσβευον, ὅτι ὁ ἀετὸς εἶναι τὸ ἱερώτερον τῶν πτηνῶν καὶ ὅτι ἀλληγορικῶς ἀναπαριστᾷ τὸν ἥλιον καὶ ὅλους τοὺς συνδεομένους πρὸς αὐτὸν ἡλιακοὺς θεοὺς καὶ ἥρωας.

Οἱ Σημῖται ἐθεώρουν τὸν ἀετὸν ὡς σύμβολον τῆς ἐκ θεοῦ ἀπορρεούσης βασιλικῆς ἐξουσίας.

Οἱ Αἰγύπτιοι παρεχώρησαν εἰς αὐτὸν τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ ἀλφαβήτῳ των. Ἐκ τῆς ἱερογλύφου δὲ ταύτης εἰκόνος ἔχει τὴν προέλευσίν του τὸ πρῶτον γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου.

Ὡσαύτως οἱ Αἰγύπτιοι ἐθεώρουν τὸν ἀετὸν ὡς σύμβολον τοῦ θεοῦ Μενδὲς καὶ καθιέρωσαν αὐτὸν ὡς βασιλικὸν ἔμβλημα. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην τοῦ βασιλικοῦ συμβόλου ὁ ἀετὸς μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ ἐν κεφ. 17 ὡς «μέγας, μεγαλοπτέρυγος, μακρὸς τῇ ἐκτάσει, πλήρης ὀνύχων, ἔχων τὸ ἥγημα εἰσελθεῖν εἰς τὸν Λίβανον» καὶ ὡς ἔχον μεγάλην σχέσιν καὶ συνάφειαν πρὸς τὴν μεγάλην ἄμπελον καὶ πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου καὶ Βαβυλῶνος, οὓς ὁ προφήτης πρὸς ἀετοὺς παραβάλλει.

Ὁ Αἰλιανὸς μάλιστα (ἐν τῷ περὶ ζώων 113 ζι΄) ἀναφέρει παράδοσιν Βαβυλωνίου βασιλέως καὶ ἥρωος ἀνυψωθέντος καὶ διασωθέντος ὑπ' αὐτοῦ. Κατὰ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος παράδοσιν, ὁ Βαβυλώνιος βασιλεὺς Σευήχορος ἔλαβε χρησμόν, καθ' ὃν ὁ υἱὸς τῆς θυγατρός του θὰ τῷ ἀφήρπαζε τὸν θρόνον. Ὅθεν ἀπεμόνωσε τὴν θυγατέρα του ἐντὸς φρουρίου καὶ τὴν ἐφρούρει αὐστηρῶς. Παρα τὰς λ.ηφθείσας προφυλάξεις ἡ κόρη ἐγέννησεν υἱόν, τὸν ὁποῖον οἱ φύλακες, φοβούμενοι τὸν βασιλέα, ἔρριψαν ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων τοῦ φρουρίου. Ἀετὸς ὅμως προλαβὼν ἥρπασεν εἰς τὸ κενὸν τὸ ριφθὲν βρέφος, τὸ ὁποῖον οὕτω ἐσώθη ἐκ βεβαίου θανάτου. Τὸ ἀφῆκε δὲ ἐντὸς κήπου, ἔνθα ὁ κηπουρός, παραλαβὼν αὐτὸ τὸ ἀνέθρεψε.

Παρεμφερὴς παράδοσις ὑπάρχει διὰ τὸν ἱδρυτὴν τῆς Φρυγικῆς δυναστείας Γόρδιον, ὅστις κατὰ τὸν Ἀρριανὸν (2) ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Φρυγίας συμφώνως πρὸς τὸν χρησμόν.

Πρὸς τούτοις οἱ Ἀσσύριοι ἐτοποθέτησαν τὸν ἀετὸν ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ σκήπτρου καὶ ὁ θεὸς τῆς Ταρσοῦ Βάαλ Τὰρς ἐκράτει ὡς ἔμβλημα τῆς ἀνωτάτης του ἐξουσίας τοιαύτην βακτηρίαν.

Οἱ Ἰράνιοι ἐθεώρουν τὸν ἀετὸν ὡς τὸ πτηνὸν τῶν Ἀσσυρίων βασιλέων.

Ἐν Περσίᾳ ὁ ἀετὸς παρίστα συμβολικῶς τὰ συνετά, τὰ ἄγρυπνα καὶ ὀξυδερκῆ πνεύματα. Τὰ πνεύματα, τὰ ὁποῖα ἀ-

νήκουσιν εἰς τὴν καθαρὰν δημιουργίαν καὶ εἶναι ἐχθρὰ τοῦ Ἀριμὰν καὶ τῆς δημιουργίας του. Τὰ πνεύματα τὰ ὑμνοῦντα τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην διανόησιν καὶ συντελοῦντα εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς συνειδήσεως ἐκ τοῦ ἀσυνειδήτου.

Μεταξὺ τῶν πνευμάτων τούτων τοῦ φωτὸς συγκατελέγετο καὶ ὁ Ὀρμούζ, τοῦ ὁποίου τὰ κυριώτερα σύμβολα ἦσαν ὁ ἱέραξ καὶ ὁ ἀετός.

Ὁ ἀετὸς ὡσαύτως ἐν Περσίᾳ ἦτο τὸ σύμβολον τῆς βασιλείας.

Εἰς τὰ Περσικὰ καὶ Μιθραϊκὰ ἐπίσης μυστήρια ἀετοί, ἱέρακες καὶ πατέρες ἐκαλοῦντο οἱ ἀρχιερεῖς.

Παρὰ τοῖς Ἰνδογερμανοῖς τὸ εὐγενὲς τοῦτο πτηνὸν εἶχε σχέσιν μὲ τὸν θεὸν τοῦ κόσμου.

Παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς ὁ ἀετὸς ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ ἱερὸν πτηνὸν τοῦ ἡλίου, ἔφερε τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ «ἵππου τοῦ Βισνοῦ» καὶ συνδέετο πρὸς τὸν θεὸν τοῦ κόσμου «Σόμα». Ὡς γνωστὸν δύο ἦσαν οἱ κυριώτεροι θεοί, οὓς οἱ Ἰνδοὶ μύσται ἐπεκαλοῦντο ἐν τῇ θυσίᾳ. Ὁ Ἄγνι, ὅστις ἐπροσωποποίει τὴν ἐν τῇ θυσίᾳ δύναμιν τοῦ πυρὸς καὶ ὁ Σόμα ὁ προσωποποιῶν τὴν δύναμιν τοῦ ποτοῦ τῆς θυσίας.

Η παράδοσις μνημονεύει, ὅτι ἀετὸς μετέφερεν εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν Σόμα ὡς θεὸν καὶ ὡς ποτὸν ἀπορρέον ἐκ τοῦ χυμοῦ ὁμωνύμου φυτοῦ τοῦ ἐν τῇ Βοτανικῇ ἀποκαλουμένου «καλοτροπὴ ἡ γιγάντειος».

Ὁ Σόμα ἐθεράπευε τὰς ἀσθενείας, ηὔξανε τὴν ζωτικότητα καὶ τὰς ἐμπνεύσεις καὶ καθίστα ἀθανάτους τοὺς θεούς.

Ὡς δὲ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ μνημονεύεται, ὅτι ὁ Προμηθεὺς ἔσωσε τὸ ἀνθρώπινον γένος κλέψας τὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ Ἡφαίστου, οὕτω παρεμφερὴς ὑπάρχει παράδοσις διὰ τὴν ἁρπαγὴν τοῦ ποτοῦ καὶ διὰ τὴν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάνοδόν του.

Ἡ ἐκ τῆς κατοικίας τῶν θεῶν ἐξαφάνισις τοῦ Σόμα καὶ ἡ ὑπὸ ἀετοῦ συντελουμένη ἐπαναφορά του εἰς τὸν τῶν θεῶν οἶκον ἔχει μεγάλην σχέσιν πρὸς τὴν κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα διαγραφομένην ἐν τῷ στερεώματι τροχιὰν τοῦ ἡλίου καθὼς καὶ πρὸς τοὺς ἀγῶνας τοῦ παλαίοντος πρὸς τὸ σκότος φωτός.

Ἡ πάλη δὲ αὕτη σχετίζεται καὶ πρὸς ἑτέραν ἰνδικὴν παράδοσιν, ἀναφερομένην καὶ ἐν τῇ Ριγβέδα(3) καθ' ἣν ἀετὸς μετέφερε τὸ ἱερὸν ποτὸν τοῦ Σόμα σύρων τὰ ἁμάξια τῶν Ἀσβινῶν, τῶν δύο θεῶν τῆς Βεδινῆς μυθολογίας, οἵτινες ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τοὺς Διοσκούρους τῆς Ἑλληνικῆς παραδόσεως καὶ οἱ ὁποῖοι ἐκπροσωποῦσι τὸ λυκαυγὲς καὶ τὸ λυκόφως, τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα, τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος κ.λ.π.

Β΄. ΕΛΛΗΝΕΣ

Παρ' Ἕλλησι ὁ ἀετὸς προσέλαβεν ἰδιάζουσαν σημασίαν.

Ἐθεωρήθη ὡς τὸ καθαρῶς θεῖον καὶ οὐράνιον πτηνὸν (4)

καὶ ἐχρησιμοποιήθη ὡς σύμβολον τῆς ἰσχύος, τοῦ φωτός, τῆς εὐτυχίας, τῆς τυραννίας, τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς τῆς προσπαθούσης νὰ ἀπαλλαγῆ τῆς φυλακῆς τοῦ σώματος.

Ὁ ἀετὸς ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν ἁρπακτικῶν πτηνῶν, τὰ ὁποῖα ἐν τῇ τεχνικῇ μὲν γλώσσῃ καλοῦνται «γαμψώνυχες», ἐν δὲ τῇ θρησκευτικῇ «οἰωνοί».

Ὁ ἀετὸς εἰς τὴν οἰωνοσκοπίαν κατέχει τὴν πρώτην θέσιν. Ο Ὅμηρος γράφει περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶναι τὸ «τελειότατον τῶν πετεινῶν.(5)

Ὁ Ἡσίοδος κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην(6) τὸν ἀετὸν καλεῖ «μαντείας πρόεδρον». Ὁ Ἀρτεμίδωρος εἰς τὰ ὀνειροκριτικά του, (ΙΙ, 20) ἑρμηνεύει τὰς ἐν τοῖς ὀνείροις ποικίλας τοῦ ἀετοῦ ἐμφανίσεις.

Ἡ Ἑλληνικὴ παράδοσις ἔπλεξεν ὁλόκληρον κύκλον θρύλων διὰ τὸν ἀετόν.

Κατ' ἀρχὰς ἐθεώρησεν αὐτὸν ὡς τὸ μόνιμον σύμβολον τοῦ ὑπάτου τῶν θεῶν.

Ὁ Ζεὺς παρίσταται κρατῶν ἀετῶδες σκῆπτρον ἢ φέρων τὸ πτηνὸν τοῦτο ἐπὶ τῆς χειρός του ἢ ἔχων αὐτὸ πρὸ τῶν ποδῶν του.

Παρ' Ὁμήρῳ, Εὐριπίδῃ, Ἀράτῳ καὶ Καλλιμάχῳ ὁ ἀετὸς ἀναφέρεται ὡς τὸ προσφιλέστερον πτηνὸν τοῦ Διὸς καὶ ὁ ταχύτερος αὐτοῦ ἄγγελος. (7) Τοῦτον ὁ βασιλεὺς τῶν θεῶν ἀποστέλλει ὡς προάγγελμα εἰς τὰς ἐρωμένας του.

Σχολιαστής τις τοῦ Ὁμήρου ἀναφέρει, ὅτι ὁ ἀετὸς ἐγεννήθη ὁμοῦ μετὰ τοῦ Διός, τοῦ ὁποίου καὶ τὸ ἅρμα φέρεται ὑπὸ δύο ἀετῶν.

Ὁ ἀετὸς ἀνήγγειλε τὴν νίκην πρὸς τοὺς Γίγαντας(8) καὶ πρὸς τοὺς Τιτάνας.(9)

Εἶναι ὁ φορεὺς τῶν ὅπλων τοῦ θεοῦ τῆς ἀστραπῆς, τῆς βροντῆς καὶ ὁ κομιστὴς τοῦ κεραυνοῦ.

Ὡς θεράπων τοῦ Διὸς ὁ ἀετὸς ἁρπάζει τὸν Γανυμήδην καὶ κατατρώγει τὸ ἧπαρ τοῦ ἐπὶ τοῦ Καυκάσου καθηλωθέντος Προμηθέως.

Ἐκ τῶν θρύλων τούτων προέρχονται δύο τοπικαὶ παραδόσεις, ἡ τῆς Κρήτης καὶ ἡ τῶν Δελφῶν.

Κατὰ τὴν Κρητικὴν παράδοσιν τῆς Μοιροῦς, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει καὶ ὁ Ἀθήναιος(10) ἐν Κρήτῃ, ὁ ἀετὸς ἐπότιζε τὸν μικρὸν κύριόν του μὲ νέκταρ, περιέθαλπε καὶ ἐπροστάτευεν αὐτὸν ὡς μικρὸν παιδίον καί, ἐκτείνων τὰς πτέρυγας, ἠμπόδιζε τὴν βροχὴν καὶ τὸν καύσωνα τοῦ ἡλίου.

Παρὰ τῷ δελφικῷ ὀμφαλῷ ἵσταντο δύο ἀετοὶ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος ὅτι κάποτε ὁ Ζεὺς ἀπέστειλεν ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς γῆς τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος πτηνὰ πρὸς τοὺς ἱερεῖς τῶν Δελφῶν.

Συνηντήθησαν δὲ ταῦτα εἰς τοὺς Δελφοὺς ὡς εἰς ὀμφαλόν (11).

Ὁ ἀετὸς ἦτο καὶ σύμβολον τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας. Ὁ βασιλεὺς ὡς μάντις, προφήτης

καὶ ἄρχων εἶχεν ὡς σύμβολον τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ἀρχῆς του ἀετόν.

Καὶ ὡς ἔμβλημα τῆς ἀρχῆς ὁ ἀετὸς ἀλληγορεῖ ὅ,τι καὶ τὸ σκῆπτρον, ἡ ὑδρόγειος ἢ ἡ ποιμενικὴ ράβδος.

Πολλάκις δὲ μάλιστα συναντῶμεν τὰ σύμβολα ταῦτα καὶ μετὰ τοῦ ἀετοῦ.

Πλὴν τοῦ Διός, ὁ Διόνυσος, ἡ Ἀφροδίτη, αἱ τρεῖς Μοῖραι, ὁ Ἄτλας, ἡ Ἄρτεμις, ὁ Ἅδης, ὁ Τάνταλος, ὁ Κρέων ἔφερον ἀετὸν ὡς σύμβολον ἐπὶ τοῦ σκήπτρου των.

Ὡσαύτως ὁ ἀετὸς ἦτο τὸ σύμβολον τοῦ θριάμβου καὶ τῆς νίκης, παραδίδεται δὲ ὅτι ὁ Λύσανδρος εἶχε δικέφαλον ἀετόν, ἐφ' οὗ ἵππευον αἱ θεαὶ αἱ βοηθοῦσαι αὐτὸν εἰς τὴν νίκην.

Οἱ Ἀλεξανδρινοὶ ἐποίκιλλον τὸν κύκλον τῶν περὶ ἀετοῦ παραδόσεων διὰ μεταμορφώσεων καὶ ἐρωτικῶν μύθων. Ὁ Ἄρατος εἰς τὰ Φαινόμενά του, ὁ Ὑγῖνος, ὁ Ἐρατοσθένης καὶ ἄλλοι ἀναφέρουσι πλείστους ἀστρονομικοὺς μύθους σχετιζομένους πρὸς τὸν Ἀετόν.

Μεταξὺ τῶν προμνημονευθεισῶν παραδόσεων ἀναφέρεται καὶ θρύλος καθ' ὃν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου δύο ἀετοὶ ἐκάθησαν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν βασιλικῶν ἀνακτόρων.

Τούτου δ' ἕνεκα ἀπετέλεσεν τὸ βασιλικὸν ἔμβλημα, κατὰ δὲ τὸν Ἰουστῖνον (12) τὰ δύο αὐτὰ πτηνὰ παρίστων τὴν ἐπὶ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας ἐξουσίαν τοῦ κοσμοκράτορος βασιλέως.

Γ΄. ΡΩΜΑΙΟΙ

Ὁ δικέφαλος ἀετὸς διεδραμάτισε σπουδαῖον πρόσωπον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων του, οἵτινες διέδωκαν τὴν λατρείαν τοῦ ἀετοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἡ λατρεία αὕτη μετεφέρθη ἐξ Ἀσίας εἰς Ρώμην καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐν ᾧ ὁ ἀετὸς διεδραμάτισε σπουδαιότατον πρόσωπον ὡς ἔμβλημα τῶν αὐτοκρατόρων.

Οἱ ἐγχώριοι τῶν Ἰταλῶν θρύλοι ὀλίγα γνωρίζουν ν' ἀφηγηθῶσι περὶ ἀετοῦ. Καὶ τὸ πρῶτον ἀναφαίνεται ὁ ἀετὸς ὡς οἰωνοσκοπικὸν σύμβολον, ἔχων ἑλληνικὴν τὴν προέλευσιν.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Ρώμης ἐνεφάνησαν δύο γύπες καὶ ὄχι δύο ἀετοὶ ὡς θὰ ἀνέμενέ τις. Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς (13) ὁμιλῶν περὶ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Λιβανίου, ἀναφέρει ἀετόν. Ἀλλὰ τὸ πτηνὸν τοῦτο ἀνάγεται εἰς τὸν μῦθον τοῦ Αἰνείου καὶ ὄχι εἰς τοὺς τῆς αἰωνίας πόλεως θρύλους. Παρὰ Ρωμαίοις ὁ ἀετός, ὡς σύμβολον τοῦ Διός, ἀναφαίνεται τὸ πρῶτον, ὅτε ἡ Ἑλληνικὴ θρησκεία διεδόθη εἰς Ρώμην. Τότε δὲ ὁ Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ ἐλατρεύθη ὡς γήϊνος Ζεὺς καὶ διεμορφώθη τὸ ἔθιμον, καθ' ὃ κατὰ τὴν ἀποθέωσιν τῶν αὐτοκρατόρων ἐπὶ τῆς καιομένης σοροῦ των, εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεως, διὰ μηχανήματος ἀνήρχετο ἀετός, ὁ ὁποῖος

ἀλληγορικῶς ἀπεικόνιζε τὴν ψυχὴν τοῦ μεταβαίνοντος εἰς τὴν κατοικίαν τῶν θεῶν αὐτοκράτορος.

Τὸ ἔθιμον δὲ τοῦτο ἔχει ἑλληνικὴν τὴν προέλευσιν, συναντᾶται δὲ τὸ πρῶτον εἰς τὴν πυραμίδα τὴν ἀνεγερθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου πρὸς τιμὴν τοῦ θανόντος Ἡφαιστίωνος.

Πρῶτος ὁ Ὀκταβιανὸς μετέφερε τὸν ἀετὸν εἰς τὴν Ρώμην καθιερώσας αὐτὸν ὡς αὐτοκρατορικὸν ἔμβλημα.

Ὡς στρατιωτικὸν ἔμβλημα εἰσήχθη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μαρίου.

Πρὸ τοῦ Μαρίου, πέντε ἦσαν τὰ στρατιωτικὰ ἐμβλήματα: ὁ ἀετός, ὁ λύκος, ὁ μινώταυρος, ὁ ἵππος καὶ ὁ ἀγριόχοιρος. Ὁ Μάριος περιώρισε τὰ σύμβολα αὐτὰ εἰς τὸ τοῦ ἀετοῦ ὅστις καὶ ἔκτοτε παρέμεινεν ὡς ἔμβλημα τῆς λεγεῶνος (14).

Δ΄. ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΡΑΦΗΝ

Ἐν τῇ ἱερᾷ γραφῇ ὁ ἀετὸς ἀπαντᾶται ὡς σύμβολον τῆς πρὸς τὸν θεὸν ἀγάπης, τῆς ἰσχύος καὶ τῆς δυνάμεως, τῆς ταχύτητος, τῆς ὑπερηφανείας, τῆς ἀνακαινίσεως καὶ ἀνανεώσεως τῆς νεότητος.

Εἶναι τὸ σπουδαιότερον τῶν ζώων τοῦ δράματος τοῦ Ἰεζεκιήλ, ὅπερ ἔχει τὴν ἀρχήν του εἰς τὴν τετρακτὺν τοῦ Σαμίου Πυθαγόρου.

Εἰς τοὺς προχριστιανικοὺς χρόνους ὁ ἀετὸς ἐλήφθη ὡς σύμβολον τῆς νεκραναστάσεως ἐν τῷ ἀγῶνι μετὰ τοῦ ὄφεως, ὅστις ἀγὼν συμβολίζει τὴν πάλην τοῦ φωτὸς πρὸς τὸ σκότος.

Κατὰ ταῦτα ὁ ἀετὸς συμβολίζει τὴν νίκην καὶ ἐπικράτησιν τοῦ φωτός, ἔχει δὲ μεγάλην σχέσιν πρὸς τὸν σταυρόν.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἔχει ὡς σύμβολον τὸν ἀετόν, ὅστις ἀλληγορεῖ τὸ βλέμμα τὸ διεισδύον εἰς ὅλα τὰ πράγματα καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ οὐδὲν κρυπτὸν ὑπάρχει, ὃ οὐ μὴ φανερὸν γενήσεται.

Ἐν τῇ Χριστιανικῇ ἀρχαιολογίᾳ ὁ ἀετὸς ἀπαντᾶται ὡς σύμβολον: 1) Τῆς διὰ τῆς βαπτίσεως πνευματικῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἀνανεώσεως. 2) Τῆς διὰ τῆς βαπτίσεως σωματικῆς ἀναγεννήσεως, ἥτις εἶναι ἀπόρροια τῆς πνευματικῆς. 3) Τῆς νεκραναστάσεως τοῦ Σωτῆρος. 4) Τῆς μελλούσης κρίσεως, καὶ 5) Τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ φωτὸς ἐν τῷ ἀγῶνί του πρὸς τὸ σκότος.

Ε΄. ΕΥΡΩΠΗ

Ἐν Εὐρώπῃ ὁ ἀετὸς εἰσήχθη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Παρὰ τοῖς Δρυΐδαις ὁ ἀετὸς ἐθεωρεῖτο ὡς σύμβολον τῆς ὑπερτάτης θεότητος, παρὰ τοῖς Γερμανοῖς ὡς σύμβολον τῆς ἁγιότητος.

Ἡ Ἔδδα καλεῖ τὸν Ὀδὶν (ὅστις εἶναι ἡ προσωποποίησις τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ἡλίου καὶ ὁ ρυθμιστὴς καὶ δημιουργὸς τοῦ κόσμου) ἀετοκέφαλον, διότι ὑπὸ μορφὴν ἀετοῦ μεταφέρει τὴν θείαν ὑπόστασιν. Ὁ Γκαῖτε εἴς τι ποίημά του ἐπικαλεῖται τὸν ἀετὸν ἀντὶ τῆς Μούσης.

Φαντάζεται, ὅτι βλέπει εἰς τὰ ὕψη διαπερῶν τὰ νέφη τὸ πτηνὸν τοῦτο ὅπερ κρατεῖ διὰ τῶν ὀνύχων του λύραν.

«Σύ, λέγει, ὅστις διὰ τῆς λύρας σου ἐκεῖ ψηλὰ ἐναρμονίζεις τὰς σφαίρας τῶν κόσμων κατάβηθι καὶ ἐπέτρεψον καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς θεράποντας τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀγάπης, ὧν εἶσαι τὸ ἔμβλημα, ν' ἀνακρούσωμεν παιᾶνα. Κατάβηθι καὶ διασκόρπισον τὸ θεῖον δῶρον τῆς αἰωνίας ἀγάπης καὶ εἰς τὴν σφαῖραν ἡμῶν».

Παρὰ τοῖς Σουηδοῖς καὶ Νορβηγοῖς, οἱ ἀγωνισταὶ συχνότατα παρίστανται ὡς λύκοι, ὄναγροι, ἀετοὶ καὶ ἱέρακες. Παρ' αὐτοῖς ὁ ἀετὸς εἶναι πολὺ συνδεδεμένος πρὸς τὴν λύραν καὶ θεωρεῖται τὸ πτηνὸν τοῦτο ὡς ἔμβλημα τῆς θεότητος τῆς προστατευούσης τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὰς καταιγίδας, ὡς θεὸς δεσπόζων τῆς γυναικείας καρδίας, θεὸς τοῦ ᾄσματος, τῆς ἀοιδῆς, τῆς γοητείας, τῆς μαγείας, θεὸς μεσιτεύων μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ τύχης. Ὑπὸ μορφὴν ἀετοῦ ὁ ἀντίστοιχος πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Δία Σάξων θεὸς Βοτὰν ὁ προσωποποιῶν τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν ἀέρα κατεδίωξε τοὺς γίγαντας καὶ ἠλευθέρωσε τὴν γῆν.

Ὁ Σάξων βασιλεὺς Βοτὰν τὸν ὁποῖον ὁ λαός του καὶ ὡς θεὸν ἐλάτρευσεν, εἶχεν ὡς ἱερὰ σύμβολα τὸν λέοντα, τὸν ὄφιν, καὶ τὸν ἀετόν.

ΣΤ΄. ΤΕΚΤΟΝΙΣΜΟΣ

Παρὰ τοῖς ἑρμητικοῖς φιλοσόφοις τοῦ μεσαίωνος ὁ ἀετὸς ἀναπαριστᾷ τὸν ὑδράργυρον, τὸ πτητικὸν τμῆμα τῆς ὕλης. Διότι, ὡς ὁ ἀετὸς κατασπαράσσει χάρις εἰς τὰς ἰδιότητάς του τὰ ἄλλα πτηνά, οὕτω καὶ ὁ ὑδράργυρος καταστρέφει τὴν ὕλην, τὴν ἀναλύει δηλ. διὰ νὰ τὴν ἐπανασυνθέσῃ.

Ὁ Φιλαλήθης γράφει, ὅτι ὁ ἀετὸς ἀναπαριστᾷ τὰ ἑπτὰ μέρη τῆς ὕλης. Τὰ μέρη ταῦτα προσπαθοῦν νὰ καταστοῦν 10, τουτέστι παλαίουν πρὸς τὸν λέοντα, ὅστις ἀναπαριστᾷ τὸ σταθερὸν τμῆμα τῆς ὕλης, τὸ μὴ ἐξατμιζόμενον. Ὁ ἀγὼν κατὰ ταῦτα τοῦ ἀετοῦ πρὸς τὸν λέοντα ἀναπαριστᾷ τὴν ἀντίστασιν τῆς ὕλης κατὰ τὴν ἀνάλυσιν ἢ σύνθεσίν της.

Κατὰ τὸν Βαλεντῖνον, τὸ ζωϊκὸν ρεῦμα, ὁ μέγας μαγικὸς παράγων δι' ὄφεως παρίσταται δικεφάλου, οὗ ἡ μία κεφαλή, ἡ τοῦ λέοντος, ἀναπαριστᾷ τὸν ἥλιον, τὴν ἄρρενα ἐνέργειαν, τὸν λόγον, τὴν πρωτοβουλίαν, τὴν θέσιν, τὸ σφρῖγος, τὸ ἀνεξάντλητον καὶ τὴν σταθερότητα. Ἡ ἄλλη κεφαλὴ ἡ τοῦ ἀετοῦ, ἀλληγορεῖ τὴν σελήνην, τὴν φαντασίαν, τὴν γυναικείαν εὐαισθησίαν, τὴν εὐστροφίαν τοῦ πνεύματος, τὴν ἄρνησιν, τὴν εὐκινησίαν, ἤτοι τὸ πτητικὸν τμῆμα τῆς ὕλης.

Καὶ ὡς εἰς ὅλας τὰς μυστηριακὰς καὶ θρησκευτικὰς ὀργανώσεις ὁ ἀετὸς εἶναι ἔμβλημα τῆς θεότητος, οὕτω καὶ ἐν τῷ τεκτονισμῷ ὁ ἀετὸς ἀλληγορεῖ τὴν τάσιν τὴν ὠθοῦσαν πάντα ἀληθῆ μύστην, ὅπως πλησιάσῃ τὸ θεῖον.

Εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἡ Ἑλληνικὴ παράδοσις ἤθελε διὰ τοῦ ἀετοῦ νὰ παραστήσῃ διὰ τοῦ μύθου τῆς ἁρπαγῆς τοῦ Γανυμήδους.

Ὁ Κικέρων, ἑρμηνεύων τὸν μῦθον αὐτόν, λέγει, ὅτι ὁ ἐνάρετος καὶ ὁ σοφὸς ἄνθρωπος καθίσταται βαθμηδὸν ὅμοιος πρὸς τὸν θεὸν καὶ ἐν τέλει ἀνυψοῦται πρὸς αὐτόν.

Τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ Μυθολογίᾳ ἐκπροσωπεῖ ὁ Γανυμήδης, τὴν δὲ προσπάθειαν ἣν καταβάλλει διὰ νὰ ἀνυψωθῇ, ὁ ἀετός. Κατὰ ταῦτα, ὁ ἀετὸς ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ θειάφι τοῦ σκοτεινοῦ θαλάμου. Πρὸς τὸν δοκιμαστὴν καθοδηγοῦντα τὰ βήματα τοῦ μυουμένου. Πρὸς τὴν φιλοδοξίαν ἣν κέκτηται οὗτος εἰς τὸ νὰ μάθῃ νὰ ἐργάζηται, πρὸς τὸ πῦρ καὶ τὴν πνοὴν τὴν ὑποβοηθοῦσαν τὸν εἰς ἀεὶ μυούμενον εἰς τὴν περαιτέρω μυσταγωγικὴν σταδιοδρομίαν του, πρὸς τὴν αὐτογνωσίαν καὶ τὴν συνείδησιν, ἡ ὁποία βαθμηδὸν καὶ κατ᾽ ὀλίγον, λαμπὰς γινομένη, φέγγει ἐν ἀρχῇ ἀμυδρῶς τὸν ἐν τῷ σκότει βαδίζοντα. Πρὸς τὸν ἀργυροῦν γνώμονα, τὴν πηγὴν τὴν πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ σπηλαίου, καὶ τέλος πρὸς τὸν πνευματικὸν λόγον τὸν πρὸ τοῦ στόματος τοῦ λέοντος εὑρισκόμενον.

Ὁ ἀετὸς καὶ ὁ πελεκάνος ἔχουσι τὴν αὐτὴν σχέσιν, οἵαν παρὰ τοῖς Ἀλχημισταῖς, ὁ ἀετὸς καὶ ὁ λέων, ἢ οἱ δύο ὄφεις.

Ὁ ἀετὸς εἶναι τὸ ἔμβλημα τῆς μητρικῆς στοργῆς.

Ἐπὶ τοῦ κοσμήματος τοῦ Ροδοσταύρου ὑπάρχει ἀετὸς μὲ ἀνοικτὰς πτέρυγας κάτωθεν σταυροῦ, συμβολίζει δὲ τὴν ἀπὸ τῶν ταπεινῶν παθῶν τῆς γῆς πτῆσιν καὶ τὴν ἄνοδον εἰς ὑψηλοτέρας σφαίρας.

Ὁ ἀετὸς εἶναι σύμβολον τῆς σοφίας, σύμβολον τοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον ὅπου θέλει πνεῖ κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, σύμβολον τῆς γνώσεως.

Διὸ καὶ συνδέεται πρὸς τὴν ροιάν, τὸν λωτόν, τὸν λόγον, τὴν ἐνέργειαν, πρὸς τὴν δημιουργὸν ἀρχὴν καὶ πρὸς ὅλα τὰ λοιπὰ ἐμβλήματα τὰ συντελοῦντα ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ εἰς τὸ νὰ βελτιώσωμεν ἡμᾶς αὐτούς, ἵνα ἀποβῶμεν ὠφέλιμοι εἰς τὴν κοινωνίαν.

Εἶναι, τέλος, τὸ σπουδαιότερον τῶν συμβόλων, τὸ ὁποῖον μᾶς ὑποβοηθεῖ εἰς τὸ νὰ δημιουργήσωμεν τὴν «τάξιν ἐκ τοῦ χάους».

ΔΙΟΝ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

---

(1) Arist. I 32, 6 19β.
(2) Χρονικα II 3.
(3) Rig-veda 80. 2, 118. 1. 4, 704. 3, 799. 6.
(4) Arist. Ἱστ. ζώων IX 32, Ἀνθολ. Παλ. I 222.
(5) Ἰλ. Θ 247 και 52. 315.
(6) Ἱστορια ζωων Θ 18.
(7) Ἰλιάδος 52 290, Εὐρ. Ἰον. 156 Ἀρατου Φαινομενα 522 Καλλιμαχου Ὕμνοι I 68.
(8) Serv. Aen. IX 564, Mythogr. lat. I 184, II 198 Μεγα Ἐτυμ. εν λ.
(9) Ἀνακρεοντος ἀπ. 132β.
(10) Ἀθηναιου Δειπν. XI 491β.
(11) Πινδ. ἀπ. 32β Στραβ. IX 419 Σχολ. Πινδ. Πυθ. IΥ 6.
(12) Justin XII 16. 5.
(13) Ρωμ. ἀρχαιολ. 159.
(14) Plin φυσ. ἱστ. X 5.

ΣΩΤ. ΣΚΙΠΗΣ

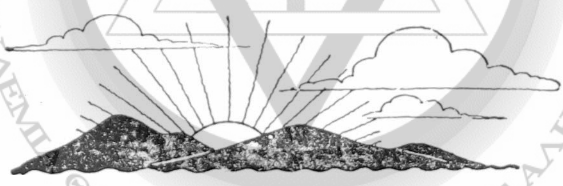
Ἡλιοστάσιον

Ἡ Γῆ γυρίζοντας, ἐσίμωσε
πρὸς τὸ ἄστρο τὸ λαμπρό, τὸν ἥλιο
καὶ στοῦ Χειμῶνα τὰ χαλάσματα
ἄλλο μιὰ στήνεται βασίλειο.

Οἱ νύχτες μίκραιναν. Οἱ ἀγριόχηνες
φεύγουν κοπάδια πρὸς τὴ Δύση.
Στῆς Γῆς τὰ στέρνα οἱ σπόροι ἐσκάσανε,
ἀπὸ ἔρωτα στέναξε ἡ Φύση.

— Ἄλλαξε τὶς χορδὲς τῆς ἅρπας σου,
τραγουδιστή μου κι ἑτοιμάσου,
πετροχελίδονο καλόδεχτο
νὰ χαιρετήσεις τὴ χαρά σου.

(«Γαλάζια μεσημέρια»)

ΤΙ ΝΑ ΠΙΣΤΕΨΕΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Τί μπορεῖ νὰ πιστέψη ἕνας ἄνθρωπος; Νομίζω ὅτι δύναται νὰ βεβαιώση ὅτι ὑπάρχει μιὰ καρδιὰ στὸ σύμπαν, ὅτι ὑπάρχει μιὰ ἀστροδημιουργὸς πραγματικότης. Καὶ ὅτι ἐμεῖς, ὡς πρόσωπα, προχωροῦμε, ὄχι ἐκ δωρεᾶς, ἀλλὰ ἐκ φύσεως. Ὅτι μετέχομε μιᾶς καθολικῆς συνεχείας αἰωνίας ζωῆς καὶ ὅτι ἐδῶ εἴμεθα καλεσμένοι νὰ ὑπηρετήσωμε καὶ ν' ἀγαπήσωμε καὶ ν' ἀπολαύσωμε καὶ νὰ ἑορτάσωμε ὅλον τὸν κόσμο. Αὐτὸ ἕνας ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ πιστέψη...

Ἐπίσκοπος James A Pike.

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

Ὑπόθεσις καὶ Ἀκολουθία

Ἐὰν πιστεύσω πὼς ὁ θάνατος εἶναι Κακό, πρέπει νὰ ὑποθέτω
(ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι
τὸ μοναδικὸ Καλὸ καὶ ὁ θάνατος ἀσφαλῶς τὴν καταστρέφει.
Μὰ πῶς ἡ Φύση τὸν πρεσβεύει καὶ ἀναγκαῖο Νόμο της τὸν ἔχει;
Δὲν ἀποθνήσκουν τὰ ζῶα, οἱ πόλεις, τ' ἄστρα
καὶ δὲν ξαναγεννιῶνται, Δὲν ἀναδύονται ἀπὸ τὸ μαῦρο φόρεμα
τῶν σπόρων ποικιλίες ἤχων καὶ χρωμάτων;
Ἀλλὰ κι' ἂν ὁ θάνατος, αὐτὸ τὸ πραγματικό μας παραμύθι,
ἦταν ἕνας ὄλεθρος παντοτινός,
γιατὶ θὰ ταίριαζε χωρὶς ζημίαν ἢ κέρδος νὰ θρηνῶ
σκυμμένος
στῆς ὑποτιθεμένης ὕπαρξής μου τὰ ἐρείπια;

Ἐξωτερικὴ καὶ Ἐσωτερικὴ Ὅραση

Δὲ λέγω πὼς μπορῶ ν' ἀγγίξω τὸ Θεό, ἢ τὶς μυστικὲς Ἁψίδες
(Του νὰ βρῶ
χωρὶς νὰ καταστραφεῖ στὴ φλόγα Του ἡ ἀφή μου. Αὐτὸ δὲν
(τὸ λέγω, ὅτι
θ' ἀκούσωμε μὲ τὴν ἀνθρώπινη ἀκοὴ τὶς συμφωνίες τῶν ἄστρων.
(Μόνο πιστεύω πὼς
ὁ ἄνθρωπος θὰ γίνη πάλι ὁ ἀγαθὸς Ἄγγελος. Ὅλο καὶ πιὸ λαμ-
(πρά, πλατύτερα
φτερὰ θὰ κατακτᾶ, γιὰ νὰ πετᾶ γύρω ἀπὸ τὸν ἐξωτερικὸ Λόγο
(τοῦ Θεοῦ του,
ἐνῶ ὁ πραγματικὸς Ἄγγελος, ὁ ὑπερύμνητος, ὁ φωτοστεφανω-
(μένος φρουρὸς
ὅλων τῶν Αἰωνιοτήτων, θὰ τεντώνει τὶς μεγαλόπρεπες φτεροῦ-
(γες Του
γύρω ἀπὸ τὸ βαθὺ Ἐσωτερικὸ Λόγο τοῦ Θεοῦ Του.

Δὲν εἶναι ἀργὰ γιὰ ἕνα δῶρο...

ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΣΑΝ ΚΑΙ ΣΕΝΑ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἕνα πνευματικὸ σύντροφο τῆς ποιότητος τοῦ ΙΛΙΣΟΥ.

ΜΗΝ ΕΙΣΑΙ ΕΓΩΙΣΤΗΣ νὰ κρατᾶς ἄγνωστη τὴν ὕπαρξι τοῦ ΙΛΙΣΟΥ στοὺς φίλους σου, ποὺ θὰ ἐκτιμοῦσαν τὸ περιεχόμενό του.

ΛΑΒΕ ΥΠ' ΟΨΙΝ ΣΟΥ ὅτι τὸ περιοδικό μας — ΚΑΙ περιοδικὸ ΣΑΣ — κυκλοφορεῖ ΜΟΝΟΝ ΜΕΤΑΞΥ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ καὶ δὲν πωλεῖται σὲ ὑποπρακτορεῖα ἐφημερίδων, οὔτε σε περίπτερα.

ΕΑΝ ΔΕΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΘΗΣ ΣΥ δὲν ὑπάρχει περιπτωσις νὰ διευρυνθῇ ὁ κύκλος τῶν ἀναγνωστῶν του πρᾶγμα ποὺ εἶναι γενικώτερα χρήσιμο καὶ ἀναγκαῖο, διότι τὰ ἰδανικὰ ποὺ ἐκφράζει ὁ ΙΛΙΣΟΣ ἀποτελοῦν βοήθεια στὴ δύσκολη ἐποχή μας.

ΜΠΟΡΕΙΣ μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ Νεου Ἔτους νὰ δωρήσῃς μιὰ συνδρομή: τὸ πιὸ καλὸ δῶρο στὸν πιὸ καλό σου φιλο.

ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΔΙΠΛΟ ΚΑΛΟ ἐὰν στείλῃς μία συνδρομὴ - δῶρον μαζὶ μὲ τὴ δική σου γιὰ τὸ 1968, γιὰ ν' ἀπαλλάξῃς τὸ περιοδικὸ ἀπὸ φροντίδες καὶ δαπάνες ὑπομνήσεων κλπ., κλπ. στὴν περίπτωσι τῶν καθυστερήσεων.

ΣΟΥ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΙΝΑ ΑΔΥΝΑΤΟΝ; Σκέψου το... Σκέπτεσαι... Σκέφθηκες; Ἐὰν εἶναι ἀδύνατον, τότε, μαζὶ μὲ τὴν δική σου συνδρομὴ γιὰ τὸ 1968, στεῖλε μας ΟΝΟΜΑΤΑ φίλων σου, στοὺς ὁποίους θὰ ἔκρινες ὅτι ὁ ΙΛΙΣΟΣ μπορεῖ νὰ φανῇ ενδιαφερων. Θὰ τοὺς στείλωμε ἐμεῖς ΕΝΑ ΤΕΥΧΟΣ ΔΩΡΟΝ ἐξ ὀνόματός σου.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΤΖΩΡΤΖ ΠΑΤΤΟΝ

ἔλεγε ὅτι ὑπῆρξε ΛΕΓΕΩΝΑΡΙΟΣ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ

Ἐπίστευε εἰς τὴν Μετενσάρκωσιν

ΣΤΗ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ ἐξεδόθη προσφάτως μία βιογραφία τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς θρυλικῆς Τρίτης ἀμερικανικῆς στρατιᾶς τεθωρακισμένων στρατηγοῦ Τζωρτζ Πάττον, γραμμένη ἀπὸ τον ἀνεψιό του Fred Ayer.

Ὁ ΙΛΙΣΟΣ δημοσιεύει μερικα ἀποσπάσματα τοῦ βιβλίου, διοτι τα θεωρεῖ ἐνδιαφεροντα, κατα τὸ μετρον ποὺ ἀναφερονται στην ἄποψι περὶ διαδοχικῶν μετενσαρκώσεων τῶν ἀνθρώπων. Φυσικα, ἡ ἀναδημοσίευσις αὐτὴ ἔχει ἁπλῶς, τὸν χαρακτῆρα τοῦ

«χρονικοῦ», μὲ πᾶσαν ἐπιφύλαξιν ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον καὶ ἰδίως στὶς ἐντυπώσεις τοῦ στρατηγοῦ Πάττον περὶ ὡρισμένων προενσαρκώσεων τοῦ ἰδίου.

*

Ὁ ἀνεψιὸς τοῦ στρατηγοῦ καὶ συγγραφεύς, ἀφηγεῖται ὅτι σε ἡλικία ὀκτὼ ἐτῶν ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεῖο του μιὰ θαυμάσια ἔκδοσι τῆς Ἰλιάδος, τῆς πιὸ μεγάλης ἱστορίας ποὺ διηγήθηκε ποτὲ ὁ ἄνθρωπος, μέσα ἀπ' τὴν ὁποία ὁ θεῖος του συχνὰ ἀντλοῦσε μαθήματα θάρρους καὶ τὴν τέχνη τοῦ ζῆν.

«Μοῦ μιλοῦσε — γράφει ὁ Φρὲντ Ἄγιερ — τὸ βιβλίο αὐτὸ γιὰ τὰ ἑλληνικὰ καράβια, ποὺ τὰ πλατειὰ κουπιά τους κτυποῦσαν ρυθμικὰ τὴ θάλασσα τὴ γαλανή, γιὰ τὴν ζήλεια τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ γιὰ τὸν ἀθλητικὸ Αἴαντα ποὺ σκότωνε τοὺς ἀντιπάλους του «κάνοντας νὰ ἠχῇ ἡ πανοπλία τους», γιὰ τὸν Πάτροκλο, τὸν φίλο τοῦ Ἀχιλλέα, ποὺ «σωριάστηκε κεραυνόπληκτος μὲ μάτια σκοτεινιασμένα».

» Σὰν παιδὶ ποὺ ἤμουν ἄκουα μὲ ἀνοιχτὸ στόμα καὶ ἤξερα πὼς οἱ γραμμὲς ἐκεῖνες εἶχαν έναν τόνο ἀλήθειας. Ὁ ἄνδρας ποὺ μοῦ τὶς ἐδιάβαζε, μεγαλόφωνα, τὸ ἤξερε ἐπίσης: εἶχε πράγματι τὴν βαθειὰ π ε π ο ί θ η σ ι πὼς ἄλλοτε εἶχε ὁ ἴδιος πολεμήσει στὴν πεδιάδα τῆς Τροίας· κι' ἔπειτα, σὲ μιὰν ἄλλη ἐποχή, μὲ τὴν τρομερὴ 10η Λεγεῶνα τοῦ Καίσαρος· ἀργότερα ἀκόμα μὲ τοὺς Σκώτους, ὑπερασπίζοντας τὰ δικαιώματα τοῦ Οἴκου τῶν Στούαρτ, καὶ πιὸ τελευταῖα, ἐναντίον τῶν βαρβάρων Οὔνων, στὴ Γαλλία. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἤ ξ ε ρ ε ἐπίσης ὅτι θὰ πολεμοῦσε ἀκόμη μιὰ φορὰ γιὰ τὴν πατρίδα του στὴν παροῦσα ζωή .., πιθανὸν δὲ κι' ἀργότερα, σὲ μιὰν ἄλλη μετενσάρκωσι. Ὅπως ἔλεγε ἐκεῖνο τὸ βράδυ καὶ ἐπρόκειτο νὰ τὸ ἐπαναλάβη πολλὲς φορὲς ἐν συνεχείᾳ: «Τὸ μεγαλύτερο προνόμιο τοῦ πολίτη εἶναι νὰ μπορῇ νὰ φερῃ ελεύθερα τὰ ὅπλα ὑπὸ τὴν σημαία τῆς πατρίδος του».

Τὸ 1927, στὴ βάπτισι τοῦ ἀνεψιοῦ του — τὴν κάπως ἀργοπορημένη —, ὁ σημερινὸς στρατηγὸς Πάττον, ὡς φρουρὰ τότε στὰ νησιὰ τῆς Χαβάης τοῦ ἔστειλε τὴν φωτογραφία του συνοδευόμενη ἀπὸ ἕνα σχόλιο ποὺ ἀναφέρει ὁ Φρὲντ Ἄγιερ: «Ἰδοὺ ἡ πολεμικὴ μου μορφή, ποὺ ἔχω συνθέσει στὸ μακρὸ διάστημα τοῦ βίου μου. Θὰ τὴν χρησιμοποιήσω καὶ πάλι γιὰ νὰ τρομοκρατήσω τοὺς Γερμανούς».

Καὶ ὁ συγγραφεὺς συνεχίζει:

«Φαινόταν παράξενο νὰ λέη τέτοια λόγια ἐκείνη τὴν ἐποχή, μόλις ἐννέα χρόνια μετὰ τὸ τέλος τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου.

» Ὁ Πάττον εἶχε πολὺ ταξιδέψει, ἀκολουθώντας μιὰ στρατιωτικὴ καρριέρα, τῆς ὁποίας οἱ σταθμοὶ ἦσαν σελίδες τῆς Ἱστορίας.

» Ἤ ξ ε ρ ε πὼς εἶχε ἔρθει ἄλλοτε στὴ Γαλλία μὲ τὴν Ρωμαϊκὴ Λεγεῶνα, καθὼς ἐπίσης ἤ ξ ε ρ ε ὅτι ξανάρθε ἀργότερα μὲ τὴν πανοπλία τοῦ ἱππότου, γιὰ νὰ λάβη μέρος στὶς Σταυροφορίες. Συχνὰ τοῦ συνέ-

βαινε νὰ ἔχῃ μιὰ αἴσθησι τοῦ «ἤδη ὁραθέντος» καὶ μ' εὐχαρίστησι ἐβεβαίωνε πὼς μποροῦσε νὰ προλέγῃ τὸ μέλλον. Κάποτε μοῦ διηγήθηκε μιὰ συνέντευξι ποὺ εἶχε μὲ τὸν πατέρα του τὸ 1926, ἕνα χρόνο μετὰ τὸν θάνατο τοῦ τελευταίου.

«Ὁ πατέρας μου μοῦ εἶπε ὅτι ἡ λαμπρὴ σταδιοδρομία μου στὸν πόλεμο ἦταν ἔργον τῆς Θείας Προνοίας. Κατὰ τὴν γνώμη του, τὸ τέλος τοῦ πολιτισμοῦ μας ἐπλησίαζε καὶ ὁ πόλεμος ἦταν ἀναπόφευκτος. Εἶχε δὲ τὴν ἀπόλυτη βεβαιότητα ὅτι θὰ ἔπαιρνα μέρος στὸν πιὸ μεγάλο πόλεμο τῆς Ἱστορίας — πεποίθησι ποὺ τὴν ἔνιωσα κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος».

» Ἡ πίστις αὐτὴ σὲ διαδοχικὲς μετενσαρκώσεις καὶ σὲ προφητικὰ ὁράματα ἦταν κοινὴ σὲ πολλὲς γενεὲς τῆς οἰκογενείας Πάττον. Ὁ πατέρας τοῦ Τζῶρτζ Πάττον εἶχε μελετήσει τὰ ἔργα τοῦ Τόττεν, τὰ ἀφιερωμένα στὶς προρρήσεις ποὺ βασίζονται στὰ μέτρα τῆς Μεγάλης Πυραμίδος τοῦ Χέοπος. Ὁ θεῖος Τζῶρτζ εἶχε γιὰ τοὺς προγόνους του — ποὺ τοὺς ἐνόμιζε κοντά του — βαθὺ αἴσθημα σεβασμοῦ. Στὴ μάχη τῆς Ἀργκόν, τὴν τελευταία ποὺ ἔλαβαν μέρος τ' ἀμερικανικὰ στρατεύματα στὸ διάστημα τοῦ πρώτου πολέμου, ἐπληγώθηκε σοβαρά. Τὴν πρώτη μέρα τῆς μάχης, ἐνῶ τὸ σύνταγμά του ἀντιμετώπιζε τοὺς Πρώσσους, — ἐπιλέκτους τότε τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ, — ὁ Πάττον διηύθυνε ἕνα τεθωρακισμένο ἀπόσπασμα. Τὸ πεζικό, ποὺ ἔπρεπε νὰ συμβαδίζῃ ἔμεινε καθηλωμένο στὸ ἔδαφος ἀπὸ τὶς βολὲς τῶν γερμανικῶν μυδραλλιοβόλων. Τὴν κρίσιμη ἐκείνη στιγμὴ διέκρινε μέσα στὰ σύννεφα τὸν παπποῦ καὶ τοὺς θείους του: τὸν ἐκύτταζαν καὶ τὸν προσκαλοῦσαν νὰ ὀρθωθῇ καὶ νὰ πολεμήσῃ. Ὑπάκουσε καὶ ἐπετέθη σὲ μιὰ ριψοκίνδυνη ἔφοδο. Γιὰ ἐκεῖνο τὸ ἀνδραγάθημα, αὐτὸς καὶ ὁ ἀγγελιαφόρος του, ὁ λοχίας Τζόε Ἀντζέλικο, παρασημοφορήθηκαν.

» Ἀλλὰ ἀπὸ μιὰ εἰρωνία τῆς τύχης, τὸ καλοκαῖρι τοῦ 1937, ἕνα ἄλογο λίγο ἔλειψε νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν καρριέρα του· με μιὰ κλωτσιὰ τοῦ ἔσπασε τὸ πόδι. Τὸ κάταγμα ἦταν σοβαρὸ γιατὶ πολλοὶ θρόμβοι αἵματος παρασυρόμενοι μέσα στὸ κυκλοφοριακὸ σύστημα, προεκάλεσαν θρομβοφλεβίτιδα· ἡ ἐμβολὴ θὰ μποροῦσε νὰ ἦταν μοιραία... Μόλις διέφυγε τὸν κίνδυνο. Ὁ ἴδιος δὲ ὁ θεῖος Τζῶρτζ ἔλεγε: — «Ξέρω πὼς λιποθύμησα, καὶ κατόπιν ἀντελήφθηκα πὼς ἤμουν ξαπλωμένος πάνω σὲ μιὰ πελώρια ἀσπίδα σκανδιναυικὴ στὸ πεδίον τῆς μάχης. Δυὸ Βίκιγκς σήκωσαν τὴν ἀσπίδα τὴν μετέφεραν στὴ Βαλχάλλα.* Καθὼς προχωροῦσαν, ὁ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ἐκούνησε ἀπότομα τὸ κεφάλι, μὲ ἀκούμπησαν χάμω ἁπαλὰ καὶ... βρέθηκα στὸ κρεββάτι μου! Κατάλαβα ὅτι εἶχα νὰ ἐκπληρώσω ἀκόμη κάποια ἀποστολή».

★ Ἡ λέξις σημαίνει «τόπος τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων», ὅπου γίνονται δεκτοὶ ἀπὸ τοὺς ἀθανάτους θεούς. Γενικώτερα, ἡ κατοικία τῶν θεῶν, ὁ Ὄλυμπος τῶν βορείων λαῶν.

» Τὸν Μάρτιο τοῦ 1942 ἀνέλαβε τὴν διοίκησι τοῦ 1ου τεθωρακισμένου σώματος ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἐπέμβη στὴν βορειο—αφρικανικὴ ἔρημο. Καὶ τὸν Σεπτέμβριο τοῦ ἰδίου ἔτους, στὴν Οὐάσιγκτων, ὁ θεῖος Τζῶρτζ μὲ προσεκάλεσε σὲ γεῦμα στὸ Μετροπόλιταν κλάμπ. Ἀφοῦ φάγαμε μὲ πῆγε στὴ βιβλιοθήκη. Ἐκεῖ, καθήσαμε ἄνετα στὶς πολυθρόνες. Μοῦ μιλοῦσε καὶ τὸν ἄκουα: «Πίστεψέ με, τὴν ἡμέρα ποὺ θ' ἀρχίσωμε τὴ μάχη γιὰ καλά, θὰ δώσωμε στοὺς Γερμανοὺς νὰ καταλάβουν.

—Μὴν ἀνησυχεῖς γιὰ μένα, Φρέντυ. Δὲν θὰ πεθάνω, τοὐλάχιστον ὄχι ἀκόμη. Εἶναι γραμμένο στὴ μοῖρα μου ὅτι θὰ διοικήσω τὴν μεγαλύτερη στρατιὰ καὶ θὰ συντρίψω τοὺς Γερμανούς. Δὲν θὰ ἐπιτρέψη ὁ Θεὸς νὰ σκοτωθῶ πρὶν ἐκπληρώσω τὴν ἀποστολὴ αὐτή.

»Κάποια μέρα, ἐνῶ καθόμαστε κοντὰ στὴ φωτιὰ μοῦ ἐδιάβαζε περικοπὲς τῆς Ἰλιάδος ποὺ ἀγαποῦσε, καὶ τότε τὸν ρώτησα ἂν πραγματικὰ ἐπίστευε στὴν μετενσάρκωσι.

Ἀπάντησε χωρὶς τὸν παραμικρὸ δισταγμό.

»— Γιὰ μένα, δὲν εἶναι μόνο μιὰ πεποίθησις, εἶναι βεβαιότης: Ξέρω ὅτι ἔχω ἤδη γνωρίσει ἕνα τέτοιο ἢ τέτοιο μέρος, σὲ μιὰ προηγουμένη ὕπαρξι. Ἐπὶ παραδείγματι, ὅταν ἀνέλαβα τὴν πρώτη μου διοίκησι στὴ Γαλλία, στὴν L a n g r e s, ὁ νεαρὸς γάλλος ἀξιωματικὸς ποὺ μὲ ὑποδέχθηκε, προσεφέρθη νὰ μοῦ γνωρίση τὴν πόλι ἀφοῦ ἐπήγαινα γιὰ πρώτη φορά.

Λοιπόν, χωρὶς κἂν νὰ σκεφθῶ, ἀρνήθηκα τὴν προσφορά του: «Δὲν εἶναι ἀνάγκη. γνωρίζω τὸ μέρος καὶ μάλιστα πολὺ καλά». Φυσικὰ δὲν μὲ πίστεψε. Μὰ ἐγὼ ὁδηγοῦσα τὸν σωφὲρ ἀνάμεσα στὴ μικρὴ πόλι, τὴν τυπικὰ γαλλική, λὲς καὶ μιὰ φωνὴ νὰ μοῦ ψιθύριζε στ' αὐτὶ την κατεύθυνσι ὅπου ἦταν ἄλλοτε τὸ ρωμαικὸ θέατρο, τὸ στάδιο, τὸ φόρουμ, οἱ ναοὶ τοῦ Ἄρη καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος. Παρ' ὅλες τὶς μεταμορφώσεις τοῦ χρόνου, βρῆκα τὸ μέρος ἀκριβῶς ὅπου ὁ Καῖσαρ εἶχε στήσει τὴν σκηνή του. Οὔτε μιὰ φορὰ δὲν ἔχασα τὸν δρόμο. Εἶχα πάει ἐκεῖ ἄλλοτε. χωρὶς ἀμφιβολία!»

» Κατὰ τὴν συνομιλία μας ἐκείνη, ἐπέμεινε καὶ σ' ἕνα ἄλλο σημεῖο: — «Ἔχω ἐπίσης τὴν πεποίθησι ὅτι οἱ πρόγονοί μας βρίσκονται συνεχῶς μαζί μας. Καὶ ζητοῦν ἀπὸ μᾶς νὰ κάνωμε τὶς μεγαλύτερες προσπάθειες .., Κάποια μέρα στὴν Γαλλία, εἴχαμε καθηλωθῆ στὸ ἔδαφος ἀπὸ τὰ μυδραλλιοβόλα τῶν Γερμανῶν, Ξαπλωμένος χάμω, εἶχα τρομοκρατηθῆ· μόλις τολμοῦσα νὰ σηκώσω τὸ κεφάλι. Τέλος ἔστρεψα τὸ βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανό. Ἀπὸ πάνω μου ἕνας ὄγκος ἀπὸ σύννεφα κοκκίνιζε στὴ λάμψι τοῦ λυκόφωτος. Ὁπότε ξαφνικά, μὲ μιὰ τέλεια διαύγεια, εἶδα τὰ πρόσωπα τοῦ παπποῦ μου καὶ τῶν ἀδελφῶν του. Τὰ χείλη τους ἔμεναν ἀκίνητα· ἁπλῶς μὲ κύτταζαν. Στὰ μάτια τους διάβαζα ὄχι τὸν θυμὸ ἀλλὰ μᾶλλον μιὰ δυσαρέσκεια μαζὶ μὲ λύπη: Σὰν νἄθελαν νὰ ποῦν, «μικρέ μας, Γιωρ-

γάκη μᾶς ἀπογοητεύεις, ἔτσι πού μένεις αὐτοῦ ξαπλωμένος. Θυμήσου ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Πάττον πέθαναν στὴ μάχη, μὰ κανένας ἀπ' αὐτοὺς δὲν στάθηκε δειλός».

Πετάχτηκα πάνω καὶ ἅρπαξα τὸ ὅπλο μου!

Ὁ πατέρας ἐρχότανε συχνὰ τὰ βράδυα νὰ μὲ δῆ. Ἔμπαινε στὴ σκηνή μου καὶ μ' ἐβεβαίωνε ὅτι θὰ πολεμοῦσα μὲ θάρρος τὴν ἐπομένη. Ἦταν ὁ πατέρας μου ὁ ἴδιος, μὲ σάρκα καὶ ὀστᾶ, τόσο πραγματικὸς ὅπως ἦταν στὸ γραφεῖο του, στὸ σπίτι...»

» Ὁ θεῖος μου ὁ Πάττον, ἐβεβαίωνε ὅτι ὡρισμένες ἀπὸ τὶς μυστικές του ἰδιότητες ἦσαν κληρονομικές, καὶ ὁ ἴδιος τὶς εἶχε ἀπὸ τὴ γιαγιά του Σουζάνα Πάττον: κάθε φορὰ ποὺ ὁ ἄνδρας της Γεώργιος Πάττον ἐπληγώνετο — κατὰ τὸν πόλεμο βορείων καὶ νοτίων — ἐκείνη τὸ ἤξερε προτοῦ τὴν εἰδοποιήσουν. Καὶ ὅταν ἐκεῖνος ἐδέχθη τὸ τελευταῖο — καὶ μοιραῖο — τραῦμα ἐκείνη ἑτοίμασε τὴν βαλίτσα της κι' ἔφυγε γιὰ τὸ σταθμὸ πρὶν φθάση τὸ μήνυμα.

«Αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ Γιῶργος θὰ πεθάνῃ», εἶχε πῆ στὴν ἀδελφή της. «Πηγαίνω νὰ τὸν συναντήσω».

» Ὁ Τζώρτζ Πάττον ἐπίστευε σ' ἕναν θεὸ τοῦ πολέμου, ὁ ὁποῖος ἦτανε πάντα μὲ τὸ μέρος τῶν δικαίων.

«Οἱ ἡμέρες ποὺ προηγήθηκαν τῆς μάχης τῶν Ἀρδεννῶν στάθηκαν ἀποφασιστικές. Ἡ 3η Στρατιὰ — ἡ δική του — εἶχε πάρει θέσεις κατὰ μῆκος τῶν παγωμένων καὶ ἀποκλεισμένων ἀπ' τὰ χιόνια δρόμων. Ἡ ὁρατότης ἦταν μηδαμινὴ καὶ τοὺς ἐμπόδιζε τὴν ἀναγνώρισι καὶ τὴν ἀεροπορικὴ κάλυψι, καὶ τὰ στρατεύματα βρέθηκαν σὲ ἀδυναμία. Τότε ὁ Τζώρτζ Πάττον διέταξε νὰ συνταχθῆ μιὰ προσευχὴ κατὰ τὶς ὁδηγίες του καὶ ν' ἀπαγγελθῆ ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες. Ἐζητοῦσε ἀπὸ τὸν Κύριον πρόσφορο γιὰ τὴν μάχη καιρό:

«Πάτερ ἡμῶν, Παντοδύναμε καὶ οἰκτίρμων, ἱκετεύομέν Σε ταπεινότατα ἵνα καταπαύσῃς τὰς συνεχεῖς βροχάς, αἵτινες τόσον μᾶς ταλαιπωροῦν. Δὸς ἡμῖν καιρὸν αἴθριον ἵνα δυνηθῶμεν νὰ πολεμήσωμεν. Δὸς εἰς τοὺς στρατιώτας μου κραταίωσιν, ἵνα δυνηθῶμεν, ὡπλισμένοι ὑπὸ τῆς Σῆς δυνάμεως, νὰ βαδίσωμεν ἀπὸ νίκης εἰς νίκην, νὰ συντρίψωμεν τὴν καταπίεσιν καὶ τὴν καταφορὰν τῶν ἐχθρῶν μας καὶ νὰ ἐγκαθιδρύσωμεν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐθνῶν τὴν ἀληθῆ Δικαιοσύνην. Ἀμήν».

» Μερικοὶ θρησκευτικοὶ τυπολάτραι θὰ ἐπέκριναν τὸ ἐλάχιστα ὀρθόδοξον αὐτὸ κείμενον. Ὁ Πάττον δὲν ἐσκοτιζόταν. Προσφέροντας αὐτὴ τὴν προσευχὴ στὸν Θεὸ τῶν Μαχῶν, ἔμενε πιστὸς στὸν ἑαυτό του, στὴν ψυχοσύνθεσί του, στὶς πεποιθήσεις του. Ἔχοντας ὑπηρετήσει αὐτὴν τὴν πολεμικὴ θεότητα, δὲν μποροῦσε νὰ πιστέψῃ ὅτι αὐτὴ θὰ τὸν ἐγκατέλειπε. Τὰ γεγονότα θὰ τὸν ἐδικαίωναν. Ἀπὸ τῆς ἐπομένης, ὁμίχλες καὶ νέφη διεσκορπίσθησαν, καὶ ἡ Τρίτη Στρατιά, ὑπο-

στηριζομένη ἀπὸ τὸ πῦρ καὶ τοὺς ἀεροπορικοὺς βομβαρδισμοὺς τοῦ στρατηγοῦ Ο. Βέϋλαντ, ἀπέκρουσε τοὺς ἐπιτιθεμένους ναζὶ καὶ ἐλευθέρωσε τοὺς ἡρωικοὺς ὑπερασπιστὰς τῆς Μπαστόν. Ὁ θεῖος μου δὲν ἐξεπλάγη διόλου βλέποντας τὸν ἥλιο νὰ διώχνη την ὁμίχλη, ἀκριβῶς στὴν κατάλληλη στιγμή.

» Ἀφοῦ πέρασαν τρία χρόνια στὴν πρώτη γραμμή, ὁ Τζὼρτζ Πάττον ἐπέστρεψε ἄθικτος στὴν πατρίδα, ὅλος δόξα, καὶ ὅμως, μιλώντας στὸν πρωτότοκο γυιό του Τζώρτζ, εἶπε αὐτὰ τὰ περίεργα λόγια: «Παιδί μου, θὰ ξαναγυρίσω στὴν Γερμανία. Ἡ κατοχὴ θὰ εἶναι σχεδὸν εἰρηνικὸ καθεστώς. Ὡστόσο, σᾶς ἀποχαιρετῶ, γιὰ πάντα, διότι δὲν πρόκειται νὰ σᾶς ξαναϊδῶ. Θέλω νὰ μοῦ δώσετε μιὰ ὑπόσχεσι: Νὰ μὲ θάψετε ἐκεῖ. Μὴν μεταφέρετε τὸ σῶμα μου στὴν πατρίδα».

Ἡ ἐπιθυμία αὐτὴ δὲν ἦταν πρωτάκουστη στὰ παιδιά του. Πάντα ἔλεγε ὅτι ἤθελε νὰ ἐνταφιασθῆ στὴ χώρα τοῦ θανάτου του. Θυμόταν τὸν Ναπολέοντα, ποὺ ἔλεγε: «Τὰ σύνορα πάσης αὐτοκρατορίας χαράσσονται ἀπὸ τοὺς τάφους τῶν στρατιωτῶν της».

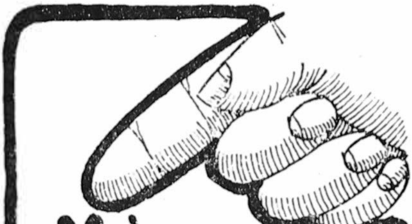
Ὁ Πάττον μετέβη πράγματι στὴν Γερμανία ὡς διοικητὴς τῶν στρατευμάτων κατοχῆς. Ἐξ αἰτίας ὅμως, μερικῶν πολιτικοῦ χαρακτῆρος δηλώσεών του, ἀνεκλήθη, γιὰ ν' ἀναλάβη ἐκ νέου την διοίκησι τῆς Τρίτης Στρατιᾶς. Εἶχε καθορισθῆ καὶ ἡ ἡμέρα ἀναχωρήσεώς του: 10 Δεκεμβρίου 1945. Τὴν τελευταία ἡμέρα παραμονῆς του στὴν Γερμανία, 9 Δεκεμβρίου, θὰ ἐλάμβανε μέρος σὲ κυνῆγι φασιανοῦ. Καθὼς ἔτρεχαν στὸν αὐτοκινητόδρομο Φραγκφούρτης — Μανχάιμ, τὸ αὐτοκίνητο τῆς συντροφιᾶς του συνεκρούσθη μ' ἕνα στρατιωτικὸ φορτηγό. Ὁ Πάττον ἐτραυματίσθη θανασίμως καὶ μετὰ 12 ἡμέρες ἔσβησε...

★

Ὁ μυστικὸς κῆπος

Ἐλπίζω νὰ μὴν εἶναι πολλοὶ ὅσοι δὲν ἔχουν μυστικὸ κῆπο τοῦ νοῦ. Γιατὶ μονάχα ὁ κῆπος αὐτὸς μπορεῖ νὰ δώση λίγη δροσιὰ ὅταν ἡ ζωὴ εἶναι στεγνὴ ἀπὸ εἰρήνη, τροφὴ ἢ ἱκανοποιητικὲς ἀπαντήσεις. Τέτοια ἱερὰ γίνονται προσιτὰ μὲ κάποια φιλοσοφία ἢ πίστι, μὲ τὴν ὁδήγησι ἑνὸς ἀγαπημένου συγγραφέως ἢ ἑνὸς φίλου μὲ κατανόησι, μὲ τὴν μουσικὴ καὶ τὴν τέχνη, ἢ μὲ τὴν ψηλάφησι τῆς ἀλήθειας μέσα στὰ πλατειὰ βασίλεια τῆς γνώσεως. Περιέχουν ἀλήθεια καὶ κάλλος, καὶ ἐκπέμπουν ἕνα φῶς ἀσυνάντητο στὴ στεριὰ ἢ τὴν θάλασσα.

Clare Cameron

Μὴν ἀναβάλλεις!

Τὸ 1968 —ὡς δίσεκτον — ἔχει 366 ἡμέρες... Σὲ ποιά ἡμέρα τοποθετεῖς τὴν ἀποστολὴ τῆς συνδρομῆς σου;

★

Ὑπάρχουν —ἐλάχιστοι εὐτυχῶς— οἱ ὁποῖοι ἀφήνουν ὁλόκληρο τὸ ἔτος νὰ «ἐκπνεύσῃ» καὶ δὲν ἔχουν ἀκόμη ἐκπληρώσει αὐτὴν τὴν ὑποχρέωσι, ποὺ τοὺς δίδει τὸν τίτλο τοῦ συνδρομητοῦ τοῦ περιοδικοῦ.

★

Ὑπάρχουν ἄλλοι —κάπως περισσότεροι, δυστυχῶς— οἱ ὁποῖοι στέλλουν τὴν συνδρομή τους, ἀφοῦ ἀναγκασθοῦμε, μὲ λύπη μας, νὰ τοὺς ἐνοχλήσωμε μὲ ὑπενθυμίσεις, οἱ ὁποῖες κοστίζουν καὶ χρόνο καὶ χρήματα, ἢ νὰ στείλωμε εἰσπράκτορα, ποὺ κοστίζει ἐπίσης, δηλαδὴ ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸ περιοδικὸ ἕνα μέρος τῆς συνδρομῆς.

★

Οἱ πολλοὶ εἶναι τακτικοί. Ἐνώσου μαζί τους!

40 ἐτῶν ὁ ΑΡΧΑΙΟΦΙΛΟΣ

ΜΙΑ ΩΡΑΙΑ ΕΟΡΤΗ

Ο ΑΡΧΑΙΟΦΙΛΟΣ Ὅμιλος Ἐκδρομῶν ἑώρτασε τὴν συμπλήρωση 40 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς του, μὲ πανηγυρικὴν ἐκδρομὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἔγιναν ὁμιλίαι.

Τιμαὶ ἀπεδόθησαν εἰς τοὺς ἱδρυτὰς καὶ πρωτεργάτας.

«Στὴ σημερινὴ γιορταστικὴ ἐκδρομή μας —εἶπε ὁ σημερινὸς πρόεδρος τοῦ Ὁμίλου κ. Μιχ. Λεβίδης— ἂς θυμηθοῦμε ὅλους τοὺς πρωτεργάτας καὶ συνεργάτας μας. Ἐκείνους ποὺ ἐσταμάτησαν τὸν δρόμο τῆς ζωῆς των στὴ γῆ, γιὰ νὰ συνεχίσουν τὴν πορεία τῆς ψυχῆς των σ' ἄλλους κόσμους, γιὰ νὰ ἀκολουθήσουν τὴν τροχιὰ τῆς αἰωνίας ἐξελίξεως καὶ δράσεως.

Δυστυχῶς, ὁ κατάλογος εἶναι ἀρκετὰ μακρός, ἂς κατευθύνωμε τὴν σκέψη μας στὴν μορφὴ μὲ τὴν ὁποίαν τοὺς γνωρίσαμε καὶ ἂς στείλωμε τὴν ἀγάπη μας, τηροῦντες σιγὴν ἑνὸς λεπτοῦ».

«Σαράντα χρόνια —εἶπε ὁ κ. Δημ. Ἰωαννίδης— εἶναι μιὰ ὁλόκληρη ζωή. Πολλοὶ ξεκινήσαμε ἀπὸ τὸ 1927. Οἱ περισσότεροι ὅμως ἔφυγαν. Δὲν τοὺς ξεχνοῦμε τοὺς συνεργάτες μας αὐτούς. Τοὺς ἀπευθύνουμε καὶ σήμερα, ἀπὸ ἐδῶ, τὴν ἀγάπην μας. Οἱ συνεργάται μας, ποὺ ἔφυγαν, εἶναι πολλοί. Περιορίζομαι ν' ανα-

φέρω μόνον τρία ὀνόματα: Νάγος, Βασιλῆς, Ἀδριανόπουλος. Ὑπῆρξαν αὐτοί, ὄχι μόνον συνεργάται καὶ φίλοι μας, ἀλλὰ διδάσκαλοί μας. Τοὺς κρατοῦμε πάντοτε ζωηρὰ στὴν μνήμη μας μὲ σεβασμὸ καὶ ἀγάπη.»

Οἱ ὁμιληταὶ ἀνεφέρθησαν ἐπίσης στὴν ἐκλογὴ τοῦ Ὑμηττοῦ ὡς ἀφετηρίας τῆς δράσεως τοῦ Ὁμίλου.

Ὁ συνεργάτης μας κ. Δημ. Ἰωαννίδης, ὁ ὁποῖος ἔχει γράψει καὶ σχετικὴ μελέτη στὸν «Ηλιοσό» (τεῦχος 37) 38 Ἰανουαρ. 1965) ὑπενθύμισε τὴν ἐτυμολογικὴ προέλευσι τῆς ὀνομασίας τοῦ Ὑμηττοῦ. Εἶναι —εἶπε— ὁ Humuttu τῶν Πελασγῶν, ποὺ σημαίνει «ὄρος προσευχῆς». Πανάρχαία ἡ παράδοσις. Ἐδῶ ἦτο τὸ πρῶτον Ἐλευσίνιον μὲ τοὺς Λυκομήδας, ποὺ θὰ πῆ: «φωτεινοὶ στὴ σκέψι». Οἱ Λυκομῆδαι ἦσαν τὸ πρῶτο Ἱερατεῖον τῆς Ἀττικῆς...

«Μ' ὅλα τὰ χρόνια, χιλιάδες χρόνια, ποὺ πέρασαν ἀπὸ τότε, ἡ παλαιὰ δόξα μένει. Ἔτσι γιὰ μᾶς ὁ Ὑμηττὸς εἶναι ἕνα πελώριο πνευματικὸ σύμβολο.»

«Οἱ ἱδρυταὶ τοῦ Ὁμίλου —εἶπεν ὁ κ. Μεν. Χατζηπαρασκευᾶς— ἐπέλεξαν τὸν Ὑμηττὸν ὡς τόπον ἱδρύσεως, διότι εἰς αὐτὸν ἐλειτούργησαν τὰ πρῶτα ἀρχαῖα Ἱερά, μὲ τὰ πρῶτα Ἀττικὰ μυστήρια, τὰ ὁποῖα τὸν ἐχαρακτήριζον ὡς Ἱερὸν Ὄρος τῆς Ἀττικῆς Γῆς.

«Ἀπὸ τὸν τόπον τοῦτον, ὅπου ὑπῆρχον ὁ ναὸς τοῦ Ὀμβρίου Διός, ὁ ναὸς τοῦ Ἡφαίστου καὶ ἄλλα ἱερά, ἐξεκίνουν τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια. Ἐδῶ ἐκαλλιεργοῦντο ἡ γνῶσις καὶ ἡ ἀγάπη, αἱ θειότεραι ἰδέαι, τὰς ὁποίας ἔχει νὰ ἐρευνήσῃ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς.»

Καὶ ἐσυνέχισεν:

«Ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ Σοφία ἐπίστευεν, ὅτι διὰ τῆς ζητήσεως τῶν ἰδεῶν τούτων, ἐπιτυγχάνεται ἡ καλλιέργεια τῆς νοητικῆς ἱκανότητος τοῦ ἀτόμου καὶ πλουτίζεται ἡ διάνοια αὐτοῦ.

Εἶναι μεγαλοπρεπὴς ἡ διάνοια, εἶπεν ὁ Πλάτων, ὅταν ἐπιδιώκῃ τὸ σύνολον πάντων τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ περιλαμβάνει εἰς τὴν θεωρίαν της, τὴν αἰωνιότητα τοῦ χρόνου καὶ τὸ ἄπειρον τῆς οὐσίας».

Μὲ τὰς ἀρχὰς αὐτὰς ἐξεκίνησαν οἱ ἱδρυταὶ τοῦ Ὁμίλου μας καὶ ἡμεῖς σήμερον ἑορτάζομεν τὰ σαράντα χρόνια τῆς δράσεώς του, μὲ τὴν προοπτικήν, ὅτι θὰ ζήσῃ ὁ Ὅμιλός μας ἐπ' ἄπειρον, προσφέρων εἰς τὴν κοινωνίαν, τὰ ἀγαθὰ μιᾶς ἀνθρωπιστικῆς προσπαθείας.

Ὁ κ. Θαλῆς Γρηγορόπουλος ὑπενθύμισε τοὺς σκοποὺς τοῦ Ὁμίλου:

1) Ἡ διοργάνωσις ἑκάστοτε ἐκδρομῶν καὶ ἡ δι' αὐτῶν διάδοσις καὶ καλλιέργεια τῆς πρὸς τὴν Φύσιν ἀγάπης.

2) Ἡ ἔρευνα καὶ ἡ ἑρμηνεία τῶν φυσικῶν νόμων καὶ ἡ ἀνάπτυξις διὰ διαλέξεων τῆς ἀξίας τῆς ἐκ τῶν νόμων τούτων ἀσκουμένης ἐπιδράσεως, ἥτις ὠθοῦσα τὸ πᾶν εἰς ἀνέλιξιν, ἐξαγνίζει τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἐξευγενίζει τὸν χαρακτῆρα του καὶ ἀνυψώνει τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικήν του ἱκανότητα.

3) Ἡ καθιέρωσις τοῦ ἑορτα-

σμοῦ τῆς ἐνάρξεως τῶν Τεσσάρων ὡρῶν τοῦ ἔτους διὰ πανηγυρικῶν τελετῶν.

4) Ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀρχαιολογικῶν τόπων καὶ ἡ ἐξήγησις τῆς ἱστορικῆς καὶ μυστηριακῆς αὐτῶν σημασίας.

5) Ἡ καλλιέργεια τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐκτιμήσεως πρὸς τὰ μνημεῖα καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐξ οὗ ἐξεπήγασεν ἡ ἔννοια τοῦ ἀληθοῦς ἀνθρωπισμοῦ.

6) Ἡ μελέτη τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, πρὸς κατανόησιν καὶ ἀναβίωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, ὅπερ συνέλαβε τὸ πραγματικὸν νόημα τῆς φυσιολατρείας.»

Ὁ ὁμιλητὴς ἐτόνισεν ὅτι ἐκ τῆς μελέτης τῶν σκοπῶν ἀνακύπτει ὁ χαρακτὴρ τοῦ Ὁμίλου ὡς μυστηριακοῦ συγκροτήματος.

«Αἰσθανόμεθα ὑψίστην ὑποχρέωσιν —εἶπε— νὰ ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἵδρυσαν τὸν Ὅμιλόν μας, διὰ τοὺς κόπους των, διὰ τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπετέλεσαν, διὰ τὴν ἀγάπην των. Καθὼς καὶ πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐσυνέχισαν τὸ ὑψηλὸν ἔργον τῶν ἱδρυτῶν. Καὶ νὰ βεβαιώσωμεν αὐτοὺς ὅτι θὰ προσπαθήσωμεν, ὅσον μᾶς ἐπιτρέπουν αἱ ψυχικαὶ καὶ διανοητικαὶ δυνάμεις μας, νὰ συνεχίσωμεν τὸ ἔργον διὰ νὰ ζήση ὁ Ἀρχαιόφιλος, ὁ ὁποῖος εἶναι μία ἰδεολογία. Διὰ νὰ ζήση διατηρῶν τὴν ὀρθὴν φιλοσοφικὴν γραμμήν. Διότι ὅσον μακρύτερον ζήση, τόσον περισσότερον θὰ φωτίση, τόσον περισσοτέρας ψυχάς, ἀνθρώπων ἀδελφῶν, ἠμπορεῖ νὰ διδάξη, νὰ βελτιώση, νὰ ἀνυψώση».

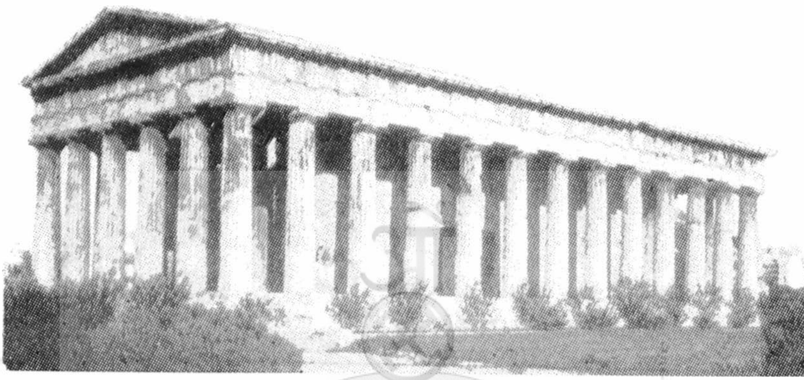
»Ἂς πανηγυρίσωμε λοιπὸν — ἐτόνισεν ὁ πρόεδρος τοῦ Ὁμίλου κ. Μιχ. Λεβίδης— τὸν ἱστορικὸν αὐτὸν σταθμὸ τῶν σαράντα χρόνων τοῦ Ἀρχαιοφίλου μὲ ἱκανοποίηση, μὲ χαρὰ καὶ μὲ ἐνθουσιασμό. Ἂν μερικοὶ ἀπὸ μᾶς τοὺς πολλοὺς δὲν θὰ μπορέσουν μελλοντικὰ νὰ στήσουν τέτοια ὀρόσημα σὲ ἄλλες ψηλότερες κορυφές, ἡ σκέψις των θὰ περιβάλλη στοργικὰ τὸν ἀγαπημένο μας Ἀρχαιόφιλο καὶ θὰ χειροκροτοῦν μ' ἐνθουσιασμὸ (ἀπ' ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκωνται) τοὺς συνεχιστὰς τοῦ ὡραίου αὐτοῦ ἔργου.

»Νέοι καὶ νέες, ποὺ παρακολουθεῖτε καὶ ἐκτιμᾶτε τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀρχαιοφίλου, ἐλᾶτε μαζί μας. Δῶστε ζωὴ καὶ δροσιά, γιὰ νὰ ζήση καὶ νὰ στέκεται ψηλὰ αὐτὸ τὸ ἐκλεκτὸ πνευματικὸ κέντρο.

»Ἐμεῖς, μὲ τὰ λίγα μέσα ποὺ διαθέταμε, καὶ τὶς μικρές μας ἱκανότητες, ἀλλὰ μὲ ἁγνὸ πόθο καὶ σταθερὰ προσήλωση στὴν γραμμὴ ποὺ ἐχάραξαν οἱ ἱδρυταί του, πληρώσαμε τὸ χρέος μας καὶ ἡ συνείδησίς μας δὲν μᾶς ἐλέγχει γιὰ ὅ,τι πράξαμε.

»Ἂς συμπληρώσουν οἱ νέοι, οἱ διάδοχοί μας ὅ,τι ἡμεῖς δὲν πετύχαμε ἢ παραλείψαμε ἄθελά μας.

»Ὁλόψυχα εὔχομαι στὸν ἀγαπητό μας Ἀρχαιόφιλο νὰ γιορτάση καὶ ἄλλα πολλά... ντάχρονα, καὶ σ' ὅλους μας ὅπως ἡ χαρὰ καὶ ἡ ὑγεία μᾶς συντροφεύη σ' ὅλη μας τὴ ζωή».

Τὸ Ἡφαιστεῖον

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΛ. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Ἐνδιαφέρον ἔχει πάντοτε ἕνας περίπατος στὸν ἀρχαιολογικὸ χῶρο τῆς ἀρχαίας Ἀγορᾶς. Οἱ συστηματικὲς ἀνασκαφὲς ποὺ ἔκαμε ἡ Ἀμερικανικὴ Σχολή, δίδουν στὸν ἐπισκέπτη μιὰ εἰκόνα, πῶς ἦταν το μέρος ἐκεῖνο, ἡ καρδιὰ τῆς Ἀθήνας, τὸν ἀρχαῖο καιρό.

Ἀλλὰ καὶ ἡ στοὰ τοῦ Ἀττάλου, ποὺ ἔχει περίφημα ἀναστηλωθῆ καὶ στεγάζει ἀντιπροσωπευτικὰ εὑρήματα ἀπὸ τὶς ἀνασκαφὲς τοῦ μέρους αὐτοῦ, δίδει σύντομη, ἀλλὰ καὶ παραστατική, τὴν ἱστορία τῆς περιοχῆς. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν νεολιθικὴ ἐποχή, προχωρεῖ στὰ μυκηναϊκά, ὕστερα στὰ γεωμετρικά, στοὺς κλασικοὺς χρόνους, στὰ ρωμαϊκά, καὶ φθάνει στὰ βυζαντινὰ χρόνια, στὴν τουρκοκρατία καὶ τελειώνει στὸν 19ον αἰῶνα.

***

Στὰ δυτικὰ τῆς Ἀγορᾶς, στὸν ἀναπεπταμένο χῶρο τοῦ ἀγοραίου Κολωνοῦ, προβάλλει ἐπιβλητικὸ τὸ Ἡφαιστεῖον, τὸ γνωστὸ στὸν πολὺ κόσμο ὡς Θησεῖον, ὅπως ἄλλοτε ἐνομίζετο. Γιὰ τὸ Ἡφαιστεῖον καὶ τὶς σχετικὲς μ' αὐτὸ ἔννοιες θὰ μιλήσουμε σήμερα.

Τὸ ἐπιβλητικὸ αὐτὸ κτίριο, ποὺ διατηρεῖται καὶ σήμερα στὸ ἐξωτερικό του σχεδὸν ὅπως ἦταν στὴν ἀρχαιότητα, εἶναι Ναὸς περίπτερος, ρυθμοῦ δωρικοῦ, ἀπὸ μάρμαρο τῆς Πεντέλης. Ἔχει κατασκευασθῆ καὶ αὐτὸ τὸν ἴδιο αἰῶνα μὲ τὰ ἀρι-

στουργήματα τῆς Ἀκροπόλεως. Τὸ τοποθετοῦν στὰ μέσα τοῦ 5ου αἰῶνος. Μέσα σ' αὐτὸ ἐλατρεύοντο ὁ θεὸς Ἥφαιστος καὶ ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ. Ἦσαν καὶ οἱ δύο, καθὼς τοὺς ἀναφέρει ἡ ἀρχαία παράδοσις, τεχνίτες θεοί, μιᾶς τέχνης πνευματικῆς. Τὸ ἔργο τοῦ θεοῦ Ἡφαίστου τὸ ὁλοκλήρωνε ἡ θεὰ τῆς Σοφίας, ποὺ ἔβαλε σ' αὐτὸ τὸν θεϊκὸ πέπλο της.

Γιὰ νὰ τιμηθῆ ὁ θεὸς Ἥφαιστος ἔκαμναν τότε ἑορτή, τὰ «Ἡφαίστεια», κάθε χρόνο στὴν ἀρχὴ καὶ ὕστερα κάθε πέντε χρόνια. Κατὰ τὴν ἑορτὴ αὐτὴ ἐγίνετο μεγάλη θυσία καὶ ἀγῶνες μουσικοί, στοὺς ὁποίους ἔπαιρναν μέρος παιδιὰ καὶ νέοι. Τὸ ἐπιστέγασμα τῆς ἑορτῆς, τὸ λαμπρότερο, ἦταν τὸ ἀγώνισμα τῆς λαμπάδος γιὰ νὰ δοξασθῆ ὁ θεὸς τοῦ πνευματικοῦ πυρός. Τὴν διεύθυνσι τῆς ἑορτῆς αὐτῆς τὴν εἶχαν εἴκοσι ἄνδρες, ποὺ τοὺς ἐδίδετο ὁ τίτλος τοῦ «ἱεροποιοῦ».

* * *

Σὰν θεὸς τοῦ πνευματικοῦ πυρὸς ἐλατρεύετο ὁ θεὸς Ἥφαιστος. Τοῦ πυρός, ποὺ δὲν εἶναι ἡ φωτιὰ ποὺ ξέρουμε. Κατὰ τὴν ἀρχαία παράδοσι, ποὺ ἐκφράζεται μὲ ἀλληγορικοὺς μύθους, μὲ τὸ «πῦρ» καὶ μὲ τὴν συμβολική του «σφῦρα» κατειργάζετο ὁ θεὸς τὰ μέταλλα καὶ κατεσκεύαζε δῶρα γιὰ τοὺς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου. Δῶρα, ὅπως ἦταν τὸ σκῆπτρο καὶ οἱ κεραυνοὶ τοῦ θεοῦ Διός, τὰ τόξα τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος, ἡ πανοπλία τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς καὶ τόσα ἄλλα. Μὲ τὰ ὅπλα αὐτά, καθὼς λέγει ἡ παράδοσις, οἱ θεοὶ ἐνίκησαν τοὺς Τιτάνες, τὶς σκοτεινὲς δυνάμεις, καὶ ἔτσι ἔφτιασαν τὸν Ὄλυμπο καὶ ἀπὸ ἐκεῖ διηύθυναν πλέον τὸν κόσμο τῆς Γῆς. Μὲ τὸν ἴδιο, καθὼς ἔλεγαν, τρόπο ἐγίνετο καὶ ὁ μικρὸς Ὄλυμπος, ἡ μικρογραφία τοῦ μεγάλου, στὴν ψυχὴ κάθε ἁγνοῦ Μύστου, ποὺ νίκησε πρῶτα τοὺς τιτάνες τῆς ψυχῆς του.

Ἡ παράδοσι τῶν ἀρχαίων ἔχει ἀποδόσει στὸν θεὸν Ἥφαιστο καὶ ἕνα ἄλλο ἔργο θεϊκό. Τὸ χρυσὸ δίχτυ, ποὺ κατεσκεύασε καὶ περιέβαλε μ' αὐτὸ τοὺς θεοὺς Ἄρη καὶ Ἀφροδίτη.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι βέβαια ἀλληγορίες, ποὺ καλύπτουν ἀλήθειες πνευματικὲς τῶν ἀρχαίων Σοφῶν, ποὺ εἶχαν ἴσως σχέσι μὲ τὴν ἐξέλιξι τῆς ψυχῆς κάθε Μύστου.

Οἱ μῦθοι αὐτοί, ὅπως εἶναι φυσικό, παρεξηγήθηκαν ἀπὸ τὸν πολὺ κόσμο, ἀρχαῖο καὶ νεώτερο, ποὺ τοὺς πῆραν κατὰ γράμμα καὶ ὄχι κατὰ τὸ πνεῦμα.

* * *

Γιὰ τὸ συμβολικὸ «πῦρ» ἐμίλησαν καὶ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι, σὰν τὸν Ἡράκλειτο καὶ τοὺς Στωϊκούς, χωρὶς νὰ κατανοηθοῦν κι' αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς πολλούς.

Ἐμίλησαν ἀκόμη γι' αὐτὸ καὶ οἱ Ἀλχημισταί, οἱ Φιλόσοφοι Ἀλχημισταί, τοῦ Μεσαίωνος καὶ τῆς Ἀναγεννήσεως, ποὺ τόσο παρεξηγήθηκαν. Καὶ ἐκεῖνοι μὲ τὸ «πῦρ» κατειργά-

ζοντο τὰ συμβολικὰ μέταλλα καὶ μετέβαλλαν τὰ ἀγενῆ σὲ εὐγενῆ, σὲ χρυσὸ καὶ ἄργυρο. Καὶ τὴν κατεργασία αὐτὴ τὴν ἔλεγαν «Μέγα Ἔργον». Τιμοῦσαν καὶ ἐκεῖνοι τὸν θεὸ Ἥφαιστο τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ τὸν ἀποκαλοῦσαν «Μεγάλο Ἀλχημιστὴ τῆς Φύσεως».

***

Ὅλα αὐτά, καθὼς εἴπαμε, ἀποτελοῦν συμβολισμούς, ποὺ ἔκρυβαν, καθὼς φαίνεται, ἀλήθειες πνευματικὲς καὶ δικαιώνουν τὸν θαυμασμὸ τῆς ἀνθρωπότητος γιὰ τὴν δύναμι τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος, ποὺ ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων φωτίζει καὶ σήμερα ἀκόμη τὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων, ἰδίως δὲ ἐκείνων ποὺ προσέχουν καὶ σπουδάζουν, ὅσο εἶναι δυνατόν, τὶς μεγάλες αὐτὲς ἀλήθειες τοῦ πνεύματος.

ΔΗΜ. Α. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Σοφία

Πᾶς ὁ ἐπὶ καὶ ὑπὸ τὴν γῆν χρυσός, ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος.

Π λ ά τ ω ν

Εἰ βούλει ἄλυπον βίον ζῆν, τὰ μέλλοντα συμβαίνειν ὡς ἤδη συμβεβηκότα λογίζου.

Ἐ π ί κ τ η τ ο ς

Ἐν ὀργῇ μήτε λέγειν μήτε πράττειν.

Π υ θ α γ ό ρ α ς

Σοφία μόνον τῶν κτημάτων ἀθάνατον.

Ἰ σ ο κ ρ ά τ η ς

Ψυχῆς ἀγαθῆς πατρὶς ὁ σύμπας κόσμος.

Δ η μ ό κ ρ ι τ ο ς

Ἀνδρειότερος εἶναι ὁ τῶν ἐπιθυμιῶν ἢ τῶν πολεμίων κρατῶν. Καὶ γὰρ χαλεπώτατόν ἐστιν ἑαυτὸν νικῆσαι.

Ἀ ρ ι σ τ ο τ έ λ η ς

Ἐγωϊσμὸς καὶ Ἀλτρουϊσμὸς

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Βασικὸς προσανατολισμὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ δείκτης τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐξελίξεώς του, εἶναι ἡ τοποθέτησή του ἀνάμεσα στὰ δύο μεγάλα ρεύματα, τοῦ Ἐγωϊσμοῦ καὶ τοῦ Ἀλτρουϊσμοῦ.

Στὴν ἀρχὴ τῆς ἐξελικτικῆς του πορείας ὁ Ἄνθρωπος εἶναι ἕνας ἄκρατος ἐγωϊστής. «Τὸ θέλω», «αὐτὸ εἶναι δικό μου», τοῦτος εἶναι ὁ μοναδικὸς Νόμος ποὺ ὑπαγορεύει τὴ δράση του. Ἀλλὰ ἡ θέλησή του μοιραίως συγκρούεται μὲ τὴ θέληση τῶν ἄλλων. Καὶ ἔτσι ἀρχίζει ὁ ἀγώνας τῆς ζωῆς καὶ ἡ μακρὰ διαδρομὴ τῆς ἐξελίξεως τοῦ ψυχοπνευματικοῦ ὄντος, τοῦ ὁποίου ἐκδήλωση στὸν φυσικὸ κόσμο εἶναι ἡ ἀνθρώπινη μορφή.

Μετὰ μακροὺς αἰῶνες ψυχικῆς ἐξελίξεως, ὁ προσανατολισμὸς τοῦ ἀνθρώπου μεταβάλλεται. Τὸν ἐγωϊσμὸ ἀντικαθιστᾶ ἕνα μῖγμα ἐγωϊστικῶν καὶ ἀλτρουϊστικῶν τάσεων, οἱ ὁποῖες ἀλληλοσυγκρούονται καὶ ἐναλλάσσονται συνεχῶς, ἀναλόγως τῆς μεταβαλλομένης ψυχικῆς διαθέσεως, τῶν καταλοίπων τοῦ τρόπου τῆς ἀνατροφῆς, τοῦ βαθμοῦ τῆς αὐτοκυριαρχίας, τῆς ἐπιδράσεως τοῦ περιβάλλοντος.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ βρίσκεται ὁ σημερινὸς βαθμὸς ἐξελίξεως τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τῶν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι ἀπαρτίζουν τὶς λεγόμενες «πολιτισμένες» κοινωνίες. Ἀναγνωρίζεται βεβαίως καὶ θαυμάζεται ἡ εὐγένεια καὶ ἡ ἀνωτερότης τοῦ Ἀλτρουϊσμοῦ, ἀκολουθοῦνται ὅ-

μως συνήθως στὸν πρακτικὸ βίο οἱ ἐπιταγὲς καὶ ὑπαγορεύσεις τοῦ Ἐγωισμοῦ. Καὶ ἡ πάλη συνεχίζεται μέσα στὸν ἄνθρωπο μεταξὺ τῶν ἐγωιστικῶν καὶ ἀλτρουϊστικῶν τάσεών του.

Ἀντίθετα ἀπὸ τὰ καθολικὰ φαινόμενα τῆς ἐπικρατήσεως τῆς βίας, τῆς ὑποκρισίας καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ, πραγματικοὶ πρωτοπόροι τῆς ἀνθρωπότητος δὲν εἶναι οἱ κακῶς θεωρούμενοι «ἡγέται», ἀλλὰ Ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ὁ ἀλτρουϊσμὸς ἔχει ἐξαφανίσει τὸν ἐγωϊσμὸ καὶ ὁδηγεῖ ἀπροσκόπτως τὰ βήματά τους καὶ τὶς πράξεις τους.

Ἐν τούτοις ὑπάρχουν πολλοὶ οἱ ἀπολογηταὶ τοῦ Ἐγωϊσμοῦ καὶ εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ ἐξετάσωμε τὸ θέμα μας καὶ ἀπὸ τὴν ἰδικήν τους σκοπιά.

Καὶ πρῶτα - πρῶτα, τί εἶναι Ἐγωϊσμός; Ποιοὶ ὁρισμοὶ ἔχουν δοθῆ ἀπὸ τὴ Φιλοσοφία γιὰ τὸν Ἐγωϊσμό;

Εἶναι ἡ ὑπέρμετρη ἢ ἀποκλειστικὴ ἀγάπη πρὸς ἑαυτόν.

Εἶναι ἡ ἐπιδίωξη τοῦ ἰδίου συμφέροντος, μὲ ἀδιαφορία γιὰ τὸ συμφέρον τῶν ἄλλων.

Εἶναι ἡ ἐξυπηρέτηση τοῦ ἑαυτοῦ, πάνω ἀπὸ κάθε ἄλλη ὑποχρέωση.

Εἶναι ἡ καθυπόταξη τοῦ συμφέροντος τῆς ὁμάδος στὸ συμφέρον τοῦ ἀτόμου.

Εἶναι ἡ ροπὴ τοῦ Ἐγὼ γιὰ αὐτοσυντήρηση καὶ ἐπαύξηση ἢ αὐτοδοξασμό.

Εἶναι, μὲ μιὰ λέξη, τὸ συμφέρον τοῦ ἀτόμου.

Οἱ τάσεις αὐτὲς εἶναι ἢ δὲν εἶναι ἐναρμονισμένες μὲ τὴν τρέχουσα κοινωνικὴ ἠθική, Ἀσφαλῶς εἶναι. Ἐν τούτοις ὁ Ἐγωϊσμὸς εἶναι ἡ ἄρνηση τῆς ἠθικῆς, διότι ὅλα τὰ συστήματα ἠθικῆς στηρίζονται στὴ δράση ὑπὲρ τῶν ἄλλων, ἐνῷ ὁ Ἐγωϊσμὸς εἶναι ἡ ἀποκλειστικὴ ἐξυπηρέτηση τοῦ Ἐγώ.

Οἱ ἀπολογηταὶ ὅμως τοῦ Ἐγωισμοῦ ἰσχυρίζονται ὅτι ἀκόμη καὶ οἱ πράξεις ποὺ φαίνονται ἀλτρουϊστικὲς καὶ φιλάλληλες ἔχουν στὸ βάθος ἐγωϊστικὸ ἐλατήριο, διότι ἡ ἐξυπηρέτηση τῶν ἄλλων ἔχει σὰν ἀπώτερο σκοπὸ τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ ἑαυτοῦ, σύμφωνα μὲ τὸ καλῶς ἐννοούμενον συμφέρον. Ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ ἀγαθὸν στὴν οὐσία τους εἶναι κάθε τι ποὺ ἐξυπηρετεῖ τὸ Ἐγώ, δηλαδὴ ἕνας καλὰ μελετημένος ὑπολογισμὸς τοῦ συμφέροντος.

Θεωροῦν σὰν ὀπαδοὺς τοῦ Ἐγωϊσμοῦ τοὺς Ἐπικουρείους, διότι ἔθεσαν σὰν σκοπὸ τοῦ βίου τὴν ἐπίτευξη τῆς εὐδαιμονίας. Ὁ Σοπενχάουερ λέγει ὅτι ὁ Ἐγωϊσμὸς εἶναι τὸ μοναδικὸ ἐλατήριο μὲ τὸ ὁποῖο ἐπιδιώκεται ἡ εὐζωΐα. Ὁ Νίτσε μὲ τὸν ὑπεράνθρωπον — ὅπως αὐτὸς τὸν ἐννοεῖ — παρουσιάζει τὸν ἰδανικὸ τύπο τοῦ ἐγωϊστοῦ. Ὁ Σπένσερ ὑποστηρίζει ὅτι ἡ χαρὰ τὴν ὁποία προκαλεῖ μιὰ ἀλτρουιστικὴ πράξη, εἶναι στὴν πραγματικότητα ἐγωιστικὴ χαρά, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἔχωμε ἐπίγνωση γι' αὐτό. Καὶ ὁ Μὰξ Στίρνερ, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζεται σὰν ὁ μεγαλύτερος ὑπέρμαχος τοῦ Ἐγωϊσμοῦ, λέγει ὅτι ὁ Ἐγωϊσμὸς εἶναι ὁ ὕψιστος σκο-

πὸς καὶ ὅτι βοηθεῖ κανεὶς ἄλλους μόνον ὅταν ἐπιδιώκη ἕνα ἀνώτερο συμφέρον.

Ὁ Κάντ, ἀντιθέτως, θεωρεῖ τὸν Ἐγωϊσμὸ σὰν ρίζα τῆς κακοδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου, συμφωνῶν κατὰ τοῦτο μὲ τὴν ἄποψη τῆς Θεοσοφίας, ἡ ὁποία θεωρεῖ ἐξέλιξη τὴ συμμόρφωση πρὸς τὶς ὑπαγορεύσεις τοῦ Ἀλτρουϊσμοῦ καὶ ὀπισθοδρόμηση τὴν προσκόλληση πρὸς τὸν Ἐγωισμό. Καὶ ὀνομάζει ἡ Θεοσοφία «Διδασκάλους» ἢ «Μύστας» ἐκείνους ποὺ ἔχουν πραγματοποιήσει τὸν Ἀλτρουϊσμὸ καὶ «ἀδελφοὺς τῆς σκιᾶς» ἢ «μαύρους μάγους» ἐκείνους ποὺ λατρεύουν πάνω ἀπὸ κάθε τὶ τὸ Ἐγώ τους.

Ἡ Ἄννι Μπέζαντ ἔλεγε:

«Ἀνοίξετε τὸν ἑαυτό σας καὶ δοθῆτε σὲ ὅλους τριγύρω σας. Θὰ ὑπάρχη πάντα κάποιος ποὺ θὰ μπορῆτε νὰ τὸν βοηθήσετε. Μὴν παραλείπετε νὰ τὸ κάνετε. Πρέπει νὰ κάνωμε τὸν κόσμον ὡραῖο γιὰ ὅλους. Νὰ μὴ σᾶς ἐνδιαφέρη ὁ ἑαυτός σας. Ὅσο σκέπτεσθε τὸν ἑαυτό σας, δὲν χρησιμεύετε. Χρησιμεύουν μόνον ὅσοι μποροῦν νὰ δίδωνται πλήρως».

Καὶ ὁ Λεντμπῖτερ: «Τὰ δεινὰ στὸν κόσμο προέρχονται ἀπὸ ἔλλειψη ἀγάπης καὶ ἀδελφότητος. Ἂν ὁ ἄνθρωπος μάθη ν' ἀγαπᾶ καὶ νὰ παίρνη τὴν ἀδελφικὴ στάση, ὅλα τὰ δεινὰ θὰ σταματήσουν καὶ θὰ ἀνατείλη ὁ χρυσοῦς αἰών. Ὁ καθένας μας ἔχει χρέος νὰ περάση τὸ μαρτύριο ποὺ συμβολίζει ὁ σταυρός. Ὁ καθένας μας ὀφείλει νὰ μάθη πῶς νὰ δίνη τὸν ἑαυτό του ὁλοκληρωτικὰ γιὰ τοὺς ἄλλους».

Ὁ Ναζωραῖος εἶχε διδάξει: «Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν». Εἶναι τὸ κήρυγμα τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ Ἐγωϊσμοῦ. Ἐν τούτοις, ἡ τοποθέτηση τοῦ διαμορφωμένου Χριστιανισμοῦ ἀπέναντι τοῦ Ἐγωϊσμοῦ δὲν εἶναι ἀπόλυτα ξεκαθαρισμένη. Σὰν κίνητρο τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς διδάσκεται ἀπὸ πολλοὺς ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς, ἡ ἐπιδίωξη τῆς «βασιλείας τῶ οὐρανῶν», ἡ μετὰ θάνατον ἀνταμοιβή, δηλαδὴ τὸ καλῶς ἐννοούμενον ἀνώτερο συμφέρον.

Φρονοῦμε ὅτι «βασιλεία τῶν οὐρανῶν» δὲν σημαίνει τὴν μετὰ θάνατον εὐδαιμονία, ἀλλὰ τὴν ἐσωτερικὴ πληρότητα τοῦ ζῶντος ἀνθρώπου. Καὶ ἐπικαλούμεθα τὴν ἄλλη ἐκείνη ρήση τοῦ Ναζωραίου: «Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστί».

Ἡ ἐγωϊστικὴ τάση τῶν ὀνόματι μόνον «Χριστιανῶν», ποὺ δὲν κατανοοῦν τὸ βάθος καὶ τὸ μέγεθος τῆς διδασκαλίας τοῦ Ναζωραίου, διέστρεψε τὴν ἔννοια τῶν λόγων Του καὶ ἐδημιούργησε τὴν προσδοκία τοῦ μελλοντικοῦ παραδείσου καὶ τὸν φόβο τῆς κολάσεως. Ἔτσι ἐγεννήθηκε ὁ στεῖρος ἀσκητισμὸς καὶ ἡ δοσοληψία τῆς θυσίας τοῦ προσκαίρου παρόντος, χάριν τοῦ αἰωνίου μέλλοντος. Ὁ Ἰησοῦς οὐδέποτε ὑπῆρξε ἐγωϊστής. Ὅσοι ὅμως δὲν τὸν κατενόησαν, ἐστηρίχθησαν στὸ καλῶς ἐννοούμενον ἀνώτερο

συμφέρον τῶν ἀπολογητῶν τοῦ Ἐγωϊσμοῦ καὶ αὐτὴ τὴν ἄποψη προβάλλουν, ἀντὶ νὰ δείχνουν τὸ μεγαλεῖον ποὺ ἔχει ἡ ἐκτέλεση τοῦ ἀγαθοῦ χάριν τῆς ὡραιότητος ποὺ ἐμπεριέχεται μέσα στὴν ἁπλῆ καὶ χωρὶς ὑπολογισμὸ ἐκτέλεση τοῦ ἀγαθοῦ.

Ἄλλο εἶναι νὰ κάνης ἐκεῖνο ποὺ πρέπει μόνον καὶ μόνον ἀπὸ ἀγάπη σ' αὐτό, καὶ ἄλλο εἶναι νὰ κάνης ἐκεῖνο ποὺ πρέπει, ἀπὸ ὑπολογισμὸ στὸ καλῶς ἐννοούμενον ἀτομικὸ συμφέρον.

Ἡ Μπαγκαμπὰντ Γκιτά, τὸ ἱερὸ βιβλίο τῶν Ἰνδουιστῶν, τονίζει μὲ ἐπιμονὴ τὴ σημασία ποὺ ἔχει ὁ ἀποχωρισμὸς τῆς πράξεως ἀπὸ τὴ σκέψη τῶν συνεπειῶν της. «Κάνε ἐκεῖνο ποὺ πρέπει, καὶ μὴν ἐνδιαφέρεσαι γιὰ τὶς συνέπειες. Δυστυχὴς εἶναι ὅποιος περιμένει ἀνταμοιβή».

Ὁ σύγχρονός μας φιλόσοφος Κρισναμοῦρτι ὄχι μόνον καταδικάζει κάθε μορφὴ Ἐγωϊσμοῦ, ἀλλὰ θεωρεῖ καὶ αὐτὴ ἀκόμη τὴν αἴσθηση τοῦ ἐγώ, σὰν ἀνυπέρβλητο ἐμπόδιο γιὰ τὴν ἁρμονικὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀπολύτρωση τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀξίζει νὰ παραθέσωμε μερικὰ ἀπ' ὅσα ἔλεγε παλαιότερα ἐπάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα:

«Δὲν θέλω τίποτε ἄλλο στὴ ζωή μου, παρὰ νὰ ἔχω τὴν ἱκανότητα νὰ χάνω τὴν αἴσθηση τοῦ χωριστοῦ ἑαυτοῦ. Διότι τότε μπορῶ νὰ λησμονῶ τὸ ἐγὼ καὶ νὰ ταυτίζωμαι μὲ τὸν ὑπόλοιπο κόσμο, μὲ κάθε βασίλειο, φυτικό, ζωϊκὸ καὶ ἀνθρώπινο. Βρίσκομαι τότε πλησιέστερα πρὸς τὴν ἀλήθεια, πλησιέστερα πρὸς τὴν τελειότητα. Ἐκεῖνο ποὺ ἀποτελεῖ ἐμπόδιο εἶναι ὁ χωριστὸς ἑαυτός, τὸ στένεμα τοῦ ἑαυτοῦ, ἡ διαίρεση ποὺ δημιουργεῖ ἡ πρόταξη τοῦ ἑαυτοῦ.»

(Βασίλειον τῆς Εὐδαιμονίας)

«Ἐκεῖνος ποὺ θα ἤθελε ν' ἀναζητήση τὴν πηγὴ τῆς σοφίας, τὸ βασίλειο τῆς εὐδαιμονίας ὅπου κατοικεῖ ἡ ἀλήθεια, πρέπει πρῶτα να μάθη να καταστρέψη τον ἑαυτο. Να μαθη νὰ ἐκτιμᾶ καὶ νὰ αἰσθάνεται το μεγαλεῖο τῆς ἀληθινῆς φιλίας, ποὺ ἔρχεται ὅταν νιώσετε ὅτι εἶσθε ἑνωμένος μὲ ὅλα τὰ πράγματα, ὅταν δὲν ἔχετε χωριστη ὑποσταση ἀπὸ τοὺς ἄλλους.»

(Πηγὴ τῆς Σοφίας)

«Ὅταν τὸ ἐγὼ ἐξαφανισθῆ, ὁ ἄνθρωπος φθανει στὴν τελειότητα καὶ γίνεται ὅμοιος μὲ τον Χριστὸ ἢ μὲ τὸν Βούδδα, δηλ. γίνεται πραγματικὰ ἕνας ἄνθρωπος. Ἡ λεξη «ἄνθρωπος» παίρνει τότε τὴν πραγματική της σημασία. Ὁ ἄνθρωπος τοτε εἶναι το ὂν ποὺ δὲν ἔχει ἐγω. Σ' αὐτον ὅλοι οἱ περιορισμοὶ καὶ ὅλες οἱ ἰδιοτητες ἔχουν ἐξαφανισθῆ.»

(Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ ἐγὼ)

«Ὁ ἀληθινος σκοπος τῆς ἀτομικῆς ὑπάρξεως εἶναι ἡ πραγματοποίηση τῆς ἑνοτητος τῶν πάντων, αὐτῆς τῆς πραγματικοτητος στὴν ὁποία δὲν ὑπαρχει ἡ αἴσθηση ἀντικειμενου καὶ ὑποκειμένου, ἡ αἴσθηση τοῦ «ἐσὺ» καὶ τοῦ «ἐγώ», στην ὁποία δὲν ὑπάρχουν ἀντιδράσεις, ἀλλα μονον ἡ αἴσθηση τοῦ καθαροῦ Εἶναι.»

(Δελτίον Ἀστέρος, 1930)

«Ὁ ἐγωισμὸς δὲν ἐπιτρέπει τὴν πραγματοποίηση τῆς ἀλήθειας. Γι' αὐτὸν τὸ λογο πρεπει ν' ἀποσπάσετε τὴ ρίζα τοῦ ἐγωισμοῦ, δηλ. τὴν αἴσθηση τοῦ ἐγώ. Ὅσο περισσοτερο μενομε προσκολημένοι στὸ μερικο, στο ἐγώ, στὸ «δικό μου» καὶ στὸ «δικό σου», τόσο περισσοτερον πονο, λύπη καὶ χάος δημιουργοῦμε.»

(Δελτίον Ἀστερος, 1931)

Ἂς τελειώσωμε αὐτὴ τὴ μικρὴ μελέτη μὲ τὴν ἔκφραση μιᾶς ἐλπίδος, μὲ τὴ διακήρυξη μιᾶς πίστεως, ποὺ δὲν θὰ πρέπει νὰ θεωρηθῆ σὰν ἐπιδίωξη τοῦ καλῶς ἐννοουμένου ἀπωτέρου συμφέροντος, ἀφοῦ μάλιστα, ὁ γράφων καὶ οἱ ἀναγιγνώσκοντες, δὲν θὰ ὑπάρχωμε βέβαια τότε, μὲ τὶς σημερινὲς ἀνθρώπινες μορφές μας:

Πιστεύομε πὼς θὰ ἔλθη μιὰ μέρα, ποὺ ὁ ἄνθρωπος — ὁ σημερινὸς ἄγριος, ἀνελέητος, ἐγωπαθὴς ἄνθρωπος — θὰ πάψη νὰ εἶναι προσκολλημένος στὸ ἀτομικό του συμφέρον, εἴτε πρόκειται γιὰ ὑλικὲς ἐπιδιώξεις, εἴτε γιὰ αὐτοδοξασμό, φιλοδοξία ἢ αὐτοδιαφήμιση.

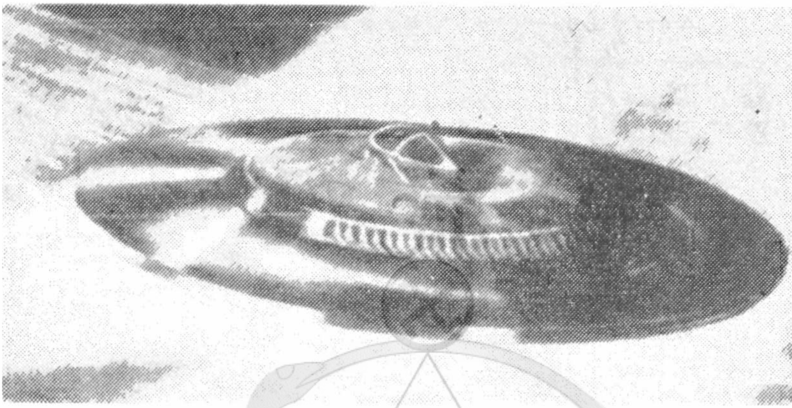
Μόνον τότε ὁ σημερινὸς δέσμιος τῶν παθῶν του ἄνθρωπος θὰ ἀπελευθερωθῆ ἀπὸ τὸν νόμο τῆς ζούγκλας — τὸν νόμο τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ ἰσχυροτέρου — καὶ θὰ εὐημερήση. Μόνον τότε θὰ γίνη πραγματικὸς *Ἄνθρωπος*, ποὺ θὰ ζῆ ἁρμονικὰ μὲ τοὺς συνανθρώπους του, χωρὶς νὰ ρίχνη τὴ σκιά του καὶ χωρὶς νὰ στέκη ἐμπόδιο στὴν ἐλεύθερη ροὴ τῆς παγκόσμιας Ζωῆς.

Προσευχὴ τοῦ Ἁγ. Ἰγνατίου

Δίδαξέ μας, Κύριε ἀγαθέ, νὰ Σὲ ὑπηρετοῦμε ὡς ἀξίζεις, νὰ δίδωμε χωρὶς νὰ ὑπολογίζωμε τὸ κόστος· νὰ μαχώμεθα καὶ νὰ μὴ προσέχωμε τὶς λαβωματιές· νὰ μοχθοῦμε καὶ νὰ μὴ ζητοῦμε ἀνάπαυσι· νὰ ἐργαζώμεθα καὶ νὰ μὴν ἀποβλέπωμε σὲ καμμιὰ ἀνταμοιβή, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν γνῶσι ὅτι ποιοῦμε τὸ θέλημά Σου.

ΟΙ "ΙΠΤΑΜΕΝΟΙ ΔΙΣΚΟΙ,,

προσεγειώθησαν;

ΨΥΧΩΣΙΣ ἢ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ

ΜΥΘΟΣ ἢ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΙΝΟΣ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ;

Ἡ ἀνθρωπότης διερωτᾶται. Ὑπάρχουν στὴν πραγματικότητα αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα, ποὺ ἀποκαλοῦνται «ἱπτάμενοι δίσκοι»; Καὶ ἐὰν ναί, πόθεν ἔρχονται; Καὶ διατί;

Στὴν Ἀμερική, σύμφωνα μὲ μιὰ δειγματοληπτικὴ ἔρευνα τοῦ Ἰνστιτούτου Γκάλλοπ, τὰ 46 τοῖς ἑκατὸν τῶν Ἀμερικανῶν ἐνηλίκων πιστεύουν ὅτι τὰ Α.Τ.Ι.Α. (Ἀγνώστου Ταυτότητος Ἱπτάμενα Ἀντικείμενα, ὅπως εἶναι ἡ ἐπιστημονική τους ὀνομασία) πράγματι ὑπάρχουν. Καὶ ἡ πίστις αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸ πρόσφορο ἔδαφος γιὰ ἐκδηλώσεις ἀχαλίνωτες καὶ ἀνεύθυνες, στὰ πλαίσια συλλόγων θρησκολήπτων ἢ ἐκκεντρικῶν ἀνθρώπων, ἁπλωμένων τώρα στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ποὺ τολμοῦν νὰ ἰσχυρισθοῦν ὅτι συναντήθηκαν μὲ «ἐπιβάτες» τῶν «δίσκων», μίλησαν μαζί τους καὶ «ξέρουν» πλέον ὅτι προέρχονται ἀπὸ τὸ Διάστημα. Τὰ ἄτομα αὐτά, μὲ τὸ «δεδομένον» τῆς μεγάλης ἀνωτερότητος τῶν Ἀρειανῶν ἢ Ἀφροδισίων ἐπισκεπτῶν μας, λατρεύουν αὐτὰ

τὰ «ὄντα», κατὰ τρόπον ἀνάλογον μ' ἐκεῖνον, ποὺ οἱ ἐρυθρόδερμοι τῆς ἐποχῆς τοῦ Κολόμβου ὑποδέχθηκαν τοὺς ἀξούριστους ναῦτες του ὡς ... ἀφιχθέντας ἀπὸ τὸν Ἥλιο!

Αὐτοὶ οἱ «ὀπαδοὶ» τῶν ἱπταμένων δίσκων δὲν πρόκειται νὰ δεχθοῦν ποτὲ καμμιὰ ἐπιστημονικὴ ἐξήγησι τοῦ φαινομένου (ἐὰν περὶ φυσικοῦ φαινομένου πρόκειται ἁπλῶς), διότι θέλουν νὰ πιστεύουν στὸν μῦθο τῶν διαστημικῶν ἐπισκέψεων (ἐὰν περὶ μύθου πρόκειται). Ὁ διάσημος ψυχολόγος καθηγητὴς Κὰρλ Γιοὺγκ σ' ἕνα βιβλίο ποὺ ἐδημοσίευσε τὸ 1959 μὲ τὸν ἐκφραστικὸ τίτλο «Ὁ σύγχρονος μῦθος», ὑπεστήριζε ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν «θεωμένων» ἱπταμένων ἀντικειμένων αὐξάνεται κατ' εὐθεῖαν ἀναλογίαν μὲ τοὺς φόβους τῆς ἀνθρωπότητος, δηλ. ὅταν ἡ ἀνθρωπότης πλήσσεται ἀπὸ ἀσθένειες, φαινόμενα τῆς φύσεως («θεομηνίες»), πολέμους ἢ μεγάλες κρίσεις, τότε, κατὰ κανόνα, ἐμφανίζονται στὸν οὐρανό, σὲ ηὐξημένον ἀριθμό, παράξενα καὶ ἀνεξήγητα ἀντικείμενα. Ἀλλὰ ἕνα κατάλοιπο ἀμφιβολίας ἔμενε καὶ στὴν μελέτη του, ἡ ὁποία ἔτεινε νὰ ἐξηγήση τὸ φαινόμενον τῶν ἱπταμένων δίσκων ὡς φαινόμενον καθαρὰ ψυχικόν. «Ἐφθάσαμε —ἔλεγε— εἰς τὸ σημεῖον νὰ μὴ γνωρίζομε πλέον ἐὰν μία πραγματικὴ παρατήρησις δημιουργῆ ψυχολογικὴν παράστασιν ἢ ἐάν, ἀντιθέτως, μία διαταραχὴ τοῦ ἀσυνειδήτου μεταφράζεται στὸ συνειδητὸν ἀπὸ ὁράματα καὶ παραισθήσεις.»

Εἶναι γνωστόν, ὅτι ὑπὸ τὶς συνθῆκες αὐτὲς εἶχαν παρατηρηθῆ οὐράνια φαινόμενα καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους, αναφερόμενα ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτο, τὸν Πλίνιο καὶ συγγραφεῖς τοῦ Μεσαίωνος. Ἐξ ἄλλου, ὅλοι ἐνθυμούμεθα τὰ «ὁράματα» τῶν εὐσεβῶν γυναικῶν στὰ κακῆς ποιότητος τζάμια τῆς πρώτης μεταπολεμικῆς περιόδου.

Τὰ πορίσματα τῆς Ἀεροπορίας τῶν Η.Π.Α.

Ὡστόσο, οὔτε ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνησις, μὲ τὸ βιβλίο της «Πρόζεκτ μπλοὺ μπούκ», μπόρεσε νὰ ἐξοβελίση τελείως τὴν ἀμφιβολία καὶ νὰ καθαρίση τὸ ἔδαφος ἀπὸ τὶς δεισιδαιμονίες καὶ τὶς παραισθήσεις. Τὰ πορίσματα τῆς πολεμικῆς ἀεροπορίας τῶν Η.Π.Α. γιὰ τὶς 10.147 «περιπτώσεις» ἱπταμένων δίσκων στὴν εἰκοσαετία 1947 - 1967 ὑπῆρξαν πλήρως πειστικὰ γιὰ τὶς 9.501 ἐξ αὐτῶν, οἱ ὁποῖες ὠφείλοντο: α) σὲ αἰτίες ἀστρονομικὲς (πτῶσις μετεωριτῶν, ἄστρα ὁρατὰ διὰ μέσου στρωμάτων ἀέρος), β) σὲ αἰτίες μετεωρολογικὲς (ἰονισμένα νέφη, ἀτμοσφαιρικαὶ μεταπτώσεις, ἀντικατοπτρισμοί, ὀπτικὰ ἀποτελέσματα παγοκρυστάλλων), γ) σὲ αἰτίες στρατιωτικῆς φύσεως (πτῆσις ἀεροπλάνων, πυραύλων, τηλεκατευθυνομένων μπαλονιῶν) καὶ δ) σὲ παραισθήσεις ἢ ἄλλους ψυχολογικοὺς λόγους. Ἔμειναν ἀνεξήγητες 646 περιπτώσεις, ὄχι διότι ἦσαν ἀνεξήγητες ἀληθινά, ἀλλὰ διότι τὰ δοθέντα στοιχεῖα ἐκρίθησαν ἀνεπαρκῆ πρὸς ἐξαγωγὴν συμπερασμάτων. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ

5% τῶν μὴ ἐξηγηθέντων φαινομένων θεωρεῖται ὅτι ἀναφέρεται σὲ «ἀληθινοὺς» δίσκους, ἂν ἐξαιρέσῃ κανεὶς τὴν δυσπιστία τμήματος τῆς κοινῆς γνώμης πρὸς τὸ σύνολον τῶν ἐπισήμων ἀνακοινώσεων, διότι, τάχα, αἱ ἀρχαὶ «ἔχουν λόγους νὰ ἀποκρύπτουν τὴν ἀλήθεια». Ἡ πλέον τερατώδης μορφὴ τῆς δυσπιστίας αὐτῆς ἐκφράζεται στὴν δήλωσι ἑνός ... ἐπιβάτου ἱπταμένου δίσκου ὅτι ὁ Πρόεδρος Τζόνσον ἔλαβε μήνυμα προερχόμενον ἀπὸ τὴν ... κυβέρνησι τῆς Ἀφροδίτης, καὶ τὸ κρατᾶ μυστικό...

Ὁ διάσημος Γάλλος μαθηματικὸς Ἐρρῖκος Πουανκαρὲ (1854 - 1912) ἔλεγε ὅτι ὁ ἐπιστήμων, ἀπὸ ὅλες τὶς —πιθανῶς ἄπειρες— ἐξηγήσεις ἑνὸς φαινομένου, ὀφείλει νὰ διαλέγῃ τὴν ἁπλούστερη, καὶ νὰ μὴν τείνῃ ποτὲ σὲ ὑπερφυσικὲς ἐξηγήσεις φαινομένων, δυναμένων νὰ ἐξηγηθοῦν ἐπιστημονικῶς. Ὁ ἐπιστήμων, ναί. Ἀλλὰ ὁ ἀνθρωπάκος; Αὐτὸς θὰ ἀκολουθήσῃ τὸν ἐντελῶς ἀντίθετο δρόμο! Καὶ δὲν θὰ εἶναι ἀδικαιολόγητος, ὅταν διαβάζῃ ὅτι καὶ ἐπιστήμονες κύρους ἀμφισβητοῦν τὴν πιστότητα τῶν ἐπισήμων ἀνακοινώσεων. Τελευταίως, ὁ Τζ. Μακδόναλδ, καθηγητὴς μετεωρολογίας στὸ πανεπιστήμιο τῆς Ἀριζόνα, κατηγόρησε τὴν κυβέρνησι τῆς Οὐάσιγκτων ὡς ἔνοχον «βαρείας παραλείψεως» ὡς πρὸς τὸν ἔλεγχο τῶν Α.Τ.Ι.Α. Κατὰ τὴν γνώμη του, αἱ ἔρευναι τῆς Ἀεροπορίας καὶ ἄλλων ὑπηρεσιῶν δὲν ἔθιξαν παρὰ τὴν ὁρατὴ ἐπιφάνεια ἑνὸς τεράστιου παγόβουνου, τοῦ ὁποίου τὸ μέγιστον τμῆμα καλύπτεται στὸ βάθος τοῦ ὠκεανοῦ. Ἔτσι, κατέληξε, οἱ ἱπτάμενοι δίσκοι ἀποτελοῦν «τὸ σοβαρώτερο ἐπιστημονικὸ πρόβλημα τοῦ καιροῦ μας».

Ὅπως τίθενται τὰ πράγματα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ περιμένῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν πρὸ ὀφθαλμῶν ἐνημερωτικὴν ἔκθεσι καμμιὰ ὁριστικὴ ἀπάντησι στὸ πρόβλημα, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι τέτοια ἀπάντησις δὲν ὑπάρχει, τοὐλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος, καὶ ἀφ' ἑτέρου, διότι δὲν θὰ ὑπάρξῃ ποτὲ γιὰ ὅσους δὲν τὴν περιμένουν, ἀφοῦ ἔχουν τὴν «δική τους» ἀπάντησι καὶ τοὺς ἱκανοποιεῖ πλήρως. Τὸ δημοσίευμα ποὺ διαβάζετε ἔχει μόνο σκοπὸ νὰ συνοψίσῃ τὸ πλῆθος τῶν εἰδήσεων καὶ ὑποθέσεων, μὲ τὴν δυνατὴν πληρότητα καὶ ἀντικειμενικότητα ἢ ἀπάθεια. Τίποτε περισσότερο.

Πρὸ 20 ἐτῶν - καὶ πρὸ 120 αἰώνων!

Πρὸ εἴκοσι ἐτῶν, γιὰ πρώτη φορὰ —ἀναφορικὰ μὲ τὴν ἐποχή μας, γιατὶ στὴν συνέχεια θὰ σημειωθοῦν τεκμήρια ἐμφανίσεως ἱπταμένων δίσκων.. πρὸ 120 αἰώνων!— ἔγινε λόγος γιὰ τὰ μυστηριώδη αὐτὰ φαινόμενα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐδόθη ἡ ὀνομασία τῶν δίσκων. Καὶ ἀρχικῶς μὲν ἐπιστεύθη ὅτι ἐπρόκειτο περὶ δοκιμῶν νέων ὅπλων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, διότι στὴν περιοχή τους πρωτοφάνηκαν τὰ μυστηριώδη ἀντικείμενα. Ἀργότερα διεδόθη ὅτι τὰ ὅπλα ἦσαν ρωσικά, ὑπόθεσις ἡ ὁποία ἐγκατελείφθη ὅταν ἐγνώσθη ὅτι ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις συν-

εκρότησε ἐπιτροπὴν παρακολουθήσεως τῶν φαινομένων, ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ ἐν ἀποστρατείᾳ ὑποπτεράρχου Πορφυρίου Στολιάρωφ καὶ ὅταν ὁ Φέλιξ Ζίγκεν, τοῦ Ἀεροπορικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Μόσχας, ἀπηύθυνε ἔκκλησιν πρὸς τοὺς ἐπιστήμονας ὅλου τοῦ κόσμου γιὰ μιὰ συντονισμένη προσπάθεια μὲ σκοπὸ τὸν προσδιορισμὸ τῆς φύσεως τῶν ἱπταμένων δίσκων. Ἐξ ἄλλου, καὶ ἡ Ἀμερικανικὴ κυβέρνησις, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἔρευνες ποὺ διεξάγει ἡ Ἀεροπορία, διέθεσε 300.000 δολλάρια στὸ πανεπιστήμιο τοῦ Κολοράδο γιὰ τὴν διεξαγωγὴ ἀνεξαρτήτου ἐρεύνης.

Οὐδεμία ἔνδειξις ἐξωγηΐνης προελεύσεως

Γενικῶς, τὰ τιθέμενα ἐρωτήματα εἶναι:

— Οἱ «ἱπτάμενοι δίσκοι» εἶναι πραγματικότης ἢ αὐταπάτη;

— Ἐὰν εἶναι ὀχήματα, ἀπὸ ποῦ ἔρχονται; Καὶ μὲ ποιό σκοπό;

Σύμφωνα μὲ τὰ πορίσματα τῶν ἕως τώρα ἐπισήμων ἐρευνῶν:

1ον. Δὲν ὑπῆρξε ἀπόδειξις περὶ προελεύσεως τῶν «ἀκαθορίστων ἀντικειμένων» ἀπὸ τὸ ἐξωγήϊνο διάστημα.

2ον. Δὲν ὑπῆρξε καμμία ἔνδειξις ὅτι ὁποιοδήποτε ἀπὸ τὰ ἀντικείμενα περὶ ὧν ὁ λόγος ἔχει προχωρήσει πέραν τῶν ὁρίων τῆς σημερινῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως.

3ον. Δὲν ὑπῆρξε καμμία ἔνδειξις ὅτι τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ στρέφονται κατὰ τῆς ἐθνικῆς ἀσφαλείας οἱασδήποτε χώρας.

Τὰ σημεῖα 1 - 2 εἶναι ἀναποσπάστως συνδεδεμένα. Ἀφοῦ δὲν ἔχουν οἱ ἐπιστήμονες «ἀποδείξεις» περὶ ἐξωγηΐνης προελεύσεως τῶν δίσκων, φυσικὰ οἱ δίσκοι δὲν ἀντιπροσωπεύουν καμμία ἐπιστημονικὴ πρόοδο, μιὰ πού... δὲν ὑπάρχουν κἄν! Ἐὰν ὅμως τὰ σημεῖα 1 - 2 ἀντεστρέφοντο, ἐὰν δηλαδή, ἐγίνετο δεκτή, ἔστω καὶ ὡς ὑπόθεσις, ἡ ἐξωγήϊνη προέλευσις, τότε, ὄχι μόνον θ' ἀποτελοῦσε τεραστία ἐπιστημονικὴ προχώρησι, ἀλλὰ καὶ τὸ σημεῖον 3 θὰ ἦταν αὐτονόητον: Μιὰ ὑποτιθεμένη φυλή, σὲ κάποιον ἄλλον πλανήτη, ἱκανὴ νὰ στέλνη ὀχήματα, ἐπηνδρωμένα ἢ μή, στὴ γῆ μας, ἀσφαλῶς θὰ ἔχη προοδεύσει καὶ πνευματικά, ὥστε νὰ εἶναι φιλειρηνική.

Συνεπῶς, ἡ καρδιὰ τοῦ ὅλου προβλήματος εἶναι ἐὰν ναὶ ἢ ὄχι οἱ «δίσκοι» ἔρχονται ἀπὸ τὸ Διάστημα, ἀπὸ κάποιον ἄλλον κατωκημένον πλανήτη.

Ἂς πάρουμε, λοιπόν, τὰ πράγματα μὲ τὴ σειρά τους.

Ἔπειτα ἀπὸ χιλιάδες ἐκθέσεων γιὰ τὶς παρατηρήσεις τῶν δίσκων, πρέπει νὰ λεχθῆ ὅτι ἡ ὀνομασία τῶν Α.Τ.Ι.Α. ὡς δίσκων εἶναι τελείως συμβατική. Διότι μόνον ἕνα μέρος τῶν θεατῶν τοῦ οὐρανοῦ ἔδωσαν περιγραφὲς τῶν ἀκαθορίστων ἀντικειμένων, ποὺ δικαιολογοῦν τὸ ὄνομα τῶν δίσκων. Ἡ ὀνομασία ἔμεινε, ἀλλὰ τὰ σχήματα ποικίλλουν ἐκπληκτικα, αν ὄχι καὶ χιουμοριστικά.

Ἕνας Νεοϋρκέζος ἐκδότης, ἀποκαμωμένος ἀπὸ τὴν προσπάθεια νὰ λάβη πληροφορίες ἀπὸ τὴν Ἀεροπορία, ἐνεγράφη σὲ μία ὑπηρεσία ἀποκομμάτων ἐφημερίδων

Εἰς τὸν ἀνωτέρω χάρτην τῆς ὑφηλίου σημειοῦνται μὲ βοῦλες αἱ περιοχαὶ εἰς τὰς ὁποίας ἔκαναν τὴν ἐμφάνισίν των ἀκαθόριστα ἱπτάμενα ἀντικείμενα.

καὶ περιοδικῶν. Μέσα σὲ τέσσαρες μῆνες ἔλαβε 500 σχεδὸν ἀποκόμματα. Τὰ 130 περιστατικὰ ἀναφέροντο σὲ δίσκους, τὰ 35 σὲ ἀντικείμενα σχήματος αὐγοῦ, τὰ 30 μιλοῦσαν γιὰ ἱπτάμενα πούρα καὶ τὰ ὑπόλοιπα παρουσίαζαν τὴν πιὸ φανταστικὴ ποικιλία: Ἱπτάμενα... φουντούκια, φτερὰ νυχτερίδας, πεπόνια, μπανάνες καὶ διάφορα ἄλλα... λαχανικὰ καὶ φυτά. Ἕνας ἀπὸ τοὺς παρατηρητὰς ἔλεγε ὅτι τὸ ἱπτάμενον αὐγὸ ἔτρεχε... ὄρθιο καὶ ὄχι πλάγια, λεπτομέρεια ποὺ μπορεῖ νὰ εἶναι σημαντικῆς ἀξίας. Ἕνας ποὺ εἶδε ἱπτάμενο ποῦρο, καθώρισε καὶ τὸ μῆκος του: χωροῦσε ἔξη ἐπιβάτες. Στὴ Φιλλανδία ἀνεφέρθη ἡ λεπτομέρεια ὅτι τὸ ποῦρο ἦταν ἐρυθρωποῦ χρώματος. Καὶ προσετέθη ὅτι τὸ ποῦρο συνωδεύετο ἀπὸ δίσκον. Ἐνῶ μερικοὶ παρατηρηταὶ στὴν Γρενόβλη τῆς Γαλλίας ἀνέφερον ὅτι τὸ ἀντικείμενον εἶχε σχῆμα δίσκου, ἀλλὰ ξαφνικὰ ἄλλαξε καὶ ἔγινε... τρίγωνο. Τρίγωνα ἐθεάθησαν καὶ στὴν Πενσυλβανία, ὅπου μάλιστα παρέμειναν καὶ ἴχνη, τρεῖς ὑγροὶ «λεκέδες», γιὰ τὴν προέλευσι τῶν ὁποίων δὲν συνεφώνησαν οἱ ἐξετάσαντες. Ἄλλοι εἶπαν ὅτι ἦταν κάποιο ἀρκετὰ εὔκαπτον πλαστικὸν καὶ ἄλλοι ὅτι ἦσαν... οὖρα. Πλήρης ἀσυμφωνία.

Τὸ πρῶτο ζεῦγος τῶν Ἀμερικανῶν ἀστροναυτῶν, οἱ Ἔντουαρντ Οὐάιτ καὶ Τζαίημς Μακντίβιτ, τὴν 4ην Ἰουνίου 1965, καθὼς διήρχοντο ὑπεράνω τῶν νήσων τῆς Χαβάης μὲ κατεύθυνσι πρὸς ἀνατολάς, εἶδαν ἕνα «παράξενο ἀντικείμενον» μὲ περιέργους προεξοχὰς «σὰν χέρια». Τὴν 8ην Νοεμβρίου 1966, ἐθεάθη πάνω ἀπὸ τὸ Κέντρον ἀτομικῶν ἐρευνῶν, στὸ Χάργουελ τῆς Ἀγγλίας, ἕνα ἱπτάμενο... χταπόδι, ποὺ ἔμοιαζε σὰν φευγάτο ἀπὸ τὰ μυθιστο-

ρήματα τοῦ Οὐέλλς. Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1961 τὸ ζευγάρι Μπάρνεϋ καὶ Μπέττυ Χὶλλ (μὲ τὸ ὁποῖον θὰ ἀσχοληθοῦμε πιὸ κάτω εἰδικώτερα) εἶδαν ἕνα ἱπτάμενο ἀντικείμενον, πολὺ εὐδιάκριτα, ὅπως εἶπαν: Ἔμοιαζε μὲ γιγάντια .. τηγανίτα. Δύο παιδιὰ στὴν περιοχὴ τῶν Ἄνδεων, στὴν Ἀμερική, περιέγραψαν αὐτὸ ποὺ εἶδαν σὰν «δύο μεγάλες γυαλιστερὲς λεκάνες, κολλημένες εἰς τὰ ἄκρα.»

Στὴν Ἀγγλία, τὸν περασμένο Δεκέμβριο, δύο ἀστυφύλακες τῆς κομητείας τοῦ Ντέβον, ὑπηρετοῦντες σὲ διαφορετικὰ σημεῖα, παρετήρησαν ἱπταμένους... σταυρούς. Ἦσαν, εἶπαν, φωτεινοί, σχεδὸν ἐκτυφλωτικοί, καὶ παλλόμενοι. Τὴν ἴδια σχεδὸν ἐποχή, τὰ ἱπτάμενα ἀντικείμενα στὸν Καύκασο εἶχαν σχῆμα... δρεπανιοῦ. Ἐνῶ ὁ σοβιετικὸς καθηγητὴς Ζίγκεν συνεκέντρωσε 200 παρατηρήσεις, ποὺ μιλοῦσαν γιὰ ἱπτάμενα... μισοφέγγαρα. «Πρόκειται, εἶπε, περὶ φωτεινοῦ, σὲ χρῶμα πορτοκαλιοῦ, μηνίσκου διαμέτρου 15-20 βαθμῶν τόξου, ὁ ὁποῖος πετοῦσε πρὸς τὰ ἐμπρὸς διὰ τῆς ἐξωτερικῆς κυρτῆς καμπύλης». Ὁ ἴδιος πρόσθεσε ὅτι τὸ μισοφέγγαρο εἶχε στὰ δύο ἄκρα, κάτι σὰν κέρατα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξήρχοντο σπινθηρισμοί.

Πλήρης ἀσυμφωνία διεπιστώθη καὶ στὶς περιγραφὲς τοῦ ἤχου, ποὺ προκαλοῦν ἢ δὲν προκαλοῦν τὰ ἀκαθόριστα ἀντικείμενα. Ἐπὶ 10.000 ἐκθέσεων τοῦ 1966, αἱ πλεῖσται ἔλεγαν ὅτι τὰ ἀντικείμενα ἐκινοῦντο ἀπολύτως σιωπηλά. Ἐν τούτοις, ἕνας σεβαστὸς ἀριθμὸς ἀτόμων ἀνέφεραν ὅτι ἄκουσαν ἤχους. Διαλέξετε: Βουΐσμα τηλεφώνου, θόρυβος ἠλεκτρικῆς γεννητρίας, συριγμὸς τραίνου, ἦχος δυνατῆς βροχῆς ἐπὶ λαμαρίνας ἢ κρότος κεραυνοῦ.

Νάνοι - γίγαντες καὶ τέρατα....

Ἀπὸ ὅσους ἀφηγήθησαν ὅτι εἶδαν ἀπὸ κοντὰ καὶ τοὺς ἐπιβάτες τῶν «δίσκων» προεκλήθη πλήρης σύγχυσις καὶ ὡς πρὸς τὴν μορφὴ αὐτῶν τῶν «ἀνθρώπων ἀπὸ τὸ διάστημα». Αἱ σχετικαὶ ἀφηγήσεις ξεπέρασαν τὶς δυόμιση χιλιάδες. Τὰ «ὄντα» κατατάσσονται στὶς ἑπόμενες γενικὲς κατηγορίες: α) Ἄνθρωποι σὰν κ' ἐμᾶς ὡς πρὸς τὸ ἀνάστημα. Ἀλλὰ ἔχουν ὀξύτατα πηγούνια καὶ στενά, ἀνατολικὰ μάτια, χρώματος καφὲ ἢ πρασίνου. β) Ἀνθρωπάκια μικροσκοπικά. Ὕψους τριῶν ποδῶν (99 πόντοι). Τέτοια ἐθεάθησαν σ' ὅλες τὶς χῶρες, περιλαμβανομένης τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ἄλλοι περιεγράφησαν ὡς κίτρινοι καὶ ἄλλοι ὡς πράσινοι. Ὑπῆρξαν καὶ μαῦροι, σὰν ἡλιοκαμμένοι. Ἄλλοι ἐφοροῦσαν διαστημικὲς στολὲς καὶ ἄλλοι ἦσαν τυλιγμένοι, ἀπὸ κεφάλι μέχρι πόδια, σὲ σακκιά. γ) Γίγαντες ἀπὸ 2,10 ἕως 2,70 μὲ κεφάλια σὰν αὐγά, μὲ μεγάλα στρογγυλὰ μάτια. Φοροῦν στολὲς ἄσπρες ἢ κίτρινες ἢ σκουροπράσινες. Ἄλλοι φοροῦν σόρτς καὶ σανδάλια. Μερικοὶ ἐθεάθησαν μὲ κράνη. Πηδοῦν τοὺς φράκτες μὲ ἐξαιρετικὴ εὐκολία. δ) Νάνοι, ἄλλοι μὲν ἀνθρωποειδεῖς καὶ ἄλ-

λοι πιθηκοειδεῖς. Τὰ μάτια τους εἶναι σὰν τοῦ βατράχου, πεταγμένα ἔξω. ε) Τέρατα. Διαφόρων ἀναστημάτων, μὲ κόκκινα φλογερὰ μάτια, μὲ φτερά, μὲ οὐρές, ποὺ ξερνοῦν ἕναν δηλητηριώδη ἀφρόν, ὁ ὁποῖος προκαλεῖ ἐμετό. Πλέον τῶν ἑκατὸ ἀτόμων, στὴν δυτικὴ Βιργινία, «εἶδαν» τέτοια τέρατα, τὸν περασμένο Νοέμβριο. Κοντολογῆς, ὅλο τὸ ρεπερτόριο τῶν παιδικῶν παραμυθιῶν. Στὴν Ἀμερική, μία εἰδικῶς συσταθεῖσα ὀργάνωσις ὑποστηρίζει ὅτι πρόκειται περὶ δαιμόνων, σαφῶς! Καὶ ἕνας Ἕλλην γυμνασιάρχης συμφωνεῖ ἀδιστάκτως...

Καὶ τί γλῶσσα μιλοῦν; Οὔτε αὐτὸ τὸ σημεῖον ἔχει ξεκαθαριστῆ. Δύο Σκῶτοι στρατιῶτες τοῦ στρατοπέδου Μπρέμαρ ἀνέφεραν ὅτι εἶδαν δύο ἀνθρωποειδῆ πλάσματα ὕψους ἄνω τῶν δύο μέτρων καὶ τὰ ἄκουσαν νὰ μιλοῦν μὲ ἕναν ἦχο ποὺ ἔμοιαζε μὲ τρεχούμενο νερό. Στὸ Ἔβιτάουν τῆς Νέας Ὑερσέης ὁ κ. Τζὼν Τράσκο εἶδε ἕνα ἀνθρωποειδὲς πλάσμα ὕψους 90 πόντων, μὲ σταχτοπράσινο πρόσωπο καὶ μάτια βατράχου, ποὺ μιλοῦσε «σπασμένα ἀγγλικά». Ἄλλοι παρατηρηταὶ ἀνέφεραν ὅτι τὰ παράξενα ὄντα δὲν μιλοῦν διόλου. Ἁπλῶς, συνεννοοῦνται μὲ τοὺς ἀνθρώπους τηλεπαθητικῶς. Καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἀφήγησι δύο κατοίκων τοῦ Ρίο Γκράντε τῆς Βραζιλίας, τὸν Μάρτιο τοῦ 1954 ἔφθασαν ἐκεῖ δύο ἐξωγήϊνοι, ποὺ μιλοῦσαν μιὰ παράξενη γλῶσσα καὶ ζήτησαν ἀμμωνία. Νὰ τὴν κάμουν τί; Προφανῶς, νὰ τὴν πιοῦν, ἐὰν εἶναι σωστὴ ἡ θεωρία μερικῶν Ρώσων ἐπιστημόνων, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὅπως ὁ ἄνθρωπος τῆς Γῆς εἶναι ἕνας συνδυασμὸς χημικῶν στοιχείων βασισμένος στὸν μεταβολισμὸ τοῦ ἄνθρακος, ἔτσι μπορεῖ σὲ ἄλλον πλανήτη νὰ ὑπάρχουν ὄντα μὲ ζωὴ βασισμένη στὸν μεταβολισμὸ π.χ. τοῦ πυριτίου, ὁπότε, ἀντὶ ὀξυγόνου καὶ διοξειδίου τοῦ ἄνθρακος, θὰ ἀναπνέουν μεθάνιο καὶ ἄζωτο, καὶ ἀντὶ νερὸ θὰ πίνουν ἀμμωνία. Καὶ πλούσιος σὲ μεθάνιο καὶ ἄζωτο εἶναι ὁ πλανήτης Ζεύς...

Ἂς δοῦμε τώρα, ἐὰν οἱ δίσκοι ἔρχονται ἀπὸ τὸ Διάστημα, πῶς συμπεριφέρονται οἱ ἐπιβάται των, σύμφωνα βέβαια, μὲ τὰς ἀφηγήσεις τῶν «εὐτυχῶν» (ἢ καὶ δυστυχῶν...) συνανθρώπων μας, ποὺ τοὺς εἶδαν.

Περιπέτειες ἀστροναυτῶν

Δὲν θ' ἀναφέρωμε τὶς χιλιάδες τῶν σχεδὸν στερεοτύπων ἀφηγήσεων, γιὰ τὶς κινήσεις τῶν ὑποτιθεμένων διαστημοπλοίων, τὰ ὁποῖα διασχίζουν τὸν οὐρανὸ μὲ ἀπότομους πήδους καὶ μεταβολὰς κατευθύνσεως ἢ καὶ ταχύτητος κατὰ τρόπον ὑπερβαίνοντα κατὰ πολὺ οἱονδήποτε ὄχημα κατασκευασμένον ἀπὸ ἀνθρώπους. Θὰ ἀναφέρωμε πρῶτα - πρῶτα τὴν φερομένην συνάντησιν ἑνὸς πιλότου φορτηγοῦ ἀεροπλάνου, τοῦ Ζὰν ντὲ Μπεισάκ, ὁ ὁποῖος, τὴν νύκτα τῆς 3ης Νοεμβρίου 1957, ἀπεγειώθη ἀπὸ τὸ Πόρτο Ἀλέγκρε γιὰ τὸ Σάο Πάολο τῆς Βραζιλίας. Μιάμιση ὥρα μετὰ τὰ μεσάνυκτα, ἐπεσήμανε ἕνα παράξενο κόκκινο φῶς ἀριστερὰ τοῦ ἀεροπλάνου του. Εἶπε στὸν βοηθό του, μᾶλλον ἀ-

στειευόμενος: «Σκῦψε νὰ δῆς ἕναν ἀληθινὸ ἱπτάμενο δίσκο». Ἐγέλασαν καὶ οἱ δύο, ἀλλὰ σὲ λίγη ὥρα τὸ κόκκινο ἀντικείμενο τοὺς ἐπλησίαζε μὲ μεγάλη ταχύτητα. Ξαφνικὰ αἰσθάνθηκαν μιὰ ἔντονη μυρωδιὰ καιομένου ἀντικειμένου, ἐνῶ τὰ ὄργανα τοῦ ἀεροπλάνου, ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ δείξουν ὅτι κάτι καίγεται, ἀδρανοῦσαν. Ἔπειτα, ἡ κόκκινη ἀναλαμπὴ ἀπὸ τὸ ἀντικείμενον ἐμειώθη. Ἕνας γρήγορος ἔλεγχος ἀπεκάλυψε ὅτι ὁ πομπὸς ἀσυρμάτου, ἡ γεννήτρια τοῦ δεξιοῦ κινητῆρος καὶ τὸ σύστημα ἀνιχνεύσεως τῆς κατευθύνσεως τοῦ ἀεροπλάνου εἶχαν καῆ. Ὁ ντὲ Μπεϊσὰκ ἐπραγματοποίησε στροφὴν 180 μοιρῶν καὶ ἐπέστρεψε «χωλαίνων» στὸ Πόρτο Ἀλέγκρε.

Ἐκεῖ συνέταξε ἔκθεσιν ἐπὶ τοῦ συμβάντος. Τὴν προσυπέγραψε ὁ βοηθός του, ὁ ὁποῖος εἶπε: «Ἔπειτα ἀπὸ αὐτό, πῆγα σπίτι μου καὶ μέθυσα». Μὲ τὸ δίκιο του, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἐπρόκειτο περὶ συναντήσεως ἱπταμένου δίσκου, ἀλλὰ πυρακτωμένου μετεωρίτου. Ὁ κίνδυνος εἶναι πάντα κίνδυνος.

Μιὰ δεύτερη περίπτωσις ἀναφέρεται σὲ συνάντησι δύο Ρώσων κοσμοναυτῶν μὲ «κάτι», λίγο πρὸ τοῦ θανάτου των στὸ διάστημα. Πρὸ τῆς ἀφηγήσεως, ὅμως, πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι τέτοιος θάνατος δὲν ἔχει ἀναφερθῆ ἀπὸ τὴν Μόσχα. Κατὰ δημοσιογραφικὰς πληροφορίας τῆς Δύσεως, ἔχουν ἀπωλεσθῆ πέντε σοβιετικοὶ κοσμοναῦται, ἐκ τῶν ὁποίων δύο, ἕνας ἄνδρας καὶ μία γυναῖκα, ἐξετοξεύθησαν τὴν 17ην Φεβρουαρίου 1961 καὶ περιεφέροντο γύρω ἀπὸ τὴν γῆ ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα, πρὸ τοῦ ἀτυχήματος. Ὁ σταθμὸς τοῦ Τουρίνου λέγεται ὅτι παρηκολούθει συνομιλία ἑνὸς ἄνδρα καὶ μιᾶς γυναίκας, ὑποτιθεμένων κοσμοναυτῶν. Καὶ λέγεται ὅτι ἄκουσε τὴν γυναῖκα νὰ λέγῃ πρὸς τὸν ἄνδρα: «Θὰ τὸ πιάσω! Καὶ θὰ τὸ σφίξω γερὰ στὸ χέρι μου! Κοίταξε ἀπὸ τὸ φινιστρίνι! Τὸ κρατῶ!... Ἐδῶ, κοίταξε, εἶναι κάτι. Ἂν δὲν ξεφύγουμε ἀπὸ ἐδῶ, ὁ κόσμος δὲν θὰ τὸ πληροφορηθῆ ποτέ! Εἶναι δύσκολο...». Τί ἦταν ἐκεῖνο τὸ «κάτι», ἄγνωστον. Ἄλλως τε, εἶναι ἄγνωστον ἂν ὑπῆρξε ἡ συνομιλία στὸ διάστημα ἢ κάπου ἀλλοῦ. Πρόκειται περὶ ἀνεπικυρώτων ἀκροάσεων.

Σ' αὐτὲς τὶς δύο περιπτώσεις, ἐνεφανίσθη «κάτι» καὶ προεκάλεσε τὸν θάνατο γηΐνων ἀνθρώπων. Μία τρίτη περίπτωσις εἶναι ἀντίστροφη, διότι τὸ ἀτύχημα ἔπληξε τὸ «κάτι». Συνέβη στὸ Ἰγκουάπε τῆς Βραζιλίας, τὴν 31ην Ὀκτωβρίου 1958. Μία ὁμάδα δώδεκα ἀτόμων κατέθεσαν ὅτι εἶχε προκαλέσει τὴν προσοχή τους ἕνας βρυχηθμὸς προερχόμενος ἀπὸ τὸν οὐρανό, διακοπτόμενος ἀπὸ μεταλλικὸν ἦχον. Εἶδαν σὲ λίγο ἕναν ἀπαστράπτοντα δίσκον ὁ ὁποῖος ἐπλησίαζε σπασμωδικὰ τὸν ποταμὸ Περοσάβα. Στὴν προσπάθεια νὰ προσγειωθῆ, προσέκρουσε σ' ἕνα δέντρο καὶ τὸ ἔκοψε στὴ μέση, ἔκαμε διάφορες ἄρρυθμες κινήσεις καὶ στὸ τέλος ἐβούλιαξε στὸν ποταμό. Οἱ μάρτυρες ἐβεβαίωσαν ὅτι καθὼς τὸ ἀντικείμενο ἄγγιζε τὸ νερό, ἀκούσθηκε ἦχος ταχείας ἐξατμίσεως, ἀλλὰ κανεὶς δὲν εἶδε ἀτμό. Προφανῶς, ὁ ἦχος ὠφείλετο σὲ φαινόμενον διάφορον τῆς ἐ-

ξατμίσεως. Καθὼς τὸ ἀντικείμενο ἐβυθίζετο, φυσαλλίδες ἀνέβηκαν στὴν ἐπιφάνεια τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸ νερὸ ἀναταραζόταν ἐπὶ μία ὥρα. Ἀλλά, παρὰ τὶς λεπτομέρειες τῆς ἀφηγήσεως, τὸ γεγονὸς εἶναι ὅταν, μετὰ μία ἑβδομάδα, ἔφθασε συνεργεῖον πραγματογνωμόνων μὲ διάφορα ὄργανα, δὲν βρέθηκε τίποτε. Τὸ ἀντικείμενον ἔφυγε τὴν νύκτα; Ἢ ἐβούλιαξε μέσα στὸν βοῦρκο τῆς κοίτης; Ἢ δὲν ὑπῆρξε ἀντικείμενον παρὰ στὴ φαντασία τῶν ὑποκειμένων; Ἕκαστος πιστεύει ὅ,τι τὸν ἱκανοποιεῖ.

Ἁρπαγὴ ζώων καὶ ζωοτομίαι

Μιὰ ἄλλη κατηγορία ἀφηγήσεων σχετίζονται μὲ τὴν τάσι τῶν ἐξωγηΐνων νὰ ἁρπάζουν ζῶα καὶ νὰ τὰ σκοτώνουν, μὲ τρόπο πρωτοφανῆ, χωρὶς νὰ ρεύσῃ σταγὼν αἵματος (πρᾶγμα ποὺ εἶχε μερικοὺς αἰῶνες νὰ ξανακουσθῆ, ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως), γιὰ ἐπιστημονικοὺς σκοπούς, ὑποτίθεται.

Πολλοὶ ἄνθρωποι ἔχουν πεισθῆ ὅτι οἱ ἐπιβάται τῶν ἱπταμένων δίσκων ἁρπάζουν καὶ σκοτώνουν ἀγελάδες, σκύλους, ἄλογα καὶ ἄλλα ζῶα. Τὸν περασμένο Νοέμβριο ὁ Οὐΐλλιαμ Οὐῶτσον ἀπὸ τὴν Καλλίπολι τοῦ Ὀχάϊο διεμαρτυρήθη, διότι ἄγνωστοι εἶχαν σκοτώσει τὸν ποιμενικό του σκύλο. Εἶπε ὅτι ἡ χλόη πέριξ τοῦ πτώματος τοῦ σκύλου ἦταν συμπιεσμένη εἰς τέλειον κύκλον, διαμέτρου ἕξη μέτρων. Ὅλα τὰ κόκκαλα τοῦ ζώου εἶχαν συντριβῆ, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε οὔτε σταγόνα αἵματος. Κάτοικοι τῆς περιοχῆς, εἶπαν ὅτι εἶδαν ἕνα ἀντικείμενον στρογγυλοῦ σχήματος νὰ ἵπταται λίγο πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ πτώματος τοῦ σκύλου. Μία νοσοκόμα, στὴν ἴδια περιοχή, κατήγγειλε στὴν Ἒφ Μπὶ Ἄϊ (γιατὶ αὐτὴ ἡ προτίμησις, ἄγνωστον) ὅτι μυστηριώδη ἄτομα ἔσφαζαν τὶς ἀγελάδες τὴν νύκτα, πάλι ἀναιμάκτως, ἐνῶ μυστηριώδη ἀντικείμενα ἔκαναν τὴν ἐμφάνισή τους στὸν οὐρανό. Ἕνας χωρικὸς κατέθεσεν ὅτι εἶδε, ἀπὸ ἕνα τέτοιο ἀντικείμενον, νὰ καταβιβάζεται ἕνα «λάσσο», καὶ νὰ συλλαμβάνεται ἕνας ταῦρος, τοῦ ὁποίου ἀνευρέθη, σὲ λίγες ἡμέρες ἀργότερα, καὶ εἰς ἀπόστασιν τεσσάρων μιλίων, τὸ τομάρι μόνον. Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1956 τρεῖς ἄνδρες στὴν ἀμερικανικὴ πολιτεία Ἀϊντάχο ἀφηγήθησαν ὅτι κοντὰ στὴν πόλι Τουὴν Φῶλλς εἶδαν ἕνα στρογγυλὸ ἀντικείμενον διαμέτρου 60 μέτρων νὰ προσγειώνεται κοντὰ σ' ἕναν ταῦρο, ὁ ὁποῖος ἐν συνεχείᾳ ἐξηφανίσθη (χωρὶς νὰ βρεθῆ πουθενὰ οὔτε κἂν τὸ τομάρι). Τὴν 14ην Νοεμβρίου 1954 στὴν Ἴζολα τῆς Ἰταλίας καὶ τὴν 1ην Ἀπριλίου 1963 στὸ Τσιλένο Βάλλαϋ τῆς Καλιφορνίας ἀγρόται εἶδαν μιὰ ὁμάδα νάνων (καὶ στὶς δύο περιπτώσεις, ἀλλὰ μὲ λευκὲς στολὲς στὴν Ἀμερική, μὲ μεταλλικὲς στολὲς στὴν Ἰταλία) νὰ ἁρπάζουν ζῶα (ἕνα μοσχάρι στὴν Ἀμερική, κουνέλια στὴν Ἰταλία) καὶ νὰ τὰ φορτώνουν σὲ κάποιο ἀντικείμενον, ποὺ ἐν συνεχείᾳ ἐξηφανίσθη. Κάπως ἔτσι, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1962 ἀνηρπάγησαν στὸ Μπάρτσελος τῆς Βραζιλίας 17 κοτόπουλα, 6 γουρούνια καὶ 2 ἀ-

γελάδες. Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1967, ἕνας κτηνίατρος στὸ Ἀλλεντάουν τῆς Πενσυλβανίας ἐκλήθη νὰ ἐξετάση τὰ πτώματα σφαγμένων κατὰ παράδοξο τρόπο ζώων. Ἀπὸ τὰ πτώματα ἔλειπαν ἕνα μέρος τῆς δορᾶς, ὅλο τὸ αἷμα καὶ ὁ μυελὸς τῶν ὀστέων. Συνεπῶς, ἀπεκλείετο τὰ ζῶα νὰ εἶχαν κατασπαραχθῆ ἀπὸ θηρία.

Ὅπως φαίνεται, ἀπὸ αὐτὴ τὴν κατηγορία τῶν περιστατικῶν, οἱ φερόμενοι ὡς ἐξωγήϊνοι ἐπιβάται τῶν φερομένων δίσκων ἐνδιαφέρονται γιὰ ἐπιστημονικὲς ἔρευνες καὶ ἀπὸ ἀνθρωπισμὸ ἀνάλογο μὲ τὸν γήϊνο περιορίζονται στὴν ζωοτομία. Αὐτὸ δὲν ἐνθουσιάζει, βέβαια, τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα, ὅταν αἰσθανθοῦν τὴν προσέγγισι τῶν ἱπταμένων δίσκων, προσπαθοῦν νὰ προσελκύσουν τὴν προσοχὴ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὰ ἄλλα αὐτὰ ζῶα δὲν νοιώθουν. Ἰδοὺ σχετικῶς ἕνα συμβὰν (ἢ ἀναφερθὲν συμβὰν) τὴν 29ην Ἰανουαρίου 1953 στὸ Κόνγουαιη τῆς Νοτίου Καρολίνας. Ὁ Λόϋδ Μποὺθ, πρώην ἀξιωματικὸς πληροφοριῶν τῆς Ἀεροπορίας, ἐπέστρεψε στὸ σπίτι τῶν γονέων του —θὰ ἦταν μία μετὰ τὰ μεσάνυκτα— ὅταν ἄκουσε τοὺς χοίρους νὰ γρυλλίζουν ὀξύτατα στὸν ἀχυρῶνα τοῦ πατέρα του καὶ τὰ ἄλογα νὰ κλωτσοῦν μὲ δύναμι μέσα στὸν σταῦλο τους. Δὲν ἐβράδυνε νὰ ἀντιληφθῆ (ἔπειτα ἀπὸ τὰ ζῶα) ὅτι ἕνα Α.Τ.Ι.Α. σχήματος δίσκου ὑπερίπτατο εἰς χαμηλὸν ὕψος, πλησίον τοῦ σταύλου. Ὁ πρώην ἀξιωματικὸς προσέθεσε ὅτι ἐπυροβόλησε, ἀλλά, ὅπως προκύπτει καὶ ἀπὸ ἄλλες ἀφηγήσεις, τὰ ἀντικείμενα δὲν τὰ πιάνουν τὰ βόλια...

«Ἰατρικαὶ» ἔρευναι καὶ ἐπὶ ἀνθρώπων!

Μία ἄλλη κατηγορία ἀφηγήσεων ἐμφανίζει τοὺς διαστημικοὺς ἐπισκέπτας τῆς γῆς ὡς ἐκτελοῦντας, περίπου, μιά... σεξουαλικὴ ἔρευνα τύπου Κίνσεϋ, ἐπὶ ἀνθρώπων!

Κατὰ τὸν Τζὼν Κὴλ, συγγραφέα, ὁ ὁποῖος διήνυσε πολλὲς χιλιάδες μίλια κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ συνέλεξε πληροφορίες περὶ ἐμφανίσεως ἱπταμένων δίσκων καὶ συναντήσεως ἐπιβατῶν των μὲ ἀνθρώπους —τοῦ ὁποίου τὸ βιβλίο πρόκειται νὰ ἐκδοθῆ στὴν Ἀμερικὴ ἐντὸς τῆς ἀνοίξεως ἐφέτος— τοῦ ἀφηγήθησαν μερικοὶ Ἀμερικανοὶ ὅτι ὑπέστησαν ἐξονυχιστικὴν ἰατρικὴν ἐξέτασι ἀπὸ πιλότους τῶν Α.Τ.Ι.Α. Ὅμως, ἴσως ἔχει σημασία, τὸ ὅτι σχεδὸν ὅλοι οἱ τέτοιοι ἀφηγηταὶ εἶναι ἰνδιάνικης ἢ νέγρικης καταγωγῆς, διακρινόμενοι δηλαδή, γιὰ τὸν ἔντονο θρησκευτισμό τους.

Ἤδη, ἀπὸ τὸν Τζὼν Φοῦλλερ ἐδημοσιεύθη στὸ περιοδικὸ «Λούκ» ἡ περίπτωσις τοῦ Μπάρνεϋ καὶ τῆς Μπέττυ Χίλλ, Νέγρων. Τὴν 19ην Σεπτεμβρίου 1961, μετὰ ἀπὸ σύντομες διακοπὲς στὸν Καναδᾶ, γύριζαν στὸ σπίτι τους, στὸ Νιοὺ Χαμσάϊρ, περνώντας ἀπὸ τὰ Λευκὰ Ὄρη. Ἡ Μπέττυ παρακολουθοῦσε τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, ὅταν διέκρινε ἕνα φωτεινὸ ἀστέρι, ὑπέθεσε ὅτι ἦταν πλανήτης. Μὲ τὰ κυάλια διεπίστωσε ὅτι ἦταν —τί ἄλλο!— ἕνα διαστημόπλοιο μὲ 12 φινιστρίνια καὶ ἕνα ὂν μὲ μαύρη στολὴ πί-

σω ἀπὸ κάθε φινιστρίνι. Ὁ Μπάρνεϋ κοίταξε κι᾽ αὐτὸς καὶ εἶδε τὸν πιλότο νὰ χειρίζεται διάφορα ὄργανα. Τὸ διαστημόπλοιο ὅλο καὶ κατέβαινε χαμηλά. Θέλησε νὰ φύγη ὁ Μπάρνεϋ, ἀλλὰ δὲν μποροῦσε, διότι ἕνα μέλος τοῦ πληρώματος τὸν εἶχε κυριολεκτικὰ καρφώσει μὲ τὸ βλέμμα του. Σὲ λίγο ἔχασε τὴν Μπέττυ μυστηριωδῶς. Πέρασαν μερικὲς ὧρες καὶ συναντήθηκαν. Ἔφυγαν μὲ τὸ αὐτοκίνητό τους, ἀλλὰ εἶχαν τὸ συναίσθημα ὅτι κολλοῦσαν τὰ ροῦχα στὸ σῶμα τους. Τί τάχα τοὺς εἶχε συμβῆ; Τὸ ἀφηγήθησαν σὲ κατάστασι ὑπνώσεως. Τὰ περίεργα ὄντα τοὺς εἶχαν συλλάβει καὶ ὁδηγήσει σὲ μιὰ περίεργη μηχανή, ὅπου τοὺς ἔγδυσαν, χωριστά, καὶ τοὺς ὑπέβαλαν σὲ πλήρη ἰατρικὴ ἐξέτασι. Τοὺς εἶχαν διαβεβαιώσει πὼς δὲν θὰ πάθαιναν τίποτε καὶ οὔτε κἂν θὰ διατηροῦσαν τὴν ἀνάμνησι τῆς περιπετείας των, ἀπὸ τὴν στιγμὴ ποὺ θὰ ἀφίνοντο ἐλεύθεροι...

Παρόμοια ἀφήγησι, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς «ἔργον ἀκατάλληλον», ἔκαμε ὁ νεαρὸς Βραζιλιανὸς ἀγρότης Ἀντόνιο Βίλλας - Μπόας. Μιὰ νύκτα τοῦ Ὀκτωβρίου 1957 ξύπνησε ἀπὸ ἕνα ἔντονο αἴσθημα ζέστης. Βγαίνοντας ἔξω ἀπὸ τὸ δωμάτιό του, εἶδε τὸν οὐρανὸ ὁλόλαμπρον ἀπὸ κάποιο παράξενο φῶς. Καὶ φωτίζει καὶ ζεσταίνει. Ξύπνησε καὶ τὸν ἀδελφό του ν᾽ ἀπολαύση τὸ σπάνιο θέαμα. Σὲ λίγο τὸ φῶς χάθηκε καὶ ἡ ζέστη ἔφυγε ἐπίσης. Τὸ περιστατικὸ ἐπανελήφθη μετὰ μίαν ἑβδομάδα στὰ χωράφια, ὅπου ἔσκαβε κατὰ τὴν διάρκεια τῆς νύχτας, γιὰ ν᾽ ἀποφεύγη τὸν καύσωνα. Στὴν ἀρχὴ ὁ Ἀντόνιο εἶδε ἕνα λαμπρὸ ἀστέρι, ποὺ μεγάλωνε διαρκῶς. Τὸ ἀστέρι κατέβηκε, σταμάτησε σὲ ἀπόστασι 50 μ. ἀπὸ τὸ τρακτὲρ του. Τρομοκρατήθηκε καὶ τὸ ἔβαλε στὰ πόδια. Ἀλλὰ τὸν ἔπιασαν τρεῖς νάνοι, ὕψους ἕνα μέτρο ὁ καθένας, μὲ στολὲς καὶ κράνη. Φάνηκαν καὶ κάτι ἄλλοι, λίγο ψηλότεροι. Τὸν ὡδήγησαν στὸ διαστημόπλοιο καὶ τὸν ξάπλωσαν κάπου γιὰ νὰ τὸν ἐξετάσουν. Οἱ ὑποτιθέμενοι γιατροὶ μιλοῦσαν μεταξύ τους περίπου μὲ γαυγίσματα. Τὸν ἄλειψαν μὲ κάποιο ὑγρὸ καὶ ἔπειτα τοῦ πῆραν αἷμα. Ἐράντισαν τὸ δωμάτιο μὲ ἕνα ὑγρό, ποὺ τοῦ ἔφερε ναυτία. Κατὰ τὴν ἐξήγησι ἑνὸς γιατροῦ (γηΐνου) τὸ ὑγρὸ ποὺ ἄλειψαν τὸ σῶμα του ἦταν ἀντισηπτικὸ καὶ τὸ ράντισμα τοῦ δωματίου εἶχε σκοπὸ νὰ καθαρίση καὶ ἐσωτερικῶς τὸ χωριατόπουλο, ἐν ὄψει τῶν ὅσων ἐπρόκειτο νὰ συμβοῦν. Τὸν πέρασαν σ᾽ ἕνα ἄλλο δωμάτιο, ὅπου ἐβάδιζε μὲ χάρι μιὰ ὁλόγυμνη γυναῖκα κανονικοῦ ἀναστήματος καὶ παρουσιαστικοῦ, πλὴν τοῦ ὅτι δὲν εἶχε διόλου χείλη. Τὸ στόμα εἶχε, ἁπλῶς, μιὰ κοψιά. Ἡ γυναῖκα αὐτὴ τὸν ἐπλησίασε καὶ ἔδειξε καθαρὰ τί ζητοῦσε. Περιέργως, ὁ Ἀντόνιο ἀνταπεκρίθη. Ἔπειτα, τὰ ἀνθρωπάκια ἔφεραν στὸν Ἀντόνιο τὰ ροῦχα του καί... δρόμο! Μετὰ τὴν περιπέτεια αὐτὴ παρουσίασε ἀϋπνίες, ἀνορεξία, ὑδρωπικία καὶ φαγοῦρα σ᾽ ὅλο τὸ σῶμα του. Ὁ γιατρός, ὁ ὁποῖος τὸν ἐξήτασε, λέγεται ὅτι βρῆκε τὰ σημάδια στὸ μπράτσο του, ἀπὸ τὴν ἀφαίμαξι...

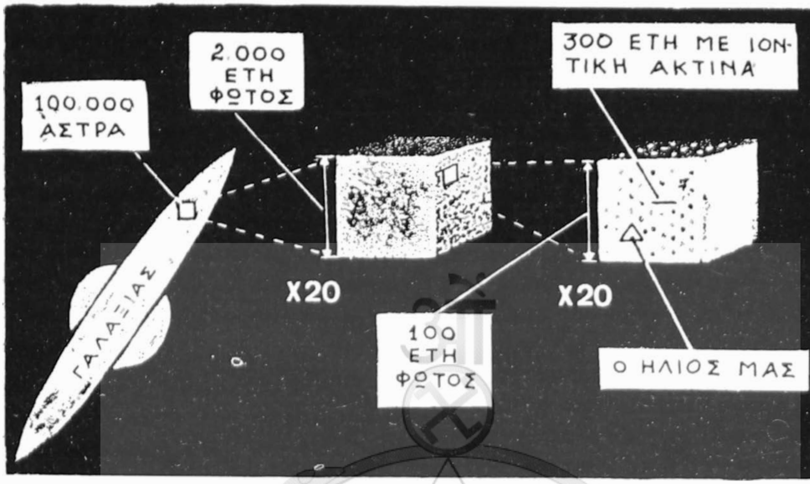
«Μηνύματα» ἀπὸ τὸν Ἄρη καὶ τὴν Ἀφροδίτη...

Τέλος, ὑπάρχουν αἱ ἀφηγήσεις, ποὺ ἀποδίδουν εὐγενεστέρους καὶ ὑψηλότερους σκοποὺς στοὺς νάνους ἢ γίγαντες, οἱ ὁποῖοι ὑποβάλλονται στὸν κόπο τόσο μακρυνῶν ταξιδιῶν γιὰ νὰ ἔλθουν ἀπὸ τὸ μακρυνὸ διάστημα στὸν ἀσήμαντο σβῶλο χώματος, ποὺ λέγεται Γῆ. Ἔρχονται, λοιπόν, γιὰ νὰ μᾶς εἰρηνεύσουν, ἀλλοιῶς θὰ μᾶς ἁρπάξη ὁ πυρηνικὸς διάολος καὶ θὰ μᾶς ἀφανίση .

Ὑπάρχει στὴν Μαλαισία ὀργάνωσις, ἡ ὁποία θὰ μποροῦσε νὰ διεκδικήση τὸν τίτλο... Πρεσβείας τῶν Οὐρανῶν, διότι, ὡς ἰσχυρίζεται, ἔχει καταγράψει σὲ ταινίες μαγνητοφώνου ἀνακοινώσεις τῶν ἀφιχθέντων διαστημανθρώπων ἀπὸ τὸν Ἄρη καὶ τὴν Ἀφροδίτη! Μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι οἱ διαστημάνθρωποι μίλησαν μέσῳ μέντιουμ!! Ὄχι ἀπ᾽ εὐθείας ..

Τέτοιες ἀνακοινώσεις «ἔγιναν» ἀπὸ τὸν κ. Κώρτανδ, προϊστάμενον τηλεπικοινωνιῶν τοῦ Ἄρεως, καὶ ἀπὸ τὸν κ. Βόλτρα, διευθυντὴν δημοσίων σχέσεων Ἀφροδίτης — Γῆς...

Ἐν περιλήψει: Στὸ ἡλιακὸ σύστημα κατοικοῦντα πολλὰ ἀστέρια ἀπὸ λογικὰ ὄντα, τὰ ὁποῖα κατήργησαν τὸν πόλεμο, ἀλλὰ καὶ τὰ σύνορα, συμπήξαντα ὁμοσπονδίαν οἰκουμενικήν, καὶ συνεργαζόμενα διὰ τὴν εἰρηνικὴν πρόοδον. Μεταξὺ τῶν κατοίκων τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος δὲν γίνεται καμμία διάκρισις. Ἰσότης ἔναντι πάντων. Ἂν καὶ ὑπάρχει τεραστία διαφορὰ στὸ ἐπίπεδον πολιτισμοῦ. Αἴφνης, ἡ Ἀφροδίτη ἔχει πολιτισμόν, ὁ ὁποῖος θὰ μποροῦσε νὰ βαθμολογηθῆ πέντε χιλιάδες χρόνια προχωρημένος ἀπὸ τὸν γήϊνο, ἀλλὰ καὶ ὁ Προκύων (μολονότι δὲν εἶναι βέβαια πλανήτης καὶ δὲν ἀνήκει στό... ἡλιακὸ σύστημα) εἶναι πέντε χιλιάδες χρόνια προχωρημένος ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτη. Ἡ διαπλανητικὴ ὁμοσπονδία ἐπιτηρεῖ στενὰ τὴν Γῆ μὲ ἑκατομμύρια διαστημοπλοίων, διότι τὰ ἀτομικὰ πειράματα, ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν μὲ τὴν ἐκλυομένη ραδιενέργεια καὶ ἀφ᾽ ἑτέρου μὲ τὰ διασκορπιζόμενα στὸ διάστημα «ἀτομικὰ καὶ πυρηνικὰ σκουπίδια» ἀποτελοῦν κίνδυνο πρωτίστως γιὰ ἐμᾶς τοὺς ἴδιους, καὶ ἐπειδὴ εἴμεθα ἠλίθιοι νὰ μὴ τὸ νιώθουμε, διὰ ταῦτα ἔρχονται ἀπὸ τὸ διάστημα νὰ μᾶς εἰδοποιήσουν. Δυστυχῶς, οἱ μεγάλοι κυβερνῆται τῆς Γῆς, ὄχι μόνο δὲν δείχνουν διάθεσι νὰ συμμορφωθοῦν, ἀλλὰ καὶ κρατοῦν τοὺς λαοὺς εἰς ἄγνοιαν τῶν διαπλανητικῶν διαβημάτων. Ὁ Πρόεδρος Τζόνσον συνηντήθη (μὲ ἀνθρωπάκια ἢ ἀνθρώπαρους, δὲν διευκρινίζεται) μὲ διαστημικοὺς καὶ τὰ κουβέντιασαν. Ἐπίσης καὶ ἄλλοι κυβερνῆται λαῶν καὶ ἐπιστήμονες. Εν τούτοις, τὸ παρασιωποῦν. Γι᾽ αὐτὸ καὶ οἱ διαστημικοὶ ἀπεφάσισαν ν᾽ ἀπευθυνθοῦν στοὺς λαοὺς ἀπ᾽ εὐθείας. Ποιὸς δὲν θέλει τὴν εἰρήνη; Ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἀπεφάσιζαν νὰ γίνουν φιλειρηνικοὶ μεταξύ των, θὰ ἄνοιγε ἕνας χρυσοῦς αἰών, διότι θὰ μᾶς ἀντήμειβαν ἀπὸ τὸ διάστημα μὲ τὶς γνώσεις των. Ἐὰν δὲν λο-

Ὁ Γαλαξίας μας (ἡ ἔλλειψις ἀριστερά) ἔχει τρομακτικὲς διαστάσεις. Ὁ μικρὸς κύβος ποὺ περιέχει σχηματίζεται ἀπὸ 100.000 ἄστρα καὶ ἔχει μεγεθυνθῆ εἰς τὸ κέντρον τοῦ σχεδίου κατὰ 20 φορές. Δεξιὰ εἰκονίζεται μιὰ διαδοχικὴ μεγέθυνσις τοῦ κύβου κατὰ 20 φορὲς μαζὶ μὲ τὸν ἥλιο. Τὸ διάστημα δεικνύει τὴν ἀπόστασι ποὺ πρέπει νὰ διανυθῇ ἀπὸ μιὰ ἰοντικὴ ἀκτῖνα (ποὺ δὲν ὑπάρχει ἀκόμη) ἐντὸς 300 ἐτῶν.

γικευθοῦμε, μᾶς περιμένουν καταστροφαί. Πρόκειται συγκεκριμένως νὰ σημειωθοῦν μεταβολαὶ στὴν θέσι βορείου καὶ νοτίου πόλου, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ κατακλυσθοῦν ἀπὸ τὰ νερὰ μεγάλαι κατῳκημέναι περιοχαί, ἐνῷ θ᾽ ἀποκαλυφθοῦν νέες στεριὲς ἀπὸ τοὺς βυθοὺς τῆς θαλάσσας, ὡς συνέπεια τῆς πυρηνικῆς παραφροσύνης μας. Τὰ διαστημικὰ ὄντα θὰ προσπαθήσουν νὰ μᾶς γλυτώσουν, μὲ τὴν συνδρομὴ τῆς ἐπιστήμης των, ποὺ ἐμεῖς οὔτε στ᾽ ὄνειρό μας δὲν μποροῦμε νὰ τὴν φαντασθοῦμε κ.λ.π. κ.λ.π.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1952, στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, σὲ σχετικῶς εὐρεῖα πνευματιστικὴ κλίμακα ἀνεφέρθη ὅτι κοσμικὲς καὶ ἡλιακὲς ὑπάρξεις εἶχαν ἀναλάβει «ἀποτελεσματικὴ δρᾶσι ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος». Ἀλλά, ἂν καὶ πέρασαν 15 χρόνια δὲν φάνηκαν τ᾽ ἀποτελέσματα τῆς δραστηριότητος αὐτῶν τῶν φερομένων ὡς ἰσχυρῶν διανοήσεων. Ὁ κόσμος εἶναι ὁ ἴδιος.

Αὐτὸ δὲν ἀπεθάρρυνε ὡρισμένους κύκλους στὴν Ἀμερικὴ νὰ βεβαιώνουν ὅτι ἡ διαπλανητικὴ ἐπικοινωνία εἶναι γεγονός, γιατί, βέβαια, ἡ ἄποψις τοῦ Φρόυδ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι «ζῶον συναισθηματικὸν» ἔχει ριζικὰ τροποποιήσει τὴν ἄποψι τοῦ Ἀριστοτέλους ὅτι εἶναι «λογικόν».

Ἔτσι, πολλοὶ δέχονται ὡς ἐκτὸς ἀμφισβητήσεως τὶς ἀφηγήσεις τῶν «προνομιούχων» ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι μπόρεσαν ν᾽ ἀνταποδώσουν τὴν «βίζιτα» τῶν διαστημανθρώπων. Στὴν ἐφημερίδα «Λα Καπιτάλ» τῆς Ἀργεντινῆς ἐδημοσιεύθη ποίημα, μεταφρασθὲν ἐκ τῆς

γλώσσης τοῦ... Διός, τὴν ὁποίαν ἐξέμαθεν ἕνας νεαρὸς Πολωνὸς μετανάστης, ἐπιβὰς ἱπταμένου δίσκου καὶ φθάσας εἰς τόν... Γανυμήδην, τὸν μεγαλύτερον ἐκ τῶν δορυφόρων τοῦ Διός. Ὁ ἐν λόγῳ μετανάστης, μετὰ σύντομη φιλοξενία του στὸν Γανυμήδη, ἐπέστρεψε στὴ Γῆ καί... ἐξωμολογήθη τὰ πάντα στὸν ἱερέα Σαλβατὸρ Ρέϊνα, ὁ ὁποῖος ἔκαμε καὶ τὶς δημοσιεύσεις. Ἐξ ἄλλου, στὸ προσφάτως συνελθὸν εἰς Μόναχον συνέδριον ἐρευνητῶν τῶν ἱπταμένων δίσκων (ὀργάνωσις ἰδιωτική), οἱ 500 ἀντιπρόσωποι ἀπὸ 20 χῶρες «ἄκουσαν μὲ δέος» τὸν αἰδεσιμώτατον Φρὰνκ Στραίηντζερ (κι᾽ ἐδῶ παπᾶς!) νὰ ἀφηγῆται ὅτι ὁ ἴδιος συνήντησε πλάσμα προερχόμενον ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτη καὶ καθ᾽ ὁδὸν πρὸς τό... Πεντάγωνο!

Τὸ μπιλιέττο του ἔγραφε: Γενναῖος Θώρ.

«Οὐράνηδες»

Τὸ σχόλιον μιᾶς ἀξιολόγου μερίδος τοῦ πληθυσμοῦ στὴν Ἀμερικὴ εἶναι: Γιατὶ ὄχι;

Πιστεύουν, βασικά, ὅτι καὶ ἄλλοι πλανῆται κατοικοῦνται ἀπὸ ἀνθρώπινα ὄντα καὶ ὅτι ἐκεῖνα ἔχουν φθάσει σὲ ὑψηλότερο βαθμὸ πολιτισμοῦ. Ἑπομένως, τὰ ὄντα αὐτὰ προσπαθοῦν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπικοινωνία μαζί μας, ὅπως κ᾽ ἐμεῖς προσπαθοῦμε νὰ ἐξερευνήσωμε τὸ Διάστημα, μὲ μόνη διαφορὰ ὅτι ἐκεῖνοι εἶναι ἀσύγκριτα πιὸ πολὺ προχωρημένοι σὲ γνώσεις καὶ δυνατότητες. Ἐπειδὴ τὰ ὄντα αὐτὰ ἀναφέρονται ὡς προερχόμενα ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν Ἄρη καὶ τὴν Ἀφροδίτη, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν Δία καὶ τὸν Κρόνο, μὰ καὶ ἀπὸ ἄλλα μὴ κατονομαζόμενα ἀστέρια, ὁ Γερμανὸς καθηγητὴς Χέρμαν Ὄμπερθ τὰ ἀποκαλεῖ συλλήβδην «Ο ὐ ρ ά ν η δ ε ς». Αὐτοὶ μποροῦν ὄχι μόνον νὰ στέλλουν διαστημόπλοια στὴ Γῆ μας, ἀλλὰ καὶ νὰ χρησιμοποιοῦν παραψυχολογικὲς δυνάμεις, ὅπως ἡ τηλεκινησία, καὶ ἄλλες, ἄγνωστες ἀκόμη...

Τὸ κατοικήσιμον ἄλλων πλανητῶν εἶναι μιὰ ἰδέα, ποὺ δὲν ἀποκρούεται ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη στὸ σύνολό της. Θ᾽ ἀπετέλει οὐρανομήκη μωρίαν ὁ ἀντίθετος ἰσχυρισμός, ὅτι ὁ δικός μας πλανήτης εἶναι ὁ μοναδικός. Ἤδη, ἀκόμη καὶ οἱ θεολόγοι, οἱ πάντοτε βραδυποροῦντες στὴν παραδοχὴ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, ὄχι μόνον παραδέχονται τὸ ἐνδεχόμενον νὰ ὑπάρχουν καὶ ἀλλοῦ, στὸ Διάστημα, ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ τοὺς παραδέχονται ἀσυγκρίτως προοδευμένους ἔναντι ἡμῶν, διότι δὲν βαρύνονται, ἐκεῖνοι, μὲ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα...

Ἀλλὰ ὑπάρχει μεγάλη ἀπόστασις μεταξὺ τῆς δυνατότητος ὑπάρξεως λογικῆς ζωῆς σὲ ἄλλους πλανῆτες καὶ τοῦ ἐνδεχομένου ἐνάρξεως ἐπικοινωνίας ἐκείνων μὲ τὴν Γῆ.

Μερικοὶ ἀρνηταὶ τῶν ἱπταμένων δίσκων δὲν ἀρνοῦνται καὶ τὸ κατοικήσιμον ἑτέρων πλανητῶν, δέχονται ὅτι μπορεῖ νὰ κατοικῆται ὁ Ἄλφα τοῦ Κενταύρου, (δηλαδὴ οἱ πλανῆται του), ἀλλὰ αὐτὸς ἀπέχει ἀπὸ τὴν Γῆ 4,8 ἔτη φωτός!

«Ἐπίπεδος Γῆ»

Καὶ γιὰ νὰ συμπληρωθῆ ὁ πίνακας, θὰ σημειώσωμε ὅτι τὰ ἱπτάμενα ἀντικείμενα μπορεῖ νὰ προέρχωνται ἀπὸ τήν... Ἀτλαντίδα, ἡ ὁποία κεῖται... ὄπισθεν τῆς Γῆς, ἡ ὁποία εἶναι... ἐπίπεδος. Ὄπισθεν, ἤτοι ὄπισθεν τῶν μεγάλων παγοφραγμάτων, τῶν Πόλων. Εἶναι ἡ ἄποψις, τὴν ὁποίαν διετύπωσε ὁ Σάμουελ Σέντον, γραμματεὺς τοῦ Συνδέσμου «Ἐπίπεδος Γῆ», λειτουργοῦντος στὴν Ἀγγλία...

Ἄρης : S.O.S.

Κατὰ μίαν ἄλλην ἄποψιν, οἱ δίσκοι προέρχονται ἀπὸ τὸν Ἄρη, ἀλλὰ δὲν ἔρχονται νὰ δώσουν βοήθεια, παρὰ νὰ λάβουν. Ὁ Ἄρης ἐγέρασε. Λόγῳ προοδευτικῆς ψύξεως, τὸ νερὸ χάνεται καὶ τὸ ὀξυγόνον ἑνοῦται μὲ τοὺς βράχους, στοὺς ὁποίους προσδίδει τὸ κοκκινωπὸ χρῶμα. Οἱ Ἀρειανοὶ ἔκαμαν τεχνητὰ ἔργα ἀρδεύσεως (αἱ «διώρυγες») καὶ ἐπέτυχαν κάποια παράτασι τῆς ζωῆς των. Ὁ κίνδυνος παραμένει καὶ ὀγκώνεται. Ζητοῦν βοήθεια ἀπὸ τοὺς γηΐνους ἀδελφούς καὶ θὰ τὴν πλήρωναν, μὲ ἀνταλλαγὴ τῶν πολὺ ἀνωτέρων γνώσεών των. Ἀλλά, ἡ ἀνθρωπότης δὲν ἔχει μαντεύσει κἂν τὴν τραγωδία, ἡ ὁποία ἐκτυλίσσεται στὴν γειτονιά της, εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων ἑκατομμυρίων χιλιομέτρων, στὸν πνέοντα τὰ λοίσθια ἐρυθρὸν πλανήτη, καὶ δὲν σπεύδει εἰς βοήθειαν τῶν ἀγωνιώντων ἀδελφῶν της...

Ὀφθαλμαπάται ἀπὸ φαινόμενα μετεωρολογικὰ

Καὶ τώρα ἂς ἔλθωμε στὴν ἄλλη πλευρά, ἐκείνη, ἡ ὁποία θεωρεῖ ὅλες τὶς «ἐμφανίσεις» ὡς ὀφθαλμαπάτες ἢ παρακρούσεις ὑστερικῶν ἀτόμων.

Ἐπισημαίνεται τὸ γεγονὸς ὅτι ὅλαι αἱ ἐμφανίσεις συμβαίνουν τὴν νύκτα, πρᾶγμα ποὺ μειώνει τὴν ἀκρίβεια τῆς παρατηρήσεως καὶ αὐξάνει τὴν δυνατότητα τῆς ὀφθαλμαπάτης. Ἐνῶ δὲν εἶναι φυσικό, ἂν πρόκειται περὶ ἀληθινῶν ἱπταμένων ἀντικειμένων.

Ἐπίσης ἔχει παρατηρηθεῖ ὅτι σημειοῦνται ἐμφανίσεις εἰς χρονικὰς περιόδους σαφῶς καθωρισμένας, ὅταν τὸ θέρος εἶναι προχωρημένον καὶ παρατηροῦνται βροχαὶ μετεωριτῶν.

Πλὴν τῶν περιπτώσεων συγχύσεως ἀπὸ αἴτια ἀστρονομικὰ (νὰ ἐκλαμβάνεται δηλ. ὡς ἱπτάμενον ἀντικείμενον ἕνα ἀστέρι ἢ ἕνας κομήτης ἢ μετεωρίτης) καὶ αἴτια στρατιωτικὰ (πτῆσις πυραύλων, ἀεροπλάνων ἢ ἀεροθαλάμων), μεγάλος ἀριθμὸς «ἐμφανίσεων» ὠφείλοντο σὲ φαινόμενα ἀτμοσφαιρικά, μετεωρολογικὰ κ.λ.π.

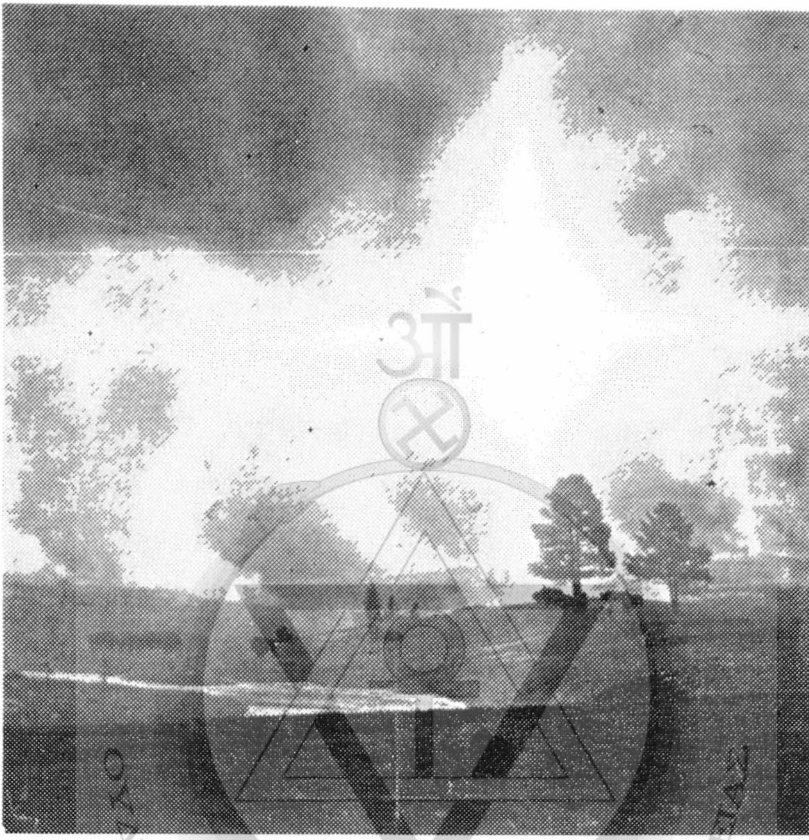
Μία ἀνακοίνωσις τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀεροπορίας ἐξηγοῦσε ὅτι ἡ ἔλλειψις νεφῶν τὸ θέρος προκαλεῖ ηὐξημένην ἡλιακὴν θερμότητα κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἡμέρας καὶ ἡ ραδιενέργεια ψύχεται στὴν ἐπιφάνεια κατὰ τὴν νύκτα. Ὅταν ὑπάρχουν ἐλαφροὶ ἄνεμοι, τότε ἐπέρχεται αἰφνιδία ἀλλαγὴ τῆς θερμοκρασίας καὶ οἱ ἄνθρωποι νο-

μίζουν ὅτι βλέπουν φωτεινὰ ἀντικείμενα νὰ χάνωνται μὲ ἀστραπιαία ταχύτητα.

Ἐπίσης δύναται νὰ προκαλέση «ἐμφανίσεις» ἡ μετακίνησις ἑνὸς ὄγκου ἀέρος φορτισμένου μὲ ἠλεκτρισμό. Κατὰ τὴν διάρκεια καταιγίδων πέφτουν κεραυνοὶ σφαιροειδοῦς μορφῆς ἢ σχήματος δίσκου διωγκωμένου εἰς τὸ μέσον. Φυσικοὶ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Βορείου Καρολίνας ἐπέτυχαν νὰ προκαλέσουν δι᾽ ἠλεκτρικῶν ἐκκενώσεων λάμψεις ποὺ εἶχαν ὅλα τὰ γνωρίσματα τῶν ἱπταμένων δίσκων. Παλαιότερα ὁ σφαιρικὸς κεραυνὸς ἐχαρακτηρίζετο σὰν φανταστικὸ φαινόμενον. Τώρα ὅμως, ὄχι πιά. Τὰ ἐργαστήρια τὸν διεπίστωσαν καὶ τὸν ἤλεγξαν. Ἐκκενώσεις ἠλεκτρικαὶ παρατηροῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πλησίον ἠλεκτροφόρων καλωδίων ὑπὸ ὡρισμένες συνθῆκες. Ὁ ἐμπειρογνώμων στὰ ἠλεκτρικὰ θέματα Φίλιπ Κλάους, ὑπογραμμίζει, τὸ ὅτι μέγας ἀριθμὸς ἐμφανίσεων «δίσκων» ἀνεφέρθησαν σὲ τοποθεσίες ἀπὸ ὅπου περνοῦσαν καλώδια ὑψηλῆς τάσεως. Αἱ ἐμφανίσεις προεκλήθησαν ἀκριβῶς ἀπὸ ἐκκενώσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὸ σχῆμα στεφάνης γύρω ἀπὸ τὰ καλώδια. Ὁ φωτισμένος ἰονισμένος ἀέρας ποὺ εἶναι γεμᾶτος ἠλεκτρικὰ σωματίδια, ἐὰν ἀποσπασθῆ ἀπὸ τὰ καλώδια, ἀρχίζει νὰ χορεύη, νὰ αἰωρῆται καὶ νὰ περιδινίζεται, πρᾶγμα ποὺ ἀποτελεῖ πιθανὴν ἐξήγησι γιὰ τὶς ἀνώμαλες κινήσεις τῶν φωτεινῶν ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζονται ὡς δίσκοι. Ὅπως ἀνέφερε ὁ Κλάους, τεχνικοὶ ἐργοστασίων παραγωγῆς ἠλεκτρισμοῦ διεπίστωσαν ὅτι ἡ ἐκκένωσις ποὺ μοιάζει συνήθως μὲ φωτοστέφανο ξεκρέμαστον στὸν ἀέρα, παρατηρεῖται κυρίως ὅταν σκόνη, ἅλατα ἢ καὶ ἔντομα δημιουργοῦν στρώματα πάνω στὰ ἠλεκτροφόρα σύρματα. Μάλιστα τὸ φαινόμενον αὐτὸ παρετηρήθη στὸ Ἔξετερ τοῦ Νιοῦ Χαμσάιρ ὅπου ὑπάρχουν πολλὲς γραμμὲς ἠλεκτρισμοῦ καὶ σὲ ἐποχὲς ὅπου παρατεταμένη ξηρασία εἶχε ἀφήσει τὰ καλώδια ἄπλυτα ἀπὸ τὴν βροχή. Τὰ φαινόμενα παρατηροῦνται ἀπὸ λίγα δευτερόλεπτα ἕως μία ὥρα ! Ἡ τυχὸν παρουσία κονιορτοῦ προσδίδει ἰδιαίτερη ἐμφάνισι καὶ αὐξάνει τὴν ἐντυπωσιακότητα τοῦ φαινομένου.

Σὰν κι᾽ αὐτὰ τὰ φαινόμενα, ποὺ οἱ ἐπιστήμονες τὰ γνωρίζουν, ἐνῶ τὸ πλῆθος τὰ ἀγνοοῦν, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα. Ἐπὶ παραδείγματι, στὸ Μίσιγκαν ἐκυριάρχησε πραγματικὴ ὑστερία, ὅταν πλῆθος ἀτόμων ἔβλεπαν δίσκους σὲ μιὰ ἑλώδη περιοχή. Οἱ ἁρμόδιοι τῆς Ἀεροπορίας διεπίστωσαν ὅτι ἡ σῆψις τῆς βλαστήσεως προκαλοῦσε ἑλώδη ἀέρια, τὰ ὁποῖα ἔμεναν παγιδευμένα ἀπὸ τὸν πάγο καὶ ἄρχιζαν αἰφνιδίως νὰ ἐλευθερώνονται ὅταν ἀνέβαινε ἡ θερμοκρασία. Τὰ ἀέρια αὐτά, τὰ ὁποῖα περιεῖχον φωσφορίζουσαν χημικὴν οὐσίαν, προκαλοῦσαν τὰ φωτεινὰ ἀντικείμενα. Τὸ σπάσιμο τοῦ πάγου προκαλοῦσε καὶ τοὺς κρότους, ποὺ ἄκουγαν οἱ ὀπαδοὶ τῶν δίσκων καὶ ποὺ ἔμοιαζαν μὲ ἀποστρακιζόμενες σφαῖρες.

Ὅσο γιὰ τὰ φινιστρίνια καὶ τοὺς ἐπιβάτες τῶν δίσκων καὶ τὴν συμπεριφορά τους — αὐτὰ ὅλα ὑ-

Φωτογραφία ληφθεῖσα εἰς το Γελλοστοουν Πάρκ ἀπο ὁμαδα ἐρευνητῶν τοῦ Πολιτειακοῦ Πανεπιστημίου Νέας Ὑόρκης ὑπο τον δρα Βίνσεντ Σαίφερ. Ὁ φωτεινὸς σταυρος εἰς το μεσον προεκλήθη τεχνητῶς μὲ ἐκτόξευσιν ἰωδιούχου ἀργύρου καὶ πτῶσιν τῆς θερμοκρασίας τῶν νεφῶν εἰς -40°.

πάγονται στὸ πεδίο τῶν ψευδαισθήσεων ἢ παρακρούσεων. Οἱ ἐπιστήμονες δὲν παραδέχονται ἀπολύτως τίποτε ἀπὸ αὐτά.

Ὑπάρχουν, ἀκόμη, οἱ καθαρὲς ὀφθαλμαπάτες, ποὺ τὶς προκαλοῦν ἀντικατοπτρισμοί, ὅπως στὶς ἐρήμους.

Ὑπάρχουν, τέλος, τὰ φαινόμενα ποὺ προκαλοῦνται ἀπὸ . φαρσέρ. Οἱ φοιτηταὶ τῶν πανεπιστημίων τοῦ Μίσιγκαν καὶ τῆς Πασαντένα στὴν Καλιφόρνια ἀναστάτωσαν τὸν κόσμο μὲ τὰ μπαλόνια τους, γεμισμένα μὲ πολυεθυλαίνιον καὶ φορτωμένα μὲ περιστρε-

φόμενες φωτοβολίδες. Ἐπὶ τέσσαρες νύκτες τὰ ἐξαπέλυαν καὶ ἐπὶ τέσσαρες νύκτες ἀστυνομικοί, σερίφηδες, γηραιαὶ κυρίαι, δήμαρχοι, χωρικοί, νυκτοφύλακες καὶ ἄλλοι ὡρκίζοντο ὅτι εἶδαν φωτεινὰ ἀντικείμενα ἱπτάμενα εἰς ὕψος 50 μέτρων ἀπὸ τὸ ἔδαφος εἰς σχηματισμοὺς καὶ μὲ ἦχον ὅπως τῶν νοσοκομειακῶν αὐτοκινήτων. Ραδιοφωνικοὶ σταθμοὶ ἔπεσαν θύματα καὶ μετέδωσαν τὸ ἐξαιρετικὸ γεγονός, ποὺ πιθανὸν νὰ ἐσήμαινε ἔναρξιν εἰσβολῆς! Τὰ ραντὰρ γελάσθηκαν, διότι ἀνταναχλαστῆρες τοποθετημένοι στὰ μπαλόνια τὰ ἐνεφάνιζαν ὡς ἔχοντα μεγάλας διαστάσεις. Ἕνας καθηγητὴς πανεπιστημίου στὴν Ἀτλάντα διασκέδαζεν ἐπίσης ἐξαπολύων μικρὰ ἀερόστατα φωτιζόμενα ἐσωτερικῶς...

Αἱ ἀνεξήγητοι ἐμφανίσεις

Πέραν, ὅμως, ὅλων αὐτῶν, ὑπάρχει ἕνα ποσοστὸ ἐμφανίσεων, ἀνεξηγήτων ἀκόμη.

Ἡ ἐκδοχὴ περὶ κάποιου εἴδους πολεμικοῦ ὅπλου ποὺ δοκιμάζεται μυστικά, πρέπει, μᾶλλον, ν' ἀποκλεισθῆ. Τὰ μυστικὰ ὅπλα δοκιμάζονται συνήθως σὲ πολὺ περιωρισμένο καὶ ἀπηγορευμένο χῶρο. Ἂν ἐπρόκειτο περὶ ὅπλου, γιατὶ νὰ ἐπεκτείνεται ἡ δοκιμὴ σὲ τόσες χῶρες; Στὴν περίπτωσι αὐτὴ θὰ ἦταν ἀδύνατον νὰ διαφυλαχθῆ τὸ στρατιωτικὸ μυστικό.

Μένουν τρεῖς ἄλλες ἐξηγήσεις: 1) Δὲν ὑπάρχει τίποτε ἀπολύτως. Μόνον παραισθήσεις. 2) Ἀφίξεις ἀπὸ τὸ Διάστημα καὶ 3) Φαινόμενα ἐντελῶς φυσικά, ἀνεξήγητα ἀκόμη.

Σχετικῶς, ὁ ἀστροφυσικὸς δόκτωρ Ἄλλαν Χάϊνεκ, καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου Νορθγουέστερν τῶν Η.Π.Α. καὶ σύμβουλος τῆς Ἀεροπορίας, ἐδήλωσε, ἔπειτα ἀπὸ τὴν μελέτη πλήθους ἐκθέσεων καὶ ἀτομικές του ἔρευνες:

«Πρῶτον: Δέχομαι ὅτι εἶναι δυνατὸν πολλὲς ἐντυπώσεις ἀτόμων ποὺ «εἶδαν» ἱπτάμενα ἀντικείμενα νὰ ἦσαν ἀπατηλὲς καὶ ψευδαισθητικές. Δέχομαι ὅτι ἀκόμη καὶ πρόσωπα ἀνωτέρας μορφώσεως εἶναι ὑποκείμενα σὲ τέτοιες παραισθήσεις. Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν τόσον πολλοὶ ἄνθρωποι, τόσο μακρυὰ μεταξύ των, νὰ βλέπουν, σχεδὸν κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, τὰ μυστηριώδη ἀντικείμενα; Ἀκόμη καὶ ἂν δὲν πρόκειται περὶ ἄλλου τινος, παρὰ περὶ ψευδαισθήσεων, ἀξίζει τὸν κόπο νὰ μελετηθῆ τὸ φαινόμενον νὰ πέφτουν στὶς ἴδιες παραισθήσεις ἄτομα σὲ διάφορες χῶρες καὶ ὁμαδικῶς...

Δεύτερον: Ὡς πρὸς τὴν ἐκδοχὴ τῆς προελεύσεως τῶν ἀντικειμένων ἀπὸ τὸ Διάστημα. Θὰ παρατηρήσω κατ' ἀρχὴν ὅτι ὅλοι μας ὑποφέρουμε ἀπὸ ἕναν «διαστημικὸ ἐπαρχιωτισμό». Νομίζομε ὅτι μέσα στὸ Σύμπαν εἴμεθα μόνοι, ἢ ἀφεντιά μας. Ἀλλὰ γιατὶ θὰ πρέπει ὁ μόνος ἀπλανὴς μέσα στὸ Σύμπαν ἀστέρας νὰ εἶναι ὁ Ἥλιος, τὴ στιγμὴ ποὺ ξέρομε ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἄστρων φθάνει στὸν .. ἀστρονομικὸ ἀριθμὸ τοῦ 1 μὲ 20 μηδενικά; Τὰ ἄστρα γεννιοῦνται, μεγαλώνουν καὶ πεθαίνουν. Καὶ γύρω ἀπὸ κάθε ἄστρο μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν ἕνα σωρὸ πλανῆται,

δορυφόροι, σὰν τὰ γατάκια γύρω ἀπὸ τὴ γάτα. Ξέρομε ὅτι ὑπάρχουν ἄστρα κατὰ πολλὰ ἑκατομμύρια χρόνια γεροντότερα ἀπὸ τὸν πλανήτη μας. Δὲν ἀποκλείεται, λοιπόν, τὰ Α.Τ.Ι.Α. νὰ εἶναι ἀνιχνευταὶ ὄντων, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀναπτύξει τὸν πολιτισμό τους περισσότερο ἀπὸ ἐμᾶς. Ὡστόσο, συμφωνῶ μὲ τὴν Ἀεροπορία, ὅτι δὲν ὑπάρχει, μέχρι στιγμῆς, καμμία ἔνδειξις βάσιμη, ὅτι αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα εἶναι ξένοι ἐπισκέπται μας.

Τρίτον: Πιθανή, ἴσως ἡ μᾶλλον πιθανὴ ἑρμηνεία τῶν Α.Τ.Ι.Α. εἶναι ὅτι εἴμεθα μάρτυρες κάποιου φυσικοῦ φαινομένου, ποὺ δὲν μποροῦμε ἀκόμη νὰ τὸ συλλάβωμε καὶ νὰ τὸ ἐξηγήσωμε. Σήμερα γνωρίζομε πολλὰ πράγματα ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἀτμόσφαιρα, τὴν ἰονόσφαιρα, τὸν σχηματισμὸ ἑνὸς νέφους, τὶς διακυμάνσεις τῆς ραδιενεργείας κ.ἄ. Πόσα, ὅμως, πράγματα δὲν ξέρομε ἀκόμη; Φθάνει νὰ σκεφθῇ κανεὶς ὅτι μέσα σὲ 100 χρόνια ἄλλαξαν ἀφάνταστα αἱ γνώσεις τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ 1867 δὲν ξέραμε τίποτε γιὰ τὴν πυρηνικὴ ἐνέργεια, δὲν ξέραμε κἂν ὅτι τὸ ἄτομον ἔχει πυρῆνα. Ποιός μποροῦσε πρὶν 100 χρόνια νὰ ὀνειρευτῇ τὴν τηλεόρασι; Καὶ ποιός μπορεῖ νὰ ἀποκλείσῃ ὅτι θὰ συμβοῦν καταπληκτικὰ πράγματα στὸν πλανήτη μας ἔπειτα ἀπὸ 100 χρόνια;»

Ἔτσι, λοιπόν, ἡ τακτικὴ τῆς πρακτικῆς σοφίας εἶναι νὰ μὴν ἀνησυχῇ κανεὶς ἀδικαιολόγητα, οὔτε νὰ ὑποδουλώνεται σὲ ἑρμηνεῖες ἐξωφρενικὲς ἢ ἀνεύθυνες, ἀλλὰ νὰ περιμένῃ τὴν αὔξησι τῆς γνώσεως, ἡ ὁποία, κάποια προσεχῆ ἡμέρα, θὰ ἐξηγήσῃ καὶ τὰ μυστηριώδη σήμερα ἱπτάμενα ἀντικείμενα.

ΟΔΥΣ. ΚΟΣΜΟΠΟΥΛΟΣ

Το 3ο. ΜΕΡΟΣ στὸ ἑπόμενο τεῦχος: Ἀρχαιολογικα ευρηματα στο Μεξικο, τὴν Ἰνδία, Κινα και Θιβετ που ἐμφανίζουν . . . ἀστροναῦτες προ 12.000 ἐτῶν! Προῆλθαν ἀπὸ ἄλλους κόσμους γιὰ τον ἐποικισμὸ τῆς Γῆς; Τί σημαίνουν αἱ «πολλαὶ μοναὶ εν τῷ οικῳ τοῦ Πατρός», ποὺ ἀνέφερε ὁ Ἰησοῦς; Ὁ Χριστος ἦτο... κοσμοναύτης; Καὶ τὸ ἀστρον τῆς Βηθλεὲμ . . . δ αστημοπλο ον προσγειούμενον; Μερικες εκπληκτικες εἰκόνες ρωσικῶν και σερβικῶν εκκλησιῶν . . . Τι φρονοῦν ἐπιστήμονες καὶ διανοουμενοι στην Ἑλλάδα περὶ τῶν ιπταμενων δισκων; Ἡ Θεοσοφικὴ ἐκδοχή, ὀπως τὴν διατυπώνει ὁ διεθνῶς γνωστὸς συγγραφεὺς **Geoffrey Hodson**.

ΑΡΗΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ

Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται...

Οἱ Οὐρανοὶ διηγοῦνται δοξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα. ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα, καὶ νὺξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν. οὐκ εἰσὶ λαλιαὶ οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ εἰς τα πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο το σκήνωμα αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσεται ὡς γίγας δραμεῖν ὁδὸν αὐτοῦ. ᾽ἀπ᾽ ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἔξοδος αὐτοῦ, καὶ τὸ κατάντημα αὐτοῦ ἕως ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀποκρυβήσεται τῆς θέρμης αὐτοῦ. ὁ νόμος τοῦ Κυρίου ἄμωμος, ἐπιστρέφων ψυχάς.

Ψαλμὸς ιθ΄.

Τὰ οὐράνια λὲν γιὰ τοῦ Θεοῦ τὴ δόξα, κ᾽ οἱ στεριὲς
σ᾽ ὅλους μας κουβεντιάζουνε γιὰ τὰ ἔργα τῶν χεριῶν του.
Ἡ μέρα ἡ μιὰ στὴν ἄλληνε μιλάει, κι ἡ μιὰ νύχτα
στὴν ἄλλη νύχτα ποὔρχεται γιὰ τὴ σοφία Ἐκείνου
σ᾽ ὅλη τὴν πλάση διαλαλεῖ. Δὲν εἶν᾽ λαλιά, οὔτε λέξη
ποὺ ὁ ἀχός τους δὲν ἀκούεται ξεκάθαρα ἐδῶ κάτου.
Σὲ κάθε τόπο καὶ γωνιὰ τῆς γῆς τὸ μίλημά τους
ἔφταξε, κι ὣς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ὅλης
πῆγαν τὰ λόγια ποὺ σφαλᾶ κάθε λαλιὰ καὶ λέξη.
Στῆς γῆς τὴν ἄκρη ἔστησε τσαντῆρι γιὰ τὸν ἥλιο·
κι αὐτὸς προβαίνει τὸ πρωί, σὰ τὸ γαμπρὸ ποὺ βγαίνει,
μετὰ ἀπὸ νύχτα ᾽ν ὄμορφη, μέσ᾽ ἀπὸ τὴν κάμαρά του.
Ὁ γ᾽ ἥλιος εἶν᾽ ὅλο χαρὰ καθὼς τὸ παλληκάρι
ποὺ χαίρεται ν᾽ ἀγωνιστεῖ, χαίρεται νὰ νικήσει.
᾽Απ᾽ τὴ μιὰν ἄκρη τ᾽ οὐρανοῦ θωρεῖς τὸ πρόβαλμά του·
στὴν ἄλλη ἄκρη τ᾽ οὐρανοῦ τελειώνει κι ἡ στρατιά του.
Καὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε ποὺ νὰ μὴ τὸ θερμαίνει.
Τοῦ Κύριου τὸ θέλημα δὲν ἔχει ἕνα ψεγάδι·
σὲ κεῖνον ποὺ ἀποψύχησε ψυχὴ τοῦ ξαναδίνει...

(«Οἱ πολιτεῖες τῶν φρῶν»)

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΟΣΟΦΙΑ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
ἀπὸ τὸ Θεοσ. Δελτίον τοῦ 1938

Ἐὰν μὲ τὴν λέξιν Θεοσοφία ἐννοοῦμεν τὴν περὶ τὰ θεῖα γνῶσιν, τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ἦτο γνωστὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας πολλὰς ἑκατονταετηρίδας πρὸ τῆς ἀφετηρίας τῆς καθ' ἡμᾶς χρονολογίας. Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψει, ὅτι ὑπὸ τοὺς ἑλληνικοὺς περὶ θεῶν μύθους ἐκρύπτοντο ἀλήθειαι, εἰς τὸ βάθος τῶν ὁποίων μόνον οἱ τελείως μεμυημένοι ἠδύναντο νὰ φθάσουν, τότε ἡ Θεοσοφία ἤνθει ἐν Ἑλλάδι χιλιετηρίδας τινὰς πρὸ τῆς χρονολογικῆς ταύτης ἀφετηρίας. Κατὰ τὴν γνώμην μας, οἱ περὶ θεῶν μῦθοι τῶν Ἑλλήνων δὲν ἦσαν ἀποκύημα τῆς φαντασίας ἀφελῶν ἀνθρώπων, ζητούντων διὰ τούτων νὰ ἑρμηνεύσουν κατὰ πρωτόγονον τρόπον τὰ φυσικὰ φαινόμενα, ἀλλ' ἀλληγορικὴ παράστασις ἀληθειῶν ἐνυπαρχουσῶν ἐν τῇ φύσει τοῦ πνεύματος ἢ λειτουργιῶν τῆς καθόλου, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ὑπῆρξαν δὲ ἀνέκαθεν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας σοφοὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, οἵτινες κατεῖχον τὰς θείας ταύτας γνώσεις, τὰς ὁποίας μετέδιδον πρὸς τοὺς ζητοῦντας νὰ τὰς μάθωσι εἰς τὰς ὀργανώσεις ἐκείνας, τὰς ὁποίας ὠνόμασαν «Μυστήρια». Τὰ πρόσωπα ταῦτα οἱ μεταγενέστεροι φιλόσοφοι ὠνόμασαν «θεοφιλεῖς», «ἐγγὺς θεῶν οἰκοῦντας», κ.λ.π.

Μυστήρια ἐλειτούργησαν ἐν τῷ παρελθόντι εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς γῆς καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐποχάς. Καὶ οἱ πολιτισμοί, οἵτινες ἤνθησαν εἰς διαφόρους χώρας κατὰ ὡρισμένας χρονικὰς περιόδους δὲν ἐδημιουργήθησαν παρὰ ὑπὸ τὴν ὤθησιν καὶ τὴν ἡγεσίαν τῶν ἀνθρώπων τῶν Μυστηρίων, οἵτινες ἐρχόμενοι εἰς μίαν κατάστασιν ἀμέσου ἐποπτείας τοῦ Ἀληθοῦς καὶ τοῦ Ὡραίου, μετέφερον τὰς ἐσωτερικάς των παραστάσεις εἰς τὰς κοινωνίας, τὰς ὁποίας διέπλασσον κατὰ τὰ πρότυπα ταῦτα καὶ οὕτως ἐδημιουργήθησαν ἡ Φιλοσοφία, ἡ Τέχνη καὶ ἡ Ἐπιστήμη τῶν διαφόρων λαῶν, τῶν ὁποίων τὰ διασωθέντα μέχρις ἡμῶν λείψανα θαυμάζομεν σήμερον.

Ἐάν, κατὰ τὸν Ἐδουάρδον Συρέ, ὁ πολιτισμὸς ἑκάστης χώρας εἶναι ἡ ἀνταύγεια τῶν Μυστηρίων, ἅτινα ἐν αὐτῇ ἐλειτούργησαν, τὰ Ἑλληνικὰ Μυστήρια ὑπερεῖχον ὅλων τῶν ἄλλων Μυστηρίων τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν, διότι αἱ ἐκδηλώσεις αὗται τοῦ πολιτισμοῦ ἔφθασαν ἐν Ἑλλάδι εἰς ἄφθαστον ὕψος. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο! Ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ διακρίνει πρὸ παντὸς τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, εἶναι ὅτι οὗτος εἰς τὰς ἐκδηλώσεις καὶ τῆς πολιτείας καὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς φιλοσοφίας ἐνσαρκώνει τὸ ἀνθρωπιστικὸν ἰδεῶδες, τὸ ὁποῖον οὐδένα ἄλλον πολιτισμὸν χαρακτηρίζει, καὶ ἰδίᾳ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐλευθερίας, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν καὶ διεσώθη ἐπὶ μακρὸν οὗτος ἐπανειλημμένως ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸν τῆς βαρβαρότητος. Δὲν εἶναι λοιπὸν δίκαιον νὰ τιμῶμεν ἡμεῖς πρὸ παντὸς οἱ Ἕλληνες τὴν ἑλληνικὴν ἔμπνευσιν καὶ σκέψιν, αἵτινες καὶ ἐδημιούργησαν τὸ «Ἑλληνικὸν θαῦμα»;

Ἡ λειτουργία τῶν Ἑλληνικῶν Μυστηρίων δὲν ἀφεώρα μόνον τὴν μετάδοσιν τῶν ἀληθειῶν περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς οὐσίας καὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Σύμπαντος καὶ τῆς τροχιᾶς τὴν ὁποίαν διαγράφει πᾶν ψυχικὸν ὄν, ἀλλὰ καὶ τὴν λύτρωσιν τῶν ψυχῶν διὰ τῶν λειτουργιῶν τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, τὰς ὁποίας παρέστησαν ἀλληγορικῶς εἰς τὰς εἰκόνας τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὑπάρχει Ἕλλην φιλόσοφος, ποιητὴς ἢ ρήτωρ, ὅστις νὰ ἐμνημόνευσε τῶν Ἑλληνικῶν Μυστηρίων καὶ ὅστις νὰ μὴ ὑπηνίχθη τὸ μέγα τοῦτο δῶρον τὸ παρασχεθὲν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ τῆς Δήμητρος, θεᾶς τῶν Μυστηρίων.

«Δήμητρος γὰρ ἀφικομένης εἰς τὴν χώραν ἡμῶν, ὅτε ἐπλανήθη, τῆς Κόρης ἁρπαχθείσης, καὶ πρὸς τοὺς προγόνους τοὺς ἡμετέρους εὐμενῶς διατεθείσης ἐκ τῶν εὐεργεσιῶν, ἃς οὐχ' οἷόν τ' ἄλλοις ἢ τοῖς μεμυημένοις ἀκούειν, καὶ δούσης δωρεὰς διττάς, αἵπερ μέγισται τυγχάνουσιν οὖσαι, τούς τε καρπούς, οἱ τοῦ μὴ θηριωδῶς ζῆν ἡμᾶς αἴτιοι γεγόνασι, καὶ τὴν τελετήν, ἧς οἱ μετέχοντες περί τε τῆς τοῦ βίου τελευτῆς, καὶ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος, ἡδίους τὰς ἐλπίδας ἔχουσιν» — εἶπεν ὁ ρήτωρ Ἰσοκράτης εἰς τὸν περὶ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν «Πανηγυρικόν» του.

Ἀτυχῶς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα τὰ Μυστήρια ἔκλεισαν ὑπὸ τὸ κῦμα τῆς ἀμαθείας καὶ τοῦ σκότους καὶ οὐδὲν περὶ αὐτῶν ἀκριβὲς δυνάμεθα νὰ πληροφορηθῶμεν. Καὶ διὰ τοῦτο σήμερον προσπαθοῦμεν ν' ἀποκτήσωμεν «γνώσεις περὶ τὰ θεῖα» διὰ τῆς μελέτης παντὸς ὅ,τι σώζεται ἐκ τῶν ἀρχαίων κειμένων καὶ παντὸς ὅ,τι ἔχει περισωθῆ ἐκ τῶν ἀρχαίων παραδόσεων εἰς χώρας, εἰς ἃς ἔχουν καταφύγει γνῶσται τινὲς τῶν ἀληθειῶν. Οἱ δὲ ἐρευνηταὶ τῆς Ἀληθείας δὲν πρέπει νὰ παραλείψουν κανένα τρόπον, δι' οὗ δύνανται νὰ φθάσουν μέχρι τῶν ἀληθειῶν τούτων. Ἓν τοιοῦτον μέσον εἶναι καὶ ἡ μελέτη τῆς Ἑλληνικῆς Παραδόσεως. Εἰς τὴν παρῳχημένην Ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα οἱ γνῶσται τῶν ἀληθειῶν τῆς Φύσεως ὠνομάσθησαν «Σοφοί». Ὁ μέγας ὅμως Πυ-

θαγόρας, εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν, εὑρίσκων τὴν προσωνυμίαν ταύτην πολὺ βαρεῖαν, καθόσον καὶ ὁ μεγαλύτερος σοφὸς γνωρίζει πολὺ ὀλιγώτερα τῶν ὅσων ἔχει ἀνάγκην νὰ μάθῃ, ὠνόμασε τοὺς ἐρευνητὰς τῆς Ἀληθείας «Φιλοσόφους» καὶ ἔκτοτε ἐδόθη ὁ χαρακτηρισμὸς οὗτος εἰς τοὺς ζητοῦντας τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐδημιουργήθη ὁ ὅρος «Φιλοσοφία». Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἀρχικοὶ δημιουργοὶ τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας, Πυθαγόρας, Θαλῆς, Δημόκριτος, Παρμενίδης, Ἡράκλειτος, Ἐμπεδοκλῆς, Πλάτων κ.ἄ., εἶχον μυηθῆ εἰς τὰ Μυστήρια τῆς Ἀνατολῆς ἢ καὶ εἶχον σχέσεις πρὸς τοὺς ἱερεῖς τῶν Ἑλληνικῶν Μυστηρίων. Τὰ δὲ συστήματα, ἅτινα διετύπωσαν, εἶχον ὡς κοινὴν βάσιν, τὴν διδασκαλίαν τῶν Μυστηρίων, καὶ διὰ τοῦτο ὅλα τὰ συστήματα ταῦτα δι᾽ ἕνα προσεκτικὸν παρατηρητὴν δὲν διαφέρουν παρὰ μόνον κατὰ τοὺς ὅρους καὶ τὰς λεπτομερείας καὶ ἀποτελοῦν ἓν ἑνιαῖον σύνολον ὅπερ δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ὡς «Ἑλληνικὴν Φιλοσοφίαν», ἥτις καὶ ἀποτελεῖ τὴν προπαιδείαν διὰ τὴν ἔρευναν καὶ τῶν ἐνδοτέρων λειτουργιῶν τῆς Φύσεως.

ΑΝΤ. Γ. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἀλλάζει τὴν γνώμη του ποτὲ μοιάζει μὲ τὰ στάσιμα νερὰ καὶ ἐκτρέφει ἑρπετὰ τοῦ νοῦ.

Blake

Οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι δὲν προσεύχονται· μονάχα διακονεύουν.

Bernard Shaw

Ὁ Θεὸς δίνει σὲ κάθε νοῦ τὴν δυνατότητα νὰ διαλέξῃ ἀνάμεσα στὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἀνάπαυσι. Πάρε ὅποια σοῦ ἀρέσει — δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ἔχῃς καὶ τὰ δύο.

Emerson

Ο ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ ΣΤΕΛΝΕΙ ΜΗΝΥΜΑ ΑΓΑΠΗΣ

...Ἡ ἐποχὴ ἡμῶν, ζοφερὰ καὶ ἄνευ προηγουμένου, ἐποχὴ συνοχῆς ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἀνθρώπων ἀποψυχόντων ἀπὸ φόβου τῶν ἐπερχομένων τῇ Οἰκουμένῃ.

Ἡ κρίσις ἀναγνωρίζεται καὶ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας. Σύνοδοι καὶ Διασκέψεις, Θεολόγοι καὶ Χριστιανοὶ διανοούμενοι, Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς, ἀναμολογοῦσι καὶ μάλιστα πολυειδεῖς τῆς κρίσεως τὰς ὄψεις, ἰδίᾳ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς.

Δι' ὃ καὶ πρὸ τῆς κρίσεως ταύτης καὶ τοῦ ἀπ' αὐτῆς διλήμματος, τῆς συνυπάρξεως, ἢ τοῦ ἀφανισμοῦ, εὑρισκόμεναι, αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ (...) ἔθεντο διὰ ταυτοσήμων παγκοσμίων μηνυμάτων, γυμνήν, ἐνώπιον πάντων, τὴν βαρεῖαν ἁμαρτίαν τῆς διαιρέσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, τῆς ἐξ αὐτῆς παραμελήσεως τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τὸν ὁποῖον ἄνθρωπος ἔγινεν ὁ Θεὸς καὶ ἡμεῖς ὑπάρχομεν, καὶ τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην τῆς θεραπείας τοῦ κακοῦ.

Ἡ ἀπάντησις τῶν Χριστιανῶν, ἀτόμων καὶ Λαϊκῶν Συνεδρίων, ὑπῆρξε μεγαλειώδης καὶ ἀποφασιστικὴ εἰς κοινὴν πορείαν, δυνάμει οὐχὶ τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου, τεθέντος εἰς δευτέραν μοῖραν, ἀλλὰ τοῦ διαλόγου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς καταλλαγῆς(...)

Καὶ πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ περιπόθητα, τὴν ἀγάπην ταύτην τοῦ ἐξ ἀγάπης ἐνανθρωπήσαντος Χριστοῦ, ἥτις ἔξω βάλλει πάντα φόβον, μεταδίδομεν καὶ μάλιστα τὴν ἡμέραν ταύτην ἐντονώτερον.

Γνωρίζομεν καλῶς ὑφ' ἃς συνθήκας διατελεῖτε, ὅπου καὶ ἂν ζῆτε, γνωρίζομεν τὰ ἔργα ὑμῶν, τὴν ἀγάπην, τὴν πίστιν, τὴν διακονίαν, τὰς προσφοράς, τὰς θλίψεις, τοὺς κόπους, τὴν ὑπομονήν, τὴν καρτερίαν, τὴν ἐμμονήν. Παρακολουθοῦμεν ὑμᾶς ἐκ τοῦ πλησίον. Συμμετέχομεν εἰς τὰς περιστάσεις ὑμῶν. Καὶ προσευχόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν. Γενηθήτω τὸ θέλημά Του!

Τοὺς πτωχοὺς ἀδελφοὺς ἔχετε πάντοτε μεθ' ὑμῶν. Βοηθῆτε ἀλλήλους. Κρατήσατε ὅπερ ἐδόθη ὑμῖν, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανον ὑμῶν. Εἰρηνεύετε, ὁμονοεῖτε. Αἱ προφητεῖαι ἀποπληροῦνται. Αἱ προσδοκίαι τῶν λαῶν ἐπικυροῦνται. Χριστὸς παραγίνεται.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Χριστούγεννα τοῦ 1967

Ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
διάπυρος εὐχέτης πάντων ὑμῶν

«ΒΗΜΑ», 24 Δεκ. 1967

ΕΜΜΕΤΡΟΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ

Προσευχὴ τοῦ Πάπα Παύλου Στ' ἔμμετρος ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ Ποντίφηκος πρὸς τὰ πλήθη, τὰ ὁποῖα συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Πέτρου, τὴν παραμονὴν τῆς Πρωτοχρονιᾶς, χαρακτηρισθεῖσαν ὡς «παγκόσμιον ἡμέραν εἰρήνης». Ἡ ἔμμετρος προσευχὴ τοῦ Προκαθημένου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἔχει οὕτω:

«Κύριε τῆς εἰρήνης Θεὲ
ποὺ τοὺς ἀνθρώπους ἐδημιούργησες
κι' ἔδειξες τὴν καλωσύνη Σου σ' αὐ-
(τούς

νὰ τὴν μοιραστοῦν
τέκνα τῆς Δόξης Σου,
εὐχαριστίες πέμπουμε πρὸς Σὲ
διότι μᾶς ἔστειλες τὸν Ἰησοῦ,
«Υἱόν Σου τὸν ἀγαπητὸν»
καὶ διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἀναστά-
(σεως
κατέστησες Αὐτὸν λειτουργὸν
τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου,
πηγὴν εἰρήνης
καὶ δεσμὸν ἀδελφοσύνης.
Πέμπομεν πρὸς Σὲ εὐχαριστίας
καὶ τὴν εὐχήν,
οἱ πόθοι, οἱ προσπάθειες
τὰ ἐπιτεύγματα
τοῦ πνεύματος Σου τῆς εἰρήνης
νὰ φέρουν στὶς ἡμέρες μας
ἀγάπη στοῦ μίσους τὴν θέση
κατανόηση στῆς ὑποψίας
ἔγνοια στῆς ἀδιαφορίας.
Ἂς εὐρύνουμε τὸν νοῦ
καὶ ἂς ἀνοίξουνε ὅλων οἱ καρδιὲς
στὴν ἀγάπη τοῦ ἀδελφοῦ,
νὰ γίνουμε ὅλοι
εἰρηνοποιοί.
Θυμήσου, Πατέρα τοῦ ἐλέους,
ὅλους ποὺ ἀγωνίζονται,
ἐκείνους ποὺ πονοῦν
καὶ πεθαίνουν
νὰ φέρουν στὸν κόσμο ἀδελφοσύνη.
Εἴθε ἡ βασιλεία Σου
τῆς δικαιοσύνης, τῆς εἰρήνης
καὶ τῆς ἀγάπης
νὰ ἔλθη σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους
κάθε φυλῆς καὶ γλώσσας.
Καὶ εἴθε ἡ Γῆ
νὰ «πληρωθῆ διὰ τῆς Δόξης Σου».
Ἀμήν.»

«ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» Θεσσαλονίκης,

31 Δεκ. 1967

ΕΙΡΗΝΗ ΥΜΙΝ!

Εὔχομαι ὁλοψύχως, ὅπως τὸ ἔτος 1968 ἀποδιώξη τὴν ἀγωνίαν, ἡ ὁποία διακατέχει μέγα μέρος τῆς ἀνθρωπότητος, ὅτι ἀπὸ τῆς μιᾶς στιγμῆς εἰς τὴν ἄλλην εἶναι δυνατὸν ἡ ποθητὴ εἰς ὅλους μας εἰρήνη, νὰ φυγαδευθῆ εἴτε ἀπὸ μικροτέρας εἴτε ἀπὸ μεγαλυτέρας περιοχὰς τοῦ πλανήτου μας ἢ καὶ ἀπὸ ὅλην τὴν ἐπιφάνειάν του. Εὔχομαι ἐπίσης, ἵνα ὁ Πανάγαθος φωτίση ὅλους μας ἀνεξαιρέτως, νὰ κατανοήσωμεν ἐπὶ τέλους, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωμεν πλήρη καὶ σταθερὰν εἰρήνην, ἂν δὲν καταταγῶμεν ὁριστικῶς καὶ ἐνσυνειδήτως ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ μοναδικοῦ «Ἄρχοντος τῆς Εἰρήνης» καὶ ὅτι μόνον ἂν ὑπακούσωμεν εἰς τὰ προστάγματά Του, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τὴν πρώτην Του καὶ μεγάλην ἐντολήν, θὰ δημιουργήσωμεν τὴν νικηφόρον ἐκείνην πανστρατιὰν τῆς Ἀγάπης, ἡ ὁποία «ἔξω βάλλει τὸν φόβον» καὶ κατατροπώνει πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον καὶ τῆς Εἰρήνης καὶ οἱουδήποτε ἄλλου ἀγαθοῦ.

Εἰδικῶς ὡς πρὸς τὴν ἔνδοξον καὶ ἀγαπημένην μας πατρίδα, εὔχομαι διακαῶς, ὅπως ἄρχοντες καὶ λαός, θέτοντες ὑπεράνω πάντων τὰ προστάγματα τοῦ Σωτῆρος καὶ οἱ πάντες προτάσσοντες τὸ συμφέρον καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ἔθνους, ἐπιδοθῶμεν εἰς τὸν εὐγενῆ καὶ ὑψηλὸν ἀγῶνα τοῦ ποῖος νὰ καταστῆ ἀξιώτερον κατοικητήριον τοῦ Πνεύματος τῆς εἰρηνεύσεως, τῆς συναδελφώσεως καὶ τῆς ἀδελφοσύνης καὶ ποῖος νὰ συμβάλη περισσότερον εἰς τὴν ἐπάνοδον τῆς πλήρους γαλήνης εἰς τὴν Χώραν μας καὶ εἰς τὴν παντοειδῆ πρόοδόν της. Εὐχέτης πρὸς Κύριον.

Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

«ΒΗΜΑ», 31 Δεκ. 1967

ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΜΩΑΜΕΘ

Μόλις πληροφορήθηκα προχθὲς ὅτι ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας σκέπτεται ν' ἀρχίση κουβέντολοι μὲ τοὺς Μωαμεθανοὺς (καὶ Μωαμεθανοὶ δὲν εἶναι μονάχα οἱ Τοῦρκοι, εἶναι οἱ Ἀραπάδες, οἱ Ἰνδοί, οἱ Πακιστανοὶ κι' ἕνα μεγάλο ἄλλο πλῆθος ποικιλωνύμων λαῶν) ἦλθε στὸ νοῦ μου ἡ σκηνὴ ποὺ ἀναφέρει ὁ Καζαντζάκης στὸν «Καπετὰν Μιχάλη» του καὶ ποὺ ἔλαβε χώραν ἀνάμεσα στοὺς δυὸ μοσκοκούζουλους τοῦ Μεγάλου Κάστρου, τὸν μπάρμπα Γιάννη τὸν Χιαλεπιτζῆ ποὺ ἦταν χριστιανὸς καὶ τὴν Ἐφεντίνα — Καβαλίνα ποὺ ἦταν πιστὸς μουσουλμάνος καὶ μάλιστα ἐσκόπευε σὰν θὰ πεθαίνε νὰ γίνη ἅγιος. Ὁ μπάρμπα

Γιάννης, λοιπόν, καὶ ἡ Ἐφεντίνα συνεφώνησαν νὰ μὴν πειράξουν ποτὲ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο καὶ ἀφοῦ συνεφώνησαν ἀπεφάσισαν νὰ κυρώσουν τὴ συμφωνία των μὲ φοβερὸ ὅρκο:

— Καὶ σὲ τί ἀπάνω θὰ ὁρκιστοῦμε, μωρὲ μπάρμπα Γιάννη; ρώτησε ἡ Ἐφεντίνα.

— Θὰ ὁρκιστοῦμε στὸ Χριστὸ καὶ στὸν Μουχαμέτη, ἀπάντησε κοφτὰ ὁ μπάρμπα Γιάννης.

Ἡ Ἐφεντίνα, ὅμως, ἐξανέστη:

— Ὄχι τζάνε μου, εἶπε. Θὰ ὁρκιστοῦμε στὸν Μουχαμέτη καὶ στὸ Χριστο. Πρῶτα ὁ Μουχαμέτης κι' ὕστερα ὁ Χριστός.

— Τὰ λοῦσα νὰ σοῦ λείπουνε, ἀνταπάντησε κατηγορηματικά· ὁ μπάρμπα Γιάννης. Πρῶτα ὁ Χριστὸς κι' ὕστερα ὁ Μουχαμέτης. Ἀλλοιώτικα χαλοῦμε τὴ συμφωνία.

Τὸ Ἡράκλειο ἦταν, ὡς φαίνεται, ἐπιδεκτικὸ ἀπὸ τότε —καὶ ὄχι μονάχα σήμερα— στὶς ὑψηλὲς θεολογικὲς συζητήσεις. Ἀρχίνησε λοιπόν, μιὰ ἀτελεύτητη θεοντολογία ἤ, μᾶλλον, προσοντολογία μεταξὺ τοῦ πιστοῦ στὸ Χριστὸ μπάρμπα Γιάννη καὶ τοῦ ἀφοσιωμένου στὸ Μουχαμέτη Ἐφεντίνας.

— Ἐδὰ ποὺ λές, μωρὲ μπάρμπα Γιάννη, ἔλεγε ὑπερήφανα ἡ Ἐφεντίνα, ὁ δικός μας ὁ Μουχαμέτης εἶναι καβάλλα σὲ ἄσπρο ἄλογο ποὺ κυνηγᾶ στὸν οὐρανὸ τὸ δικό σας τὸ Χριστο.

— Τὸν κυνηγᾶ, μὰ δὲν θὰ τὸν φτάση ποτέ, τοῦ ἀπάντησε ὁ μπάρμπα Γιάννης. Γιατὶ ὁ δικός μας ὁ Χριστὸς εἶναι γυιὸς τοῦ Θεοῦ, ἐνῷ ὁ δικός σας ὁ Μουχαμέτης ἰντά 'ναι μωρὲ Ἐφεντίνα; Ἕνας ἐπιστάτης ποὺ ἢ τὸν κρατεῖ ὁ Θεὸς στὴ δούλεψή του ἢ τὸν διώχνει ὅταν δὲν πηγαίνει στὴ στράτα τοῦ Θεοῦ.

Τέλος πάντων! Ὕστερα ἀπὸ πολλὲς συζητήσεις, οἱ δυὸ διαφωνοῦντες συνεφώνησαν νὰ παρθῆ ὁ ὅρκος ἔτσι: Ὁ μπάρμπα Γιάννης νὰ ὁρκιστῆ: «Ὁρκίζομαι στὸ Χριστὸ καὶ στὸ Μουχαμέτη». Καὶ ἡ Ἐφεντίνα νὰ ὁρκισθῆ: «Ὁρκίζομαι στὸ Μουχαμέτη καὶ στὸ Χριστό».

Θὰ μποροῦσα νὰ γράψω ὁλόκληρους τόμους μὲ ἀντικείμενο τὴ λαικὴ θρησκευτικὴ θυμοσοφία, τοὺς καιροὺς ποὺ τὰ δυὸ φυλετικὰ στοιχεῖα τῆς Κρήτης —οἱ Χριστιανοὶ καὶ οἱ Μωαμεθανοὶ— παραμερίζοντας τοὺς θρησκευτικοὺς φανατισμούς των, προσπαθοῦσαν νὰ ζήσουν εἰρηνικὰ μαζί των.

Τὸ πνεῦμα τῆς ἀμβλύνσεως τῶν θρησκευτικῶν διαφορῶν ποὺ θέλει νὰ καλλιεργήση σήμερα ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας, ἦταν τὰ χρόνια ἐκεῖνα διάχυτο στὴν ἀτμόσφαιρα. Ἡ δὲ ἱστορία τῆς Κρήτης τοῦ τελευταίου ἡμίσεος τοῦ περασμένου αἰῶνα καὶ τῶν πρώτων δεκαετηρίδων τοῦ τρέχοντος, εἶναι γιομάτη ἀπὸ περιστατικὰ καὶ ἐκδηλώσεις ποὺ μαρτυροῦν ἕνα ὑποσυνείδητο πόθο τῶν δυὸ θρησκειῶν νὰ πλησιάσουν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη. Προσωπικὰ θυμᾶμαι τὸν Ἀλῆ μπέη τῆς Ἱεραπέτρας, ἕνα καλλιεργημένο Τοῦρκο ποὺ ἔπαιζε θαυμάσιο βιολὶ καὶ ποὺ εἶχε κυριολεκτικὰ λατρεία στὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸ Ριγολόγο τοῦ ὀροπεδίου τοῦ Λασιθιοῦ. Ἐρχόταν κάθε χρόνο στὸ πανηγύρι, κρατοῦσε ἕνα ἀσκὶ λάδι γιὰ τὰ καντήλια τοῦ Ἁγίου, ἔβαζε ἕνα χρυσὸ ναπολεόνι στὸ δίσκο καὶ ὅ,τι μπαξίσια τοῦ ἔκαναν οἱ χορευτάδες ποὺ ἔπαιζε τὸ βιολὶ καὶ χόρευαν τὰ ἔδιδε στὴν ἐκκλησία. Τὸν φώναξε κάποτε ὁ πατέρας μου νὰ τὸν φιλέψη στὸ σπίτι. Κι' ὅταν τὸν ρώτησε πῶς γίνεται, Τοῦρκος αὐτός, νὰ βρίσκεται τόσο κοντὰ στὴ Χριστιανικὴ θρησκεία, ὁ Ἀλῆς ἀπάντησε σοβαρά, σοβαρά:

— Δὲν βαρυέσαι, καπετὰν Κωνσταντῆ. Ἕνας εἶναι ὁ Θεός, δοξασμένο τὸ ὄνομά Του. Τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀλλοιώτικα. Κι' ἄλλοι τὸν βλέπουν σὰν Χριστὸ κι' ἄλλοι τὸν βλέπουν σὰν Μουχαμέτη...

Α. Κ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΚΗΣ

(«Μεσόγειος» Ἡρακλείου)

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Σημειώσεις ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ἕνας βουκολικὸς - μεταφυσικὸς

Ὁ κόσμος τῆς πατρίδος μου. Ποιήματα. ΠΑΝΟΥ ΤΣΙΝΑ

Ἀντίλαλοι ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ Κρυστάλλη. Σὲ πελεκημένους — σὰν μὲ χωριάτικο σουγιά — δεκαπεντασύλλαβους. Ὁ κόσμος τῆς φύσεως μὲ τὴ δροσιά του, μὰ καὶ τὴν μιζέρια τῶν ἀνθρώπων του, δοσμένος μὲ παραστατικότητα καὶ χάρι, ἀλλὰ καὶ μὲ ὠμότητα. Ἂς ἀκούσωμε τὴν πρώτη φωνή:

«Καλότυχες οἱ χωριανές, μὲ τὰ ἄξια τους τὰ χέρια.
Ὅπου βαροῦν μὲ το τσαπί, νερο ἀναβρύζει ὁ τόπος.
Ὅπου βαροῦν μὲ τον κασμᾶ, χρυσό, μαργαριτάρι.
Κι' ὅπου μὲ χτένι τοῦ ἀργαλειοῦ κεντιέται ὁ κοσμος ὅλος.

Ὅλο χρυσὸ τὸν κένταγαν, κι ὅλο μὲ τζοβαΐρι.
Γῦρο τοῦ βάνουνε βουνά, γῦρο τοῦ βάνουν κάμπους.
Γῦρο τοῦ βάνουν πέλαγο σμαραγδογεννημένο.
Κι ἀπὸ ὅλα πιὸ στερνότερη κεντοῦν καὶ τὴν ἀγάπη.»

(σελ. 42)

Ἐδῶ εἶναι ἡ πλάση ἡ ὄμορφη, ἐδῶ λαλοῦν τ' ἀηδόνια,
Ἐδῶ τὰ νεροβάτραχα καὶ τὰ τριζόνια ἀντάμα
Στήνουν το πανηγύρι τους. Ἐδῶ εἶναι ἡ γῆς ἀφράτη.
Ἐδῶ εἶναι ὁ ἥλιος πράσινος. Κι εἶναι τὸ καλοκαῖρι
Χλωρό· ὁ χειμῶνας θησαυρος· Κι ἡ ἄνοιξη τραγούδι!
Ἐδῶ εἶναι οἱ ἀγάπες ξέφαντες. Ἐδῶ κι οἱ πέτρες ζοῦνε
Καὶ τὰ χαλίκια, κι ὅλα ἐδῶ. Κι ἡ μουσικὴ ποὺ χτίζει,
Ἀπὸ σκοποὺς ἀέρινους πλάσες, τὰ παίρνει μέσα
στ' ἀράχνινα τὰ δίχτυα της...

Ἀλλὰ ἡ φωνὴ αὐτή, δίνει περισσότερο τὴν εἰκόνα τοῦ κόσμου τῆς φύσεως καὶ λιγώτερο τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι φτωχοὶ καὶ κακομοιριασμένοι, ἀγράμματοι καὶ βίαιοι. Ἄτσαλες οἱ γυ-

ναῖκες, ἄνιφτα τὰ παιδιά, σκυλιὰ καὶ κόττες μέσα στὸ δωμάτιο, χῶμα στὸ πάτωμα, φτώχεια, ἀρρώστια, δεισιδαιμονία. Ξεσχίζεται ὁ εἰδυλλιακὸς πίνακας.

Στὰ Βραγγιανά. Ψηλὰ βουνά, τσιουγκάρια κι ἄγρια γκρέμια.
Σκληρὸς ὁ τόπος, σκυρωτός, στρωμένος μὲ χαλίκι
Κόκκινο καὶ γυαλιστερὸ καὶ σὰν πατᾶς τὴ νύχτα
Τὸ ἕνα 'πὰ στὸ ἄλλο τὰ χοντρὰ κομμάτια ἀπ' τὰ λιθάρια
Τρίβονται καὶ σπιθοβολοῦν σάμπως θαρρεῖς κι ἀστράφτει.
Κι εἴχαμε φτώχεια στὸ χωριὸ καὶ σὲ ὅλα τὰ παιδάκια
Τὰ πόδια ἐστάζαν αἵματα, ξυπόλητα σὰν ἦταν.
Κι ἦταν σκληρός, ἀπαίδευτος κι ἀμόρφωτος ὁ κόσμος,
Κι ἡ πονηριὰ δὲν τοῦ ἔλειπε, κι οἱ θέρμες τὸν ἐδέρναν
Τὸ καλοκαίρι ἀλύπητα, καὶ τὸ χειμῶνα ἡ πεῖνα.
Κι οἱ μάνες ἦταν βάναυσες καὶ τὰ παιδιὰ τὰ ἐδέρναν
γιατὶ ἐπεινοῦσαν κι ἔκλαιγαν· κι ἦταν τραχεῖς οἱ ἄνδρες
Καὶ στὴν πλατεῖα 'μαλώνανε μὲ χουγιατα καὶ ρέκους,
Κι ὕστερα ἐπίναν τσίπουρο κι ὕστερα ἐχαρτοπαῖζαν·
Κι ὕστερα σπίτι ἐπήγαιναν καὶ ἐδέρναν τὶς γυναῖκες
'Ανήλεα, καὶ κάποτε τὰ δάχτυλα στὴν πόρτα
Τοὺς 'βάζαν καὶ τὰ ἐσφίγγανε ὡς νὰ λιγοθυμήσουν!

(σελ. 94)

Μέσα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο φιλοσοφεῖ ὁ ποιητής. Καὶ σ' αὐτὸ προχωρεῖ πιὸ μπροστὰ ἀπὸ τὸν Κρυστάλλη. Τὸν τυραννᾶ τὸ «μεγάλο ἐρώτημα» γιὰ τὴν προέλευσι καὶ τὸν προορισμὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ζητάει νὰ μάθη «τὸ ἀνείπωτο». Καὶ ἀναζητάει μέσα στὴ φύσι. Βυθίζεται καὶ χάνεται κυττάζοντας ἕνα μικρὸ φτωχὸ χαμόκλαρο. Τὸ δάσος τοῦ φαίνεται «σὰν ἀκέρια μιὰ ζωὴ κι ἀκέρια μιὰ ἐκκλησία». Θέλει τὴν ἐκκλησία νὰ γίνη μία σ' ὅλη τὴ γῆ, κάποτε, νὰ τελειώση ὁ πύργος, μὲ τὴ συνεννόησι τῶν ἀνθρώπων, ποὺ τώρα μιλοῦν τὴ γλώσσα του ὁ καθένας. Ὡστόσο, δὲν θέλει ν' ἀνήκει πουθενά. Μήτε Χριστιανός, μήτε εἰδωλολάτρης. Πιστεύει μόνο «τὴ θρησκεία τῶν παιδιῶν ὅταν παίζουν». Θέλει ἕνα μεγάλο νόμο, τῆς ἀγάπης. Εἶναι ὁ νόμος τῆς φύσεως, ποὺ πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ τὸν κατακτήση.

Στὰ ποιήματα ποὺ εἶναι ποτισμένα ἀπὸ τὴν μεταφυσικὴ ἀπορία καὶ ἀναζήτησι, γιὰ νὰ καταλήξει σ' ἕνα εἶδος πανθεισμοῦ καὶ συγκρητισμοῦ, δὲν ἀπουσιάζει ὁ λυρισμός, ποὺ ξεχειλίζει στ' ἄλλα τραγούδια. Νὰ ἕνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ «Γλυκοχάραμα»:

Πόσα μοῦ λέει ἕνα δεντρὶ κι ἕνα μικρὸ βοτάνι!
Πόσα μοῦ λέει τῆς λαγγαδιᾶς τὸ χάσμα τὸ μεγάλο,
Ποὺ εἶναι ἀπὸ ἀγάπη ὁλόγιομο καὶ κολυμπᾶνε μέσα
Χίλιες ψυχοῦλες ντροπαλές, μικρὲς σὰν πεταλοῦδες!
Κι ἄδειο τριγύρω τίποτα δὲ βλέπω μέσ' στὸν κόσμο!
Μιὰ λειτουργία μυστικὴ κι ὅλος ὁ κόσμος ψάλτης
Χίλιες ξανοίγει ψαλμουδιές, χίλιες μυσταγωγίες...

ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΤΟΥ

Ποιήματα

Ἀλεξάνδρου Πλακωτάρη

Μήπως θὰ ἦταν πλησιέστερο στὸ περιεχόμενο νὰ ἐπιτλοφορεῖτο ἡ συλλογὴ «Τοῦ Ἕ λ λ η ν α καὶ τῆς γῆς του»;

Στὸ πρῶτο μέρος (Ὁρίζοντες καλοκαιριοῦ) μᾶς παρουσιάζει, σὲ μιὰ ποιητικὴ κρουαζιέρα, τὰ ὁλόλαμπρα ἑλληνικὰ νησιά, κυρίως, καὶ λίγα ἄλλα ὀνομαστὰ τοπία ἠπειρωτικά. Σὲ φωτοσκιάσεις, ὁ μόχθος καὶ ἡ ἀγωνία τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τὸ δρᾶμα τῶν ἀντικειμένων, ὅπως τὰ δεμένα πλοῖα «σταματημένα σὰν τέθριππα ἀπὸ τὸ στίβο ἄλλου καιροῦ» ἢ ἕνα θεοσκότεινο ἐκκλησάκι μιᾶς Παναγίας, ὅπου «κι ἂν λαμπάδα τὸ κορμί μου καίω στὸ κεροστάσι τὸ ψηλό, τ' ὡραῖο πρόσωπό της σὰν τὸ ρόδο δὲ θ' ἀναλάμψει»...

Εἶναι μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἀκουαρέλλες, ποὺ ἀφήνουν, ὅμως, μιὰ πικρὴ γεύση. Ἀπὸ τὰ ὡραιότερα ποιήματα τοῦ μέρους αὐτοῦ τὰ «Μετέωρα», ὅπου μιὰ πρωτότυπη περιγραφικότης ζευγαρώνει μὲ τὸν κοινωνικὸ σαρκασμό. Ἀξίζει νὰ τὸ προσέξωμε ὁλόκληρο:

Χθόνιου θεοῦ ὁ νοῦς ποὺ πέτρωσε ἐδῶ πέρα
σὰν τόλμησε στὸν Οὐρανὸ του νὰ καγχάσει,
μὰ πρὶν τὸ γέλιο του κοπάσει
τὸν κάρφωσε ἡ ὀργὴ τοῦ Τιμωροῦ.
Τώρα, μετανοιωμένος, μάταια πασχίζει
νὰ καταχωνιαστεῖ στὴ γῆ, φίδι νὰ γίνει,
νὰ χαθεῖ. Μηδὲ τοῦ ὑπνώττει. Τ' ἀηδόνια
γιὰ τὸ πείσμα λουλουδίζουν, κι αὐτὸς
ποὺ πέτρωσε στὸν καγχασμὸ του ἐπάνω,
στυγνός, ξεδοντιασμένος,
μὲ τὰ σαγόνια του νὰ χάσκουν,
κι ὅλα τους ρασοφόρους προαιωνιὰ
ποὺ θὰ 'ρθουν ἀσκητοφωλῆες νὰ στήσουν
στὰ ὀρθιὰ δόντια του ἐπάνω: Χρῶμα,
πτυχή, ρυθμός, τὸ μαῦρο ράσο,
κ' ἡ μετάνοια, ὁ μόνος κρίκος ὁ συνδετικὸς
μὲς στὴν ψυχὴ τῶν δύο κόσμων
ποὺ ἀντιμάχονται ἀκόμα.
Δυὸ κόσμων ποὺ ἀντιμάχονται παιδιὰ κ' ἐμεῖς,
ποὺ ἂν τώρα τὰ ὡραῖα μας κορμιὰ
στὰ ματωμένα πόδια Σου μπροστὰ ἀπαρνιόμαστε,
ἔξω ὅταν βγοῦμε ἀπὸ τὴν σύγκαπνη ἐκκλησιά Σου,
νιογέννητοι θεοί, στὴν ἄνοιξη σκιρτοῦμε,
καὶ μπρὸς στὸ χάραμα τοῦ ὁλοπόρφυρου
δέντρου τοῦ Ἰούδα τὴν προδοσία του ξεχνοῦμε.

Στὸ δεύτερο μέρος (Μῦθοι καὶ Ἱστορία) πηγὲς ἐμπνεύσεως εἶναι ὁ Φαίδων τοῦ Πλάτωνος, οἱ χρησμοὶ τῆς Πυθίας, τὸ Βυζάντιο μὲ τοὺς ἐμφυλίους σπαραγμούς του. Καὶ τεχνοτροπία ἡ Καβαφική, χωρὶς ὅμως ἐκείνη τὴν ἐπιγραμματικότητα καὶ τὴν δόνησι.

Στὸ τρίτο μέρος (Ἀφετηρία ὁ θάνατος) τελευταῖο, εἶναι ἕνα πολὺ ὡραῖο καὶ ἐκφραστικὸ ποί-

ημα, σὰν μνημόσυνο μιᾶς ἁπλῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, μ' ἕνα ἁπλό, ἀλλὰ καὶ βαθὺ μήνυμα. Εἶναι «Ἡ κυρία Κρυσταλλία»:

Δυὸ χέρια ποὺ κροτοῦσαν τὴν αὐγὴ
ρυθμοὺς κυμβάλου
νὰ χαιρετήσουνε τὴ γειτονιὰ
μὲ μιὰ φωνὴ τραγουδιστή:
«Τί κάνετε; Πῶς εἶναι τὰ παιδιά;»
Πόσο γλυκὰ στρογγύλευε τὴ λέξη
«παιδιὰ» στὰ μαραμένα της τὰ χείλη
κι ἂς ἦταν τὸ χαμόγελο ἄσαρκο.
Τὰ μάτια ἀνοίγανε στὸ φῶς
μ' ἀταραξία
κατάλευκου μεσημεριάτικου οὐρανοῦ.
Τώρα σωπάσανε τὰ κύμβαλα τ' ἀχνά,
τὸ ἀνεύθυνο τὸ ἐρώτημα, ἄνεμος
ποὺ πνέει στὸν Ὑμηττὸ τὴν καλωσύνη.
Τὰ δάχτυλα θὰ γίναν πέταλα αὐγινά,
μαρμαρωμένη κ' ἡ παλάμη ἐλεημοσύνη:
Δῶστε, Θεός, ἢ βασιλιᾶς, ἢ ἄνθρωπος
να δίνει, ἔστω κι ἀνεύθυνα,
νὰ μὴ χαθεῖ ἀπ' τὸν κόσμο ἡ καλωσύνη,
κι ὁ πρωινὸς χαιρετισμός.

Η ΑΓΝΟΙΑ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ. Ποιήματα Κυρ. Χαραλαμπίδη

Ὁ ποιητὴς εἶναι Κύπριος. Καὶ νέος. Ἀλλὰ τὸ ἔργο του εἶναι σίγουρο καὶ μεστωμένο· Δείχνει τὸ δικό του πρόσωπο, ποὺ ἔχει τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Ἡ βαθειὰ σκέψις, συχνὰ μυστικιστική. Ἡ σμιλευμένη λιτότης. Ἕνας φιλοσοφημένος ἀνθρωπισμός. Τὰ ποιήματά του προκαλοῦν σὲ στοχασμό. Καὶ δέχονται ἀνάλυσι. Γιατὶ εἶναι ὁ ἀνθὸς κάποιας ἰδέας, τὸ ἔνδυμα ἑνὸς μηνύματος.

«Τὸ περιστέρι μετὰ τὸν κατακλυσμὸ» τὸ ζήλευαν οἱ ἄγγελοι γιὰ τὴν ἐξουσία ποὺ τοῦ ἐδόθη.

Ὅμως αὐτό...
τὰ λιόκλαρα χαιρετᾶ, τὸν ἄνεμο, γιατί,
ἂν δὲ φυσήξη ἀγέρας, τότε πῶς θὰ ἰδῆς
τὴν ἀργυρὴ πλευρὰ τοῦ ἐλιόφυλλου;

Θέλει νὰ μᾶς διδάξη τὴν ἀξία τῶν ἀνέμων στὴ ζωή, τὴν «ἀργυρὴ πλευρά» τῶν ἐναντιοτήτων. Ἀλλὰ μὲ τί διακριτικότητα!

Τὸ κρυμένο νόημα στὴν γήινη ἐμπειρία εἶναι τὸ θέμα καὶ τοῦ ποιήματος «Κάθε φορὰ ποὺ γίνεται ἀδικία στὴ γῆ». Θὰ τὸ μεταφέρω ὁλόκληρο — εἶναι τόσο ἐπιγραμματικό, ἄλλως τε:

Κάθε φορὰ ποὺ γίνεται ἀδικία στὴ Γῆ,
στοὺς Οὐρανοὺς ὁ θόρυβος εἶναι μεγάλος.
Ἐκεῖ χαμογελῶντας ἐρωτᾶ ὁ Ἀρχάγγελος
πρὸς τί το ξάφνιασμα. Τοῦ ἀπαντοῦν ἀπ' τὸ τάγμα:
«Τὰ τύμπανά μας ὑποφέρουν, δὲ μποροῦν

τὸ θόρυβο ν' ἀντέξουν...» «Ὦ παιδιά»,
ἡ φωνὴ τοὺς λέει τοῦ 'Αρχαγγέλου,
«θα ἦταν ἄδικο νὰ φράζαμε τὸ δρόμο
σ' αὐτὰ ποὺ ὑπάρχουν· ἔτσι πρέπει, ἀλίμονο».

'Ακόμη, στὸ «Μαρτύριον τοῦ 'Αγίου Διαβόλου — ἀγρύπνου ἀπὸ κτίσεως κόσμου» θὰ μᾶς ἀποκαλύψη: «Γῆ καὶ Οὐρανὸς καὶ οἱ νομοι σας μιὰ συνθεση ὅλα».

Στὸ «Πρῶτο Βῆμα» μᾶς δίνει τὸ μήνυμα τῆς δημιουργικότητος, τῆς ἐνεργοῦ παρουσίας ἐπάνω στη γῆ: «Ἡ πράξη θὰ σὲ σάση κι ἡ δουλειά· χαρίζει ἀθανασία στὸ μετρο τῆς φθαρτότητας».

'Απὸ τὰ «Ἐπιγράμματα» ξεχωρίζουν:

ΕΠΑΦΗ

Οἱ 'Αγγελοι δε μπορεσα νὰ καταλάβω
τι τραγουδοῦν, παιδάκι μου· ξύπνησες.
Σοῦ 'γγισα το χεράκι ὡς χαμογελασες.

ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ

Παιδί, γατάκι χάδευε στὸ κεφαλάκι
καὶ χαδευε πάνω το παιδὶ στο κεφαλάκι.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

'Ελπίδα εἶναι ἡ πρόβλεψη μὲς ἀπο τὶς ξερολιθιες.

Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Μελέτη Χρ. Σολομωνίδη

Αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ παραγωγικώτατος συγγραφεὺς μᾶς προσφέρει μιὰ πλούσια μελετη πανελληνίου στόχου, γιὰ τὸ ἐρωτικὸ στοιχεῖο στὴν Ἑλληνικὴ ποίησι ἀπὸ τὸν Ὅμηρο ἕως τὸν Παλαμᾶ. Βέβαια περιλαμβανει στὴν ἀνθολογική τους δέσμη καὶ τοὺς πολὺ νεώτερους συγχρόνους, ἀλλὰ πολὺ εὔστοχα ἔκρινε νὰ ἐπιστέψη τὴν ἐργασία του μὲ τὸν κορυφαῖο τῆς νεώτερης Λογοτεχνίας μας.

Εἶναι ἕνα ἔργο μεγαλου μόχθου, ἀλλὰ καὶ λεπτοῦ αἰσθητικοῦ κριτηρίου. Διαβάζεται μὲ εὐχαρίστησι καὶ συγκίνησι, μερικὲς φορὲς. Τοὺς ἀρχαίους ποιητὰς καὶ δραματογράφους καὶ φιλοσόφους διαδέχονται οἱ βυζαντινοὶ καὶ οἱ νεώτεροι, παληοὶ καὶ ξεχασμενοι, καὶ οἱ σημερινοὶ ὑμνηταὶ ἐκείνου, ὁ ὁποῖος «κινεῖ τὸν ἥλιο καὶ τα ἄστρα», κατὰ τὸν Δαντη. Παρεμβάλλονται γνῶμες διασήμων ξένων συγγραφέων, ποὺ δίνουν καὶ κάποιο ἄρωμα κοσμοπολιτισμοῦ σ' ὅλο τὸ ἔργο.

ΧΡ. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

★

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

'Αντίλογος στὴν Κριτικὴ
Γράφουν αἱ κυρίαι 'Αντιγόνη Γαλανάκη — Βουρλέκη καὶ 'Ιωάν. Δρίβα — Μαραβελίδου καὶ ὁ κ. Γεώργιος Γαλάνης. 'Ανταπαντᾶ ὁ Χρ. Ριζόπουλος

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΙΣ ΚΑΡΔΙΩΝ

Ἕνα νέο ἔπος στὴν ἱστορία τῆς Ἰατρικῆς ἄρχισε στὶς 2 Δεκεμβρίου, ὅταν μιὰ νεαρὴ γυναῖκα, ἡ Ντενὶζ Ἂν Νταρβὰλ διεκομίζετο σ' ἕνα νοσοκομεῖο τοῦ Καίηπ Τάουν (Νοτιοαφρικανικὴ Ἕνωσις) βαρειὰ τραυματισμένη σὲ αὐτοκινητιστικὸ δυστύχημα. Ὅταν διεπιστώθη ὅτι ὁ ἐγκέφαλος τῆς νέας αἱμορραγοῦσε καὶ ὁ θάνατος ἦταν ἀναπόφευκτος, ὁ πατέρας τῆς κόρης, ἀνταποκρινόμενος σὲ πρότασι τῶν γιατρῶν τοῦ νοσοκομείου, ἐνέκρινε νὰ ἀφαιρεθῆ ἡ καρδιὰ καὶ νὰ μεταμοσχευθῆ —γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορία— σὲ ἄλλον ἀσθενῆ, τὸν μεσόκοπο καρδιοπαθῆ Λούις Βασκάνσκυ, ὁ ὁποῖος, στὸν ἴδιο χειρουργικὸ θάλαμο, ἀντιμετώπιζε τον θάνατο ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμή...

Ἡ χειρουργικὴ ἐπέμβασις ἄρχισε ἀκριβῶς τὴν στιγμὴ ποὺ ἡ τραυματισμένη νέα μεταπηδοῦσε ἀπὸ τὸ κατώφλι τῆς ζωῆς στὸν θάνατο. Ἐκείνη τὴν στιγμὴ ὁ Βασκάνσκυ ἦταν ἤδη ἀναισθητοποιημένος ἔτσι ὥστε ἡ ταυτόχρονη χειρουργικὴ ἐπέμβασις νὰ μὴν προσκρούση σὲ καμμιὰ χειρουργικὴ καθυστέρησι. Μισὴ ὥρα ὕστερα ἀπὸ τὴν ἔναρξι τῆς ἐπεμβάσεως, ἐνῶ τὸ σῶμα τοῦ Βασκάνσκυ ὑπεβάλετο σὲ κατάψυξι γιὰ τὴν προστασία τῶν βασικῶν του ὀργάνων, τὸ τραυματισμένο κορίτσι ἔπαυσε νὰ ζῆ καὶ ἡ ἀδιάκοπη ἠλεκτροκαρδιογράφηση ἔδειχνε τὴν ραγδαία παράλυσι τῆς καρδιᾶς. Ἡ καρδιὰ τοῦ κοριτσιοῦ ἀπεσπάσθη ἀπο τὸ νεκρὸ πιὰ σῶμα καὶ ἔτσι ἦταν ποὺ μεταφυτεύθηκε στὸ στῆθος τοῦ μεσόκοπου καρδιοπαθοῦς, ἀφοῦ προηγουμένως ἐπέρασε ἀπὸ ἕνα μηχανικὸ πνεύμονα καὶ ἀφοῦ στὸ στῆθος τοῦ Βασκάνσκυ εἶχαν γίνει οἱ ἀνάλογες προετοιμασίες. Ὑπὸ αὐτὲς τὶς συνθῆκες ἡ καρδιὰ ἑνὸς κοριτσιοῦ καταδικασμένου σὲ θάνατο, μετεφυτεύθη στὸ στῆθος ἑνὸς καρδιοπαθοῦς μὲ μιὰ ἐπιστημονικὴ τελειότητα ποὺ προεκάλεσε τὸν παγκόσμιο θαυμασμό.

Ὁ Βασκάνσκυ πέθανε ἔπειτα ἀπὸ 18 ἡμέρες, ἀλλὰ ἀπὸ πνευμονικὸν οἴδημα, ποὺ μπορεῖ νὰ ἐμφανισθῆ σὲ κάθε βαρειὰ χειρουργικὴ περίπτωσι.

Ὁ ἰατρὸς καθηγητὴς Κρίστιαν Μπάρναρντ, ὁ ὁποῖος ἐπραγματοποίησε τὴν πρώτη μεταμόσχευσι καρδίας, ἐπανέλαβε τὸ πείραμα στὶς 2 Ἰανουαρίου: Μετεμόσχευσε τὴν καρδιὰ τοῦ Κλάιβ Χάουπτ, 24 ἐτῶν, στὸν 58 ἐτῶν Φίλιπ Μπλαίμπεργκ.

Πέραν τῆς ἐπιστημονικῆς πλευρᾶς τῶν μεταμοσχεύσεων, προβάλλει μιὰ σημαντικὴ ἠ θ ι κ ὴ πλευρά. Γιατί, στὴν πρώτη περίπτωσι ὁ Βασκάνσκυ ἦταν νέγρος καὶ τοῦ ἐδωρήθη καρδιὰ λευκῆς, ἐνῶ στὴν δεύτερη περίπτωσι νέγρος ἦταν ὁ δωρητής.

Ἂν καὶ μαίνονται οἱ φυλετικὲς διακρίσεις στὴν Νότιο Ἀφρική, ὁ παράγων Ἄ ν θ ρ ω π ο ς ἐδέσποσε. «Τὸ θέμα τῆς διασώσεως τῆς ζωῆς εἶναι ὑπέρτερον ἔναντι οἱασδήποτε πίστεως», ἐδήλωσε ὁ ἀρχιραββῖνος Ἀβραάμ. Ὁ ἐκπρόσωπος τῶν Ἀγγλικανῶν κ. Τίμ ἐδήλωσε: «Ὀλίγον μ' ἐνδιαφέρει τὸ χρῶμα τοῦ δωρητοῦ ἢ τοῦ δωρεοδόχου». Οὔτε οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Ὁλλανδικῆς Μεταρρυθμιστικῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ὑποστηρίζουν τὶς φυλετικὲς διακρίσεις, διετύπωσαν ἀντίρρησι στὴν προκειμένη περίπτωσι. Ὅλοι εἴμεθα τέκνα τοῦ ἑνὸς καὶ αὐτοῦ Θεοῦ...

Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΩΝ ΧΟΙΡΩΝ

«Ἡ καρδιὰ τοῦ χοίρου —ἐδήλωσε ὁ καθηγητὴς Μπάρναρντ— εἶναι τὸ ὄργανον, τὸ ὁποῖον θὰ χρησιμοποιηθῇ περισσότερον, μετὰ 20 ἔτη, γιὰ μεταμοσχεύσεις στοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ Νοτιοαφρικανὸς καρδιοχειρουργὸς προσέθεσε ὅτι ἡ καρδιὰ τῶν μεγάλων ἀνθρωποειδῶν πιθήκων μοιάζει παρὰ πολὺ μὲ τὴν καρδία τοῦ ἀνθρώπου, οὗτοι, ὅμως, εἶναι σπάνιοι καὶ ἡ διατήρησις των ἐν αἰχμαλωσίᾳ εἶναι δυσχερεστάτη.

«Ὁ χοῖρος, ἐδήλωσε περαιτέρω ὁ δρ Μπάρναρντ, θὰ ἦταν δυνατὸν ν' ἀποβῇ εὔκολος «δωρητής», ἀπὸ ἀνατομικῆς ἀπόψεως, δεδομένου ὅτι ἡ καρδία του ὁμοιάζει, ἐπίσης μὲ τὴν ἀνθρώπινη. Ἄλλο στοιχεῖον εὐνοϊκὸν για τὴν προϋπόθεσι χρησιμοποιήσεως τοῦ χοίρου ὡς «δωρητοῦ» ἀποτελεῖ τὸ γεγονὸς ὅτι θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἀνάπτυξις ἑνὸς χοίρου μέχρις ὅτου οὗτος ἀποκτήσῃ διαστάσεις ἀνθρώπου. Ἐν πάσῃ περιπτώσει —κατέληξεν ὁ δρ. Μπάρναρντ— ἐντὸς μιᾶς 20-τίας ποίμνια θὰ διατηροῦνται εἰδικῶς διὰ νὰ προσφέρουν ὄχι μόνον τὰς καρδίας των, ἀλλὰ καὶ τοὺς νεφρούς των ὡς καὶ τὸ ἧπαρ των εἰς τὸν ἄνθρωπον».

Ἡ μεταμόσχευσις καρδιῶν ἀπὸ χοίρους σὲ ἀνθρώπους θὰ δώσῃ, βέβαια, λαβὴν σὲ εὐφυολογήματα. Θὰ ὑπάρξουν «ἄνθρωποι μὲ καρδιὰ χοίρου». Μὰ δὲν ὑπάρχουν ἤδη;

Τὰ ζῶα θεωροῦνται «κατώτεροι ἀδελφοὶ τοῦ ἀνθρώπου». Ἀλλὰ εἶναι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀνώτεροι;

ΕΓΓΑΣΤΡΙΜΥΘΟΣ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἄλλος νεωτερισμὸς μετεδόθη ἀπὸ τὴν Ἀγγλία. Ὁ αἰδεσιμώτατος Ντόναλδ Τσώρτσμαν, στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἰούδα, στὸ Σάουθσῃ τῆς κομητείας Χαντσαιρ, γιὰ νὰ προκαλέσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐκκλησιάσματος, ἔθεσε τὴν ἰδιότητά του ὡς ἐγγαστριμύθου στὴν ὑπηρεσία τοῦ κηρύγματος. Ἔχει ἕνα κουκλί, τὸ ἀνεβάζει στὸν ἄμβωνα καὶ ἀνοίγει μαζί του συζήτησι.

Ἀπὸ τότε που κάνει τὸ κήρυγμα μαζὶ μὲ τὸ κουκλὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν πιστῶν ἐπολλαπλασιάσθηκε.

Γιατί ὄχι; εἶπε. Συγχρονισμὸς δὲν εἶναι μόνον ἡ ἀντικατάστασις τῶν κεριῶν ἀπὸ ἠλεκτρικὰ λαμπιόνια...

ΚΟΣΜΙΚΕΣ ΚΑΛΟΓΡΗΕΣ

Στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες ὑπολογίζεται ὅτι ὑπάρχουν 180.000 καλόγρηες. Τώρα ἀρχίζει μία ἐκστρατεία ἐξόδου των ἀπὸ τὰ μοναστήρια, γιὰ νὰ λάβουν μέρος στὴν ζωή, σὲ ἐκδηλώσεις καλωσύνης. Στὸ Ντάβεντπορτ τῆς πολιτείας Ἀϊόβα, 800 καλόγρηες ξεχύθηκαν στὶς φτωχὲς συνοικίες καὶ σὲ συνεργασία μὲ τοὺς ἐπισκόπους τῆς Πολιτείας, επισκέπτονται σπίτια, γραφεῖα σωματείων καὶ ὀργανώσεων, κάνουν ἐράνους καὶ διοργανώνουν τελετὲς γιὰ τοὺς φτωχούς.

Στὸ Χάρλεμ τῆς Νέας Ὑόρκης, καλόγρηες πῆραν κιθάρες καὶ βγῆκαν στοὺς δρόμους γιὰ νὰ ψυχαγωγήσουν τὰ μικρὰ παιδιά...

ΑΝΑΜΜΕΝΑ ΚΕΡΙΑ

Δὲν ἦταν Πάσχα,, μὰ ἄναψαν τὰ κεριά τους στὸ Λονδῖνο, τὶς παραμο-

νὲς τῶν Χριστουγέννων, σὲ μιὰ μεγάλη συγκέντρωσι, ποὺ ἔγινε στὴν περίφημη «γωνιὰ τῶν ῥητόρων» τοῦ Χάιντ Πάρκ, γιὰ νὰ προσελκύσουν τὴν προσοχὴ καὶ νὰ συγκεντρώσουν βοήθεια ὑπὲρ τῶν «κοινωνικῶς ἀποκλήρων» στὶς θλιβερὲς συνοικίες τῆς ἀγγλικῆς πρωτευούσης.

Σ' αὐτὴ τὴν ἐκστρατεία ἔλαβαν μέρος περισσότεροι τῶν χιλίων Λονδρέζων, οἱ ὁποῖοι ἐξεκίνησαν ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα π ε ζ ῇ γιὰ νὰ φθάσουν στὴν Σπῆκερς Κόρνερ μὲ τὰ ἀναμμένα κεριά τους. Ἐκεῖ, ἀφοῦ ἔγιναν ὁμιλίες, ἄρχισε ὁ ἔρανος.

Χαρακτηριστικόν: Οἱ λαμπαδηφόροι μετέχουν κινήσεως ὅ λ ω ν τῶν θρησκευτικῶν ὀνομασιῶν.

Ἐκπρόσωποι τῶν πολιτικῶν κομμάτων ὑπεστήριξαν τὴν κίνησι. Ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Λονδίνου εἶπε ὅτι ἡ πρωτότυπη πορεία βοήθησε νὰ γίνῃ ἀπτὸν τὸ πρόβλημα τῶν κοινωνικῶς ἀποκλήρων. Ὁ λόρδος Σόπερ εἶπε ὅτι μόνον τέτοιες κινήσεις δείχνουν ὅτι οἱ χριστιανοὶ γιορτάζουν τὰ Χριστούγεννα, γιὰ εἰρήνη καὶ εὐδοκία ἐπὶ γῆς...

Η ΙΕΡΕΙΑ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΔΟΣ

Ἡ ἠθοποιὸς Μαρία Μοσχολιοῦ, γιὰ δεύτερη φορὰ ὑπεδύθη τὴν Ἱέρεια τῆς Ὀλυμπιάδος, στὴν ἀφὴ τῆς Ὀλυμπιακῆς φλόγας, ἡ ὁποία, ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ὀλυμπία, μεταφέρεται γιὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες τοῦ 1968.

«Ἡ τελετὴ —εἶπε σὲ συντάκτη τοῦ περιοδικοῦ «Θησαυρὸς ὁ καινούργιος» 29 Δεκ.— μοῦ ἔδωσε ξανὰ τὴν ἴδια ὑπερτάτη συγκίνησι. Ἡ ἰδέα ὅτι ἐνσάρκωνα ἕνα ῥόλο, ἦταν ἀνύπαρκτη. Θα μποροῦσα νὰ πῶ πὼς ἦταν πραγματικὴ λατρεία στὸν Δία..»

Καὶ ἐξήγησε:

«Ὅταν ἐψάλλετο ὁ ὕμνος ἀπὸ τὸν χορό, ποὺ μὲ περιστοίχιζε —ὅλες οἱ νέες ἦταν ἀπὸ τὸ Λύκειο Ἑλληνίδων — ὅταν ἄκουγα τὴν δέησι πρὸς τὸν Δία, νὰ δώσῃ δύναμι στοὺς ἀθλητὰς καὶ νὰ κάνῃ νὰ ἀνάψῃ ἡ φλόγα, πίστεψα γιὰ μιὰ στιγμή, πὼς ὁ Ζεὺς λατρεύεται καὶ σήμερα. Ἦταν, βλέπετε, τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀρχαίου κάλλους...»

Θυμᾶται κανεὶς τοὺς στίχους τοῦ Παλαμᾶ:

«Ἀλλάζει, συναλλάζεται τῶν ἰδεῶν ὁ
(οὐρανός·
οἱ ἀφίλωτοι φιλιώνονται, Χριστὸς καὶ
(Διόνυσος, οἱ θεοί...»

ΣΥΓΚΡΗΤΙΣΜΟΣ ΣΕ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Τὸ καινούργιο ἀεροπορικὸ γραμματόσημο στὴν Αὐστραλία, ποὺ ἐξεδό-

θη τὰ Χριστούγεννα, ἔχει ὡς κεντρικὸ μοτίβο ἕνα σταυρό, διακοσμημένον μὲ τὸ ἰουδαϊκὸν Ἄστρον τοῦ Δαυίδ καὶ τὰ Κινεζικὰ σύμβολα Γιὰνκ καὶ Γίν.

Τὸ γραμματόσημο αὐτὸ προεκάλεσε μια μικρὴ θύελλα διαμαρτυριῶν, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες τοῦ Σίδνεϋ. Ἕνας ἀναγνώστης ἔγραψε ὅτι θα σχηματίσουν στο ἐξωτερικὸ πολὺ κακὴ ἰδέα για τὴν «Χριστιανικὴ Αὐστραλία» βλέποντας τὴν παραμόρφωσι τοῦ χριστιανικοῦ συμβόλου ἀνάμεσα σε σύμβολα παγανιστικά». Εἶναι, ἔγραψε ἄλλος, μια «ἀτυχὴς ἀπόπειρα συγκρητισμοῦ».

Ἀλλὰ η Γενικὴ Διεύθυνσις Ταχυδρομείων ἀπήντησε ὅτι το γραμματόσημο ἐσχεδιάσθη ὡς μαντάλα — Σανσκριτικὴ λέξις σημαίνουσα τὴν συγκέντρωσι συνδεδυασμένων μορφῶν, ὡς σύμβολο ὁλοκληρώσεως, μοναδικότητος καὶ τελειότητος. Ἐν προκειμένῳ ἡ γεωμετρικὴ διευθέτησις περιλαμβάνει τον Σταυρόν, το Ἄστρον τοῦ Δαυίδ (πρὸς ὑπενθύμισιν ὅτι ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη εἰς τὴν Βηθλεέμ, πόλιν τοῦ Δαυίδ) καὶ τὸ Κινέζικο Γιὰνκ - Γίν, σύμβολο τῆς μοναδικότητος, διὰ τῆς ἐμπλοκῆς τῶν ἀντιτιθεμένων σχεδίων.

ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΖΩΗΣ ΕΝΤΟΣ ΣΩΛΗΝΟΣ

Ἀμερικανοὶ ἐπιστήμονες κατώρθωσαν να δημιουργήσουν ἐντὸς δοκιμαστικοῦ σωλῆνος ἕνα ἀπὸ τὰ βασικὰ συστατικὰ τῆς ζωῆς. Τοῦτο ἐπετεύχθη κατόπιν ἐρευνῶν ἕνδεκα ἐτῶν ὑπὸ συνεργείου ἐπιστημόνων μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Δρα Ἄρθουρ Κόρνμπεργκ τιμηθέντα μὲ τὸ βραβεῖον Νόμπελ.

Οἱ ἐπιστήμονες κατώρθωσαν νὰ παρασκευάσουν μία οὐσία γνωστὴ ὡς δεσοξυριβοζονουκλεινικὸν ὀξὺ (ΔΝΑ) καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλεται ὁ ἔλεγχος τῶν κληρονομικῶν χαρακτηριστικῶν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν.

Εἶναι οὐσιαστικὸν ζωντανὸν μέρος τῶν ἰῶν καὶ ἡ κατασκευή του εἰς δοκιμαστικὸν σωλῆνα θα ἠδύνατο νὰ ἀποτελέση μέγα ὅπλον στὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῆς ἀσθενείας.

Ὁ πρόεδρος Τζόνσον σε ἕνα γράφημά του ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «Εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον συναρπαστικὰς εἰδήσεις που ἀνέγνωσα ποτέ. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀπεκάλυψαν ἕνα ἀπὸ τα βασικὰ μυστικὰ τῆς ζωῆς».

Ἐν τούτοις ὁ Δρ. Κόρνμπεργκ ἐδήλωσε ὅτι θα χρειασθῆ ἴσως νὰ παρέλθουν πολλὰ ἔτη πρὶν ἡ δημιουργία τοῦ ΔΝΑ καταστῆ δυνατὸν νὰ ἐφαρμοσθῆ εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν.

Καὶ ὅταν τον ἐρώτησαν ἂν πραγματικὰ εἶχε ἀνακαλύψει τον τρόπο δημιουργίας τεχνητῆς ζωῆς σε σωλῆνα, ἀντερώτησε: —Ἀλλὰ τί εἶναι ζωή;

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

★

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ»

Ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρον ἄρθρον

τοῦ κ. ΑΛ. ΤΖΑΖΟΠΟΥΛΟΥ

Μεγάλου Διδασκάλου

τοῦ Ἑλληνικοῦ Τεκτονισμοῦ

ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ

ΤΟΥ ΜΟΖΑΡΤ

Ἀπάντησις εἰς διάλεξιν

τοῦ κ. ΝΙΚ. Κ. ΛΟΥΡΟΥ

Καθ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

Τὰ Γραφεῖα τοῦ «Ἰλισοῦ», Δραγατσανίου 6, ὄροφος 6ος, (Πλ. Κλαυθμῶνος) εἶναι ἀνοικτὰ μόνον καθε Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 11 - 1.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ με ταχ. ἐπιταγὴν εἰς τὴν διεύθυνσιν: «Κωστὴν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας, 122». Ἀποστολαὶ με τραπεζιτικὰς ἐπιταγὰς ἢ ἐντολάς, μᾶς δυσκολεύουν. Νὰ ἀναγράφεται καθαρὰ τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀποστολέως.

ΤΙΜΗ τόμων παρελθόντων ἐτῶν δραχμαὶ 50. Τιμὴ τεύχους δραχ. 10. Δὲν ὑπάρχουν μεμονωμένα τεύχη Νο 1, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 23, 25, 28, 29, 33, 44 οὔτε τόμοι ἐτῶν 1957 καὶ 1962.

ΚΥΠΡΟΣ: Ἀντιπρόσωπος τοῦ «Ἰλισοῦ» δι' ὁλόκληρον τὴν Κύπρον: «Βιβλιοπωλεῖον Ἀντων. Στυλιανοῦ, Λεμεσος, Κυπρος».

ΧΩΡΙΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ. Τεύχη τὰ ὁποῖα ἀπεστάλησαν στοὺς κατωτέρω συνδρομητάς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον με τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ἢ «ἄγνωστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των.

ΑΘΗΝΩΝ

Πέτρος Βασιλαράς, καθηγητής, Ἀγησιλάου 4. Ἀναστ. Γιαννόπουλος, Σπετσῶν 83. Ἄγγελος Γκίκης, Κρωπίας 6. Ἰω. Διαμαντάρας, Κηφισσοῦ 7, Ν. Φαλήρου. Ἰω. Δρακόπουλος, Ευ. Καίρη 7. Ἰω. Καδζαγλης, Ἀγαθουπόλεως 72. Δημ. Σαχνίκας, Τενέδου 36. Δρόσος Χατζηθεοδούλου, Πραξαγόρα 3. Ἐδ. Χορές, Ἰω. Μεταξᾶ 118, Καλλιθέα.

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Βασ. Ἀδάμ, Δωδ. Ἀποστόλων, 22, Ξάνθη. Σάββας Βαφειάδης, Ἀθηνῶν 107, Ἀλεξανδρούπολις. Ἡλίας Δαδώλης, Ἐγνατίας 101, Θεσσαλονίκη. Δημ. Δημητριάδης, Σκρά 1, Θεσσαλονίκη. Ἀλ. Σαχλαμπάνης, Μεγ. Ἀλεξάνδρου 18, Θεσσαλονίκη. Ἀθ. Συρόπουλος, καθηγητής, Δαγκλῆ 3, Καβάλα.

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ ΤΗ ΓΗ

— Νικ. Ἀρβιλλιᾶς, Ἀθῆναι
— Γεω. Κυριάκης, Ἀθῆναι
— Γ. Παυλόπουλος, Ἀθῆναι
— Δημ. Ψινάκης, Ἀθῆναι
— Δημ. Τιμοθέου, Κόνιτσα

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Γεώργ. Θ. Πυργιανάκης: Δίπτυχο Ψυχῆς, Ἀθήνα 1967.

Κ. Ν. Τριανταφύλλου: Νομικὰ ἔγγραφα Κερκύρας ἐτῶν 1620 - 1854 Ἐπίσκεψις Ἄγγλου Βασιλόπαιδος Ἀλφρέδου εἰς Ἑλλάδα, τῷ 1859. Ἀνάτυπα, 1967.

Roberto Assagioli (Μετάφρ. - Πρόλ. Τρ. Τριανταφύλλου): Ἡ ἄσκησις τῆς βουλήσεως, Ἀθῆναι 1967.

Ὁ βαρῶνος Πέτρος ντε Κουμπερτὲν καὶ ἡ ἀναγέννησις τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων, Ἀθῆναι 1967.

Γεώργιος Δ. Καψωμένος: Ἡ σεπτὴ μορφὴ Ἰωάννη τοῦ Ἐρημίτη, Χανιά 1967.

Ρένα Π. Γρυπαίου: Ὕμνοι (ποιήματα), Ἀθῆναι 1967.

Δημ. Ἀπ. Κυριάκης: Πρὸς Δωδώνην (ποιήματα), Ἰωάννινα 1967.

Χρῆστος Σ. Σολομωνίδης — Ν. Ε. Λορέντης: Πανιόνιος Γυμναστικὸς Σύλλογος, Ἀθήνα 1967.

Μαίρη Μπουσιμπουρέλη: Μηνύματα (ποιήματα), Ἀθήνα 1967.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ἠπειρωτικὴ Ἑστία (186 - 7, Ὀκτ. - Νοεμβρ. 1967).

Ὁ Κόσμος τῆς Ψυχῆς (202/Δεκ. 67, 203/Ἰαν. 68).

Διεθνὴς Συνεργασία, Ἔκδοσις Ἑλληνικοῦ Συνδέσμου Ἡνωμ. Ἐθνῶν (5, Ἰαν. 1968).

Ὁ Φυσιολάτρης (231 - 232 Ἰαν. — Φεβρ. 1968).

ΑΙΟΛΟΥ 70 · ΤΗΛ. 312.322 · ΑΘΗΝΑΙ
ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ 25 · ΤΗΛ. 831.768 · ΑΘΗΝΑΙ
ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ 289 · ΤΗΛ. 968.467 · ΚΑΛΛΙΘΕΑ